

Martin S. - The Cathars

TAM METİN EKSİKSİZ TÜRKÇE TERCÜME (193 Sayfa)
Gnostik Araştırma Kütüphanesi Arşivi

--- SAYFA 1 [Görsel / Boş] ---

--- SAYFA 2 ---

Cathar'lar SEAN MARTIN CEP ESASLARI

--- SAYFA 3 ---

Aynı yazarın bu serideki diğer kitapları The Black Death Alchemy ve Alchemists The Knights Templar

--- SAYFA 4 ---

Catharlar www.pocketessentials.com

--- SAYFA 5 ---

İlk olarak 2005 yılında Pocket Essentials tarafından yayınlandı P.O.Box 394, Harpenden, Herts, AL5 1XJ www.pocketessentials.com © Sean Martin 2005 Sean Martin'in bu çalışmanın yazarı olarak belirtilme hakkı, Telif Hakkı, Tasarımlar ve Patentler Yasası 1988 uyarınca ileri sürülmüştür. Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın hiçbir bölümü, yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir biçimde veya herhangi bir yöntemle (elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt veya başka şekilde) çoğaltılamaz, bir erişim sisteminde saklanamaz veya bir erişim sistemine dahil edilemez veya iletilemez. Bu yayınla ilgili olarak yetkisiz herhangi bir eylemde bulunan herhangi bir kişi, cezai kovuşturmayla ve tazminat davalarına maruz kalabilir. Kitap, ticari veya başka bir yolla, yayıncının önceden izni olmadan, yayınlandığı yer dışında herhangi bir biçimde veya bağlayıcı kapakta ve sonraki yayına dayatılan bu koşul da dahil olmak üzere benzer koşullar olmaksızın ödünç verilmemesi, yeniden satılmaması, kiralanmaması veya başka bir şekilde dağıtılmaması koşuluyla satılır. Bu kitabın CIP katalog kaydı Britanya Kütüphanesi'nde mevcuttur. ISBN 10: 1 904048 33 1 ISBN 13: 978 1 904048 33 6 2 4 6 8 10 9 7 5 3 1 Dizgi Avocet tarafından Typeset, Chilton, Aylesbury, Bucks Büyük Britanya'da CPD Ltd, Ebbw Vale, Galler tarafından basılmış ve ciltlenmiştir

--- SAYFA 6 ---

Geçmişteki ve şimdiki tüm İyi Hristiyanlar için ve ayakları kayıp çağlara ayak basan Babamın Anısına

--- SAYFA 7 ---

Teşekkür Bu kitabın yazımı sırasında bana destek olduğu için Ion Mills'e teşekkür etmek istiyorum; tavsiyesi için kız kardeşim Lois'e; Nick Harding'e ödünç verilen ciltler ve dostluk için; ve kreditor arkadaşımız Adso Brown. • 6 •

--- SAYFA 8 ---

İnsanlık tarihi boyunca müminler birbirlerine savaş açmışlardır. Gnostikler ve mistikler bunu yapmamışlardır. İnsanlar bir teoloji ya da inanç adına öldürmeye fazlasıyla hazırdırlar. Bilgi adına bunu yapmaya daha az eğilimlidirler. Dolayısıyla inanç için öldürmeye hazır olanların bilginin sesini boğmak konusunda kazanılmış çıkarları olacaktır. Michael Baigent ve Engizisyon Piskoposu Fulk Richard Leigh, bir şövalyeye kafirleri neden kovmadığını sorduklarında klasik cevabı aldılar: 'Yapamayız. Onların ortasında büyüdük. Aralarında akrabalarımız var ve onların mükemmel hayatlar yaşadıklarını görüyoruz.' Malcolm Lambert, Cathar'lar Kurtuluş, kafir olarak adlandırılan bu adamların inancında, diğer tüm inançlardan daha iyi elde edilir. İsimsiz Fransız köylü, alıntı: Emmanuel Le Roy Ladurie, Monttallou • 7 •

--- SAYFA 9 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 10 ---**

İçindekiler Önsöz: Béziers 11 1: Sapkınlık ve Ortodoksluk 15 Düalizm, İyi Din, Dünya, Beden ve Şeytan, Esseniler, Gnostikler ve İlk Hristiyanlar, İznik Konseyi, Maniheizm ve Diğer Düalist Sapkınlıklar, Bogomiller 2: Rab'bin Bağındaki Tilkiler 41 İlk Batılı Kafirler, Kilise Reformları, İlk Katarlar, Yaşayanlar İkonalar, Consolamentum, Katarizmin Yayılması, Aziz Félix Konseyi, İtalya'da Katarizm 3: Albigensian Haçlı Seferi 71 On Üçüncü Yüzyılın Başında Languedoc, Innocent III, Barış ve İnanç Girişimi, Albigensian Haçlı Seferi, Simon de Montfort, Dördüncü Lateran Konseyi, Toulouse Kuşatması, De Montfort'un Katarizm Üzerindeki Etkisi, Muhafız, Paris Barışı • 9 •

--- SAYFA 11 ---

4: Engizisyon 105 İlk Engizisyoncular, Languedoc'taki Engizisyon, Trencavel ve St Gilles İsyanları, Montségur'un Düşüşü, Montségur'dan Sonra Engizisyon, Quéribus'un Düşüşü 5: Autier'in Dirilişi 122 Peter Autier, Endura, Geoffrey d'Ablis ve Bernard Gui, Son Mükemmel, Monttallou 6: İtalya ve Bosna 139 On Üçüncü Yüzyıl İtalyan Katharizmi, Kathar Yazıları, İtalyan Katharizminin Çöküşü, Son Katharlar, Bosna Kilisesinin Gizemi 7: Kathar Hazinesi 154 Katharlar ve Kutsal Kase, Ozanlar ve Tapınak Şövalyeleri, Modern Katharlar, Zulm Eden Toplum Son Notları 165 Ek I: Kronoloji 173 Ek II: Bir Kâfir Sözlüğü 178 İleri Okuma Önerileri 183 Dizin 189 İÇİNDEKİLER • 10 •

--- SAYFA 12 ---

Önsöz: Béziers 22 Temmuz 1209'da Aziz Mary Magdalene'nin Bayram Günüydü ve topyekun bir katliam planlanmamıştı. Papalık elçisi Arnold Amaury komutasındaki kuzeyden bir Fransız ordusu, Languedoc'taki Béziers kasabasının dışında kamp kurmuştu. Yakın zamanda Rhône Nehri vadisinde bir ay süren bir yürüyüşten sonra gelen ordunun misyonu, kasabanın büyüklerinden, barındırdıkları bilinen 222 Cathar'ı (kasaba nüfusunun yaklaşık yüzde 10'unu1) teslim etmelerini talep etmekte. Yaşlılar reddetti. Bunu yapmaları, Catharların gelişebildiği güneydeki karmaşık siyasi durum için olduğu kadar, Cathar inancının gücü hakkında da çok şey söylüyor. Catharlar Languedoc'ta yaklaşık elli yıl önce ön plana çıkmışlardı ve on üçüncü yüzyılın başlarında Languedoc'ta fiilen egemen din haline gelmişlerdi. Zamanın Katolik din adamlarının çoğunluğunun aksine, Catharlar bariz bir şekilde erdemli insanlardı ve havarisel yoksulluk ve sadelik içinde yaşamlar sürüyorlardı. Lyons merkezli Waldocular grubu gibi bu da mezhebin sapkın olarak damgalanması için başlı başına yeterliydi.2 Fakat Cathar'ları diğer • 11 •'den ayıran şey neydi?

--- SAYFA 13 ---

Valdocuların inancı tek değil iki tanrıydı. Cathar teolojisine göre, iki ebedi ilke vardı: iyi ve kötü; dünya ikincisinin etkisi altındaydı. Ayrıca, Şeytan Kilisesi olarak şiddetle kınadıkları Roma Kilisesi'ne de amansız bir düşmanlık içindeydiler. Roma'ya karşı çıkanlar yalnızca Catharlar değildi: Bugün Fransa diyeceğimiz bölgenin güneyinin çoğu tam anlamıyla bağımsızdı ve hem kuzey ordusunu hem de Papalık ajanlarını yabancı işgalciler olarak görüyordu. Bu nedenle güneyli kardeşler olan Catharların muhalefete teslim edilmesi düşünülemezdi. Düşman sapkınlık değil, yerel soyluların, Toulouse, Foix ve Carcassonne'un güçlü kontları ve vikontlarının otoritesine ve özerkliğine meydan okuyan herkeste. Ancak sapkınlık ve politikanın birleşimi yanıcı bir karışımdı ve Papa III. Innocentius (1198-1216) bir Haçlı Seferi çağrısında bulunmak için yeterli gerekçeleri gördü. Batı, 1095'ten bu yana farklı derecelerde başarı gösteren Haçlı Seferleri başlatıyordu, ancak bunların hepsi Müslümanlara yönelikti. Innocentius'un vasiyeti altında bu durum değişmeye başladı. 1202'de başlatılan Dördüncü Haçlı Seferi, Languedoc'un sapkınları ve soyluları için iyiye işaret değildi: Her ne kadar Kutsal Toprakları hedef olsa da, Haçlılar 1204 baharında hedeften çılginca saptılar ve Hristiyan kardeş şehri Konstantinopolis'i yağmaladılar. Katharlara karşı çağrılan sefer farklıydı: Batıda hemşerileri ve kadınları olan insanlara karşı yürütülen ilk Haçlı Seferi olacaktı. Arnold Amaury generalleriyle toplantı çağrısında bulundu. CATHA'LAR • 12 •

--- SAYFA 14 ---

Kafirlerin savaşımadan teslim olmayacağı açıktı. Toplantı devam ederken, küçük bir Haçlı çetesi ile şehrin surlarındaki bir grup arasında arbede çıktı. Hakaretler karşılıklıydı. Savunmacılar aceleci bir hareketle kapıları açtılar ve Béziers'ten küçük bir grup adam, Haçlılara bazı görgü kurallarını öğretmek için dışarı çıkma cesaretini gösterdi. Hızla kuzeylilerle ilgilendiler ama kapının açık olduğu haberi hızla yayıldı. Haçlılar şehre akın etti. Haber Arnold Amaury'ye ulaştı. Ne yapmalılar? Katharları Katoliklerden nasıl tanıyacaktı? Papalık elçisi, 2. Timoteos'un3 sözlerini aktararak o meşhur emri dile getirdi: 'Hepsini öldürün. Tanrı kendisinininkini tanıyacaktır.' Ardından gelen 'mezbaha Hristiyanlığı'4 katliamında 15.000 ile 20.000 arasında masum insan katledildi. (Daha ihtiyatlı bir tahmin kurban sayısını sadece 9.000 olarak gösteriyor.) St Nazaire Katedrali'ne sığınan kadın ve çocuklar bile bağışlanmadı: Katedral ateşe verildi ve kaçarken yakalanan herkes kılıçtan geçirildi. Akşama doğru Béziers sokaklarında kan nehirleri aktı. Kiliseler ve evler yandı. Öldürmeyi bitirdikten sonra Haçlılar geriye kalanları yağmaladılar. Albigenian Haçlı Seferi, bilindiği üzere başlamıştı. Ancak Dördüncü Haçlı Seferi'nin aksine, daha başlangıçta kontrolden çıkmıştı. Béziers'in vahşeti, dünyanın her yerindeki Cathar'ların yalnızca kendilerinin Tanrı'nın seçilmişleri olduğuna ve dünyanın gerçekten kötü olduğuna olan inançlarını doğrulayacaktı. GİRİŞ: BÉZİERS • 13 •

--- SAYFA 15 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 16 ---**

Sapkınlık ve Ortodoksluk Katharizm, Orta Çağ'ın en popüler sapkınlığıydı. Aslında o kadar başarılıydı ki, Katolik Kilisesi ve onun savunucuları ondan Büyük Sapkınlık olarak söz ettiler. On ikinci yüzyıl on üçüncü yüzyıla girerken, bu dönem doruk noktasına ulaşmıştı: Katharlar Aragon'dan Flanders'a, Napoli'den Languedoc'a kadar her yerde bulunabilirdi. Rahiplerin eşdeğeri olan Kusursuzlar, o kadar bariz bir şekilde erdemli hayatlar yaşadılar ki, düşmanları bile onların gerçekten kutsal ve iyi insanlar olduğunu ilan etmek zorunda kaldı. Katharlar, krallardan kontlara, marangozlardan dokumacılara kadar toplumun her kesiminden geniş bir destek buldular. Kilise tarafından asla hoş karşılanmayan kadınlar, saygı kazanabileceklerini ve inanca aktif olarak katılabileceklerini bilerek Kathar oldular. Söylemeye gerek yok, kadınların, erdemin ve havarisel yoksulluğun bu karışımı - Cathar kilisesinin popüleritesi bir yana - Roma'nın hoşuna gitmedi. Ancak Roma, Kilise'nin dünyevi güç peşinde koşarken İsa'nın mesajına ihanet ettiğine inanan Cathar'larla da pek anlaşılmadı. Katolikliğin Katharlara karşı harekete geçmesi hiç de şaşırtıcı değildi; aslında Fransa'nın güneyindeki bazı bölgelerde Katharların sayısı Katoliklerden daha fazlaydı. Çağdaşları şaşırtan şey Papa'nın bir • 15 • emri vermesi değildi.

--- SAYFA 17 ---

Sapkınlığı bastırmak için Haçlı Seferi yapıldı, ancak Haçlılar o kadar büyük zulümler işlediler ki, yüzyıllar boyunca yankıları hala devam ediyor. Languedoc'ta bu suçlar hiçbir zaman gerçekten unutulmadı. Tuhaf bir şekilde, tüm popüleritesine rağmen Katharizmin kesin kökenleri bilinmiyor. Kilisenin ve bir bütün olarak Avrupa'nın, onikinci yüzyılın sözde Rönesans'ına geçmeden önce muazzam değişimler geçirdiği bir dönemde ortaya çıktı. Béziers gibi vahşetlerin boyutlarını hayal etmek zor olsa da, Kilise tarihini ve sapkınlığın bundan nasıl ortaya çıktığını inceleyerek, Cathar'lara zulmedenlerin zihniyetini anlama konusunda bir miktar yol kat edebiliriz. Dahası, dualist sapkınlığın (esasen, Katharizm'in de ait olduğu şeytanın Tanrı kadar güçlü olduğu inancı) tarihinin incelenmesi, bazı şeyleri perspektife oturtmaya yardımcı olacaktır. Katarizm gibi Dualizmin de karanlık başlangıçları vardır. Düalizm Düalizm Hristiyanlıktan önce de vardı ve hatta kayıtlı tarihten daha eski olabilir. Terim ilk olarak 1700 yılında İngiliz Oryantalist Thomas Hyde tarafından, Tanrı ile şeytanın birbirine karşıt, birlikte ebedi prensipler olduğunu savunan herhangi bir dini sistemi tanımlamak için ortaya atıldı.⁵ Terimin anlamı, merkezi, ikili bir eşleşme (Descartes'ın felsefesindeki akıl/beden ayrımı veya Platon'un felsefesindeki ölümsüz ruh/ölümlü beden gibi) etrafında dönen her türlü sistemi içerecek şekilde gelişti. Düalist akımlar, ister CATHARS olsun ister olmasın, tüm büyük dinlerde şu ya da bu biçimde mevcuttur.

--- SAYFA 18 ---

tek tanrılı (İslam, Yahudilik ve Hristiyanlık gibi tek tanrıyı kabul eden), çok tanrılı (Şintoizm, Wicca'nın bazı biçimleri veya klasik Yunan panteonu gibi birçok tanrıyı kabul eden) veya monistik (her şeyin - ilahi olanın, maddenin ve insanlığın - tek ve aynı temel maddeden olduğunu kabul eden, örneğin Hinduizm, Budizm, Taoizm ve Panteizm'in bazı okulları). Örneğin kökten dinci Hristiyanlık, dünyadaki pek çok şeyi (rock müzik, uyuşturucular, Yeni Çağ felsefeleri, Hollywood gişe rekorları kıran filmler) şeytanın işi olarak gördüğünden belirgin bir düalist eğilime sahiptir. Aynı şekilde, aşırı İslamcı gruplar da gayrimüslimleri ya esas itibarıyla hakikatte uykuda olan ya da aktif olarak Peygamber'in dinini baltalamaya çalışan kişiler olarak görüyor. Her iki durumda da, tek bir kaçış yolunun (sırasıyla İsa ve Muhammed'e inanç) olduğu bir 'biz ve onlar' zihniyeti hakimdir. Dünyanın farklı inançlarındaki bu değişen Düalizm düzeylerine rağmen, dinsel Düalizm, iyi ve kötü gibi iki karşıt ilke kavramını ortaya koyma konusunda tam anlamıyla ayrı durur. Düalist geleneğin kendisi içinde, genellikle iki düşünce ekolünün olduğu kabul edilir: mutlak veya radikal Düalizm; ve hafifletilmiş veya monarşik Dualizm. İtalyan dinler tarihçisi Ugo Bianchi, Düalizm'in üç farklı özelliğini tanımladı: 1) Mutlak Düalizm, iyilik ve kötülüğün iki ilkesini birlikte ebedi ve eşit olarak kabul ederken, yumuşatılmış Düalizm, kötülük ilkesini, iyi ilkeye göre ikincil, daha az güçlü bir şey olarak görür. 2) Mutlak Düalizm, iki prensibi sapkınlık ve ortodokslukta kilitlenmiş olarak görür • 17 •

--- SAYFA 19 ---

sonsuz kadar savaşır ve birçok okulda zamanı döngüsel olarak görür (bu nedenle birçok mutlak düalist, reenkarnasyona inanma eğilimindedir), hafifletilmiş Dualizm ise tarihsel zamanı sonlu olarak görür; zamanın sonunda kötülük ilkesi iyiliğe yenilecektir. 3) Mutlak Düalizm, maddi dünyayı doğası gereği kötü olarak görür, ancak yumuşatılmış Düalizm, yaratılışı özünde iyi olarak kabul eder.⁶ İyi Din Zerdüştlük genellikle, ikici bir dünya görüşünü benimseyen ilk büyük dünya dini olarak kabul edilir. Bununla birlikte, eski Mısır dininde mevcut olan Düalizm, Zerdüştlük'ten bir milenyum olmasa da birkaç yüzyıl öncesine dayanmaktadır (Zerdüştlüğün kesin kuruluş tarihleri bilinmemektedir). Işık ve karanlık gibi kutupluluklar, eski Mısır dini düşüncesinde sıklıkla bulunur; bunların belki de en iyi bilineni Horus (bazen Osiris) ve Seth'in karşıtlığıdır. Efsanenin günümüze kadar gelen çeşitli versiyonlarında, iki tanrı birbirleriyle sürekli savaş halinde tasvir edilir; Seth (bir gözünü kör etmesine rağmen) Horus'u asla yok edemez, ancak Horus'un kendisi de hiçbir zaman tamamen yok edilmez. Onlar çeşitli şekillerde 'iki tanrı', 'iki kardeş' ve 'iki savaşçı' olarak biliniyorlardı. Her ne kadar başlangıçta iyi (Horus) kötüye (Seth) karşı olarak görülme de, Seth düzenbaz tipi nitelikler geliştirdi ve adı Mısır dini ritüellerinde neredeyse lanetlenene ve Mısır panteonundan etkili bir şekilde sürülene kadar yavaş yavaş şeytanlaştırıldı. • 18 • CATHA'LAR

--- SAYFA 20 ---

Seth yavaş yavaş daha koyu renklerle tasvir edilirken, İran'da en başından beri iyiliği kötülüğe karşı koyan düalist bir sistem ortaya çıkıyordu. Peygamber Zerdüş (aynı zamanda Zerdüş olarak da bilinir), İyi Din veya Zerdüşlük dediği şeyi kuran büyük bir Pers dini reformcusuydu. Görevinin tarihleri belirsizdir ve Zerdüş, MÖ 1700-1400'den MÖ 1400-1000'e veya MÖ 1000-600'e kadar çeşitli dönemlere yerleştirilmiştir. Mevcut araştırmalar orta tarihleri öne sürme eğiliminde olup, Zerdüşlüğü dünyanın en eski vahyedilmiş dini, "insanlık üzerinde doğrudan ve dolaylı olarak diğer tüm inançlardan daha fazla etkiye sahip olan" bir din haline getiren bir dindir.⁷ Zerdüş "bireysel yargı, cennet ve cehennem, bedenin gelecekteki dirilişi, genel Son Yargı ve yeniden birleşen ruh ve ruhlar için sonsuz yaşam öğretilerini öğreten ilk kişiydi." ⁸ Bütün bu fikirler Yahudiliği, Hristiyanlığı ve İslam'ı etkileyecekti. Ancak Zerdüşlüğü bu sonraki dinlerden farklı olduğu nokta kötülüğe karşı tutumudur. Geleneksel biçimiyle inanç, tek bir iyi tanrının, Ahura Mazda'nın (adı Bilge Tanrı anlamına gelir) var olduğunu ve onun altında Spenta Mainyu (hayırsever veya kutsal ruh) ve Angra Mainyu'nun (düşman veya yıkıcı ruh) iki eşit ikiz gücünün bulunduğunu savunur. Ahura Mazda'nın yaratılışı iyi olsa da içindeki tüm kötülüklerin kaynağı, sonsuzluğun başlayacağı tarihsel zamanın sonunda alt edilmesi mukadder olan Angra Mainyu'dan kaynaklanmaktadır. Ancak Klasik Zerdüşlük, Pers İmparatorluğu'nun kaderi yükselip düştükçe değişikliklere uğradı. Zamanla Ahura Mazda Spenta Mainyu ile özdeşleştirildi. • 19 • SAPIKLİK VE ORTODOKS

--- SAYFA 21 ---

orijinal üçlüyü ikili bir eşleşmeye indirgemek. Bilge Tanrı'nın ve onun düşmanının isimleri de sırasıyla Ohrmazd ve Ahriman'a kısaltılarak dönüşüme uğradı. Ahemeniş Hanedanlığı döneminde (M.Ö. 550-330), Ahriman artık Ohrmazd tarafından yaratılmış ve ondan aşağı bir varlık olarak görülmüyordu; artık onun eşiti olarak görülmüyordu.⁹ Dünya, Beden ve Şeytan Zerdüşlük, tüm biçimleriyle dünyayı iyi ve kötü güçler arasında bir savaş alanı olarak görür ve her bireyin hangi tarafta olacağına dair kendi seçimini yapması beklenir. İki ilke fikri daha sonra Katharizm'de yeniden ortaya çıkacaktı. Hristiyanlık döneminden önce geliştirilen diğer bazı kavramlar da sapkınlığın, yani beden ile ruh arasındaki ayrılığın ve Ahriman'ın Yahudi-Hristiyan eşdeğeri olan Şeytan'ın figürünün şekillenmesine yardımcı olacaktır. Beden/ruh ayrımı, bugün belki Descartes¹⁰ ve modern ampirik bilimle eşanlamlı olsa da, ilk kez MÖ altıncı yüzyılda antik Yunan'ın dini yaşamında önemli bir rol oynamaya başlayan Orpheus kültüyle ortaya çıkmış gibi görünüyor. Orfizm, içinde Dualizm'in unsurlarını içeriyordu; efsanevi Orpheus figürünün ya Apollon'un oğlu ya da Dionysos'un kurduğu hanedandan Trakya kralı Oeagres olduğu söyleniyordu. Düzen ve akıl tanrısı Apollon, geleneksel olarak sarhoşluk ve vecd tanrısı Dionysos'un karşısında yer alır, ancak daha sonraki Zerdüşlük'te olduğu gibi Orfizm'de de ikisi de yoktur.

--- SAYFA 22 ---

tanrı diğerine üstün gelir. Ancak bedeni ruhun maddi taşıyıcısı olarak gören Zerdüşlük'ten farklı olarak Orfizm, ruhu ilahi ve ölümsüz olarak kabul ederken, beden onun dünyevi varlığı boyunca kötü, ölümlü hapisanesiydi. Bu inanışın kökenleri çocuk Dionysos'un hikayesine dayanır: Zeus'un oğlu olan çocuk, Zeus'un devirdiği yaşlı tanrılar ırkı olan Titanlar'ın kıskançlığına maruz kalmıştır. Titanlar çocuğu bir aynayla ayartmışlar ve o kendi yansımasını incelerken Titanlar çocuğu öldürüp parçalarına ayırmışlardır.¹¹ Her ne kadar Dionysos daha sonra diriltirse de Zeus bir yıldırım salvosu ile Titanları yok eder ve bu da Titanların kalıntılarındandır. insanlığın doğduğu yaşlı tanrılar. Fiziksel bedenin Titanik malzemeden ve dolayısıyla kötü olduğu, ruhun ise ilahi Dionysos malzemesinden oluştuğuna inanılıyordu. Orfizm, odağı ruhun öbür dünyadaki kaderi olan uygulamalar geliştirdi ve Orfik inisiye, bu uygulamaları takip ederek ruhlarına bir sonraki dünyada kurtuluş sağlanacağını ve maddenin bağlarından ve ölüm ve yeniden doğuş döngüsünden kurtulacağını umuyordu. Şeytan başlangıçta İbrani düşüncesinde suçlayıcı bir melekti,¹² ama kendisinden önceki Ahriman gibi terfi etme şansına sahipti. Kendisinin önemli bir role sahip olduğu en eski Eski Ahit kitabı olan Eyüp Kitabı'nda¹³ Şeytan, cennette Tanrı'ya hizmet eden 'Tanrı'nın oğullarından' biridir (Eyüp 1.6). Tanrı, Şeytan'dan son zamanlarda neler yaptığına ilişkin bir ilerleme raporu ister. Şeytan şöyle yanıt verir: 'Oraya buraya yürüyorum, dünyanın çevresinde dolaşıyorum' (Eyüp 1.7). Tanrı Şeytan'a dindar Eyüp'ü fark edip etmediğini sorar ve onu tarif eder • 21 • SAPIKLİK VE ORTODOKSİKLİK

--- SAYFA 23 ---

O'nun en sadık hizmetkarı olarak. Şeytan, Eyüp'ün her şeyi kendisinden alınmış olsaydı, Eyüp'ün yine de Tanrı'ya hizmet edip etmeyeceğini merak ediyor. Tanrı bu noktayı kabul eder ve Şeytan'ın Eyüp'ü test etmeye başlamak için Dünya'ya inmesine izin verir. Şiddeti açısından haklı olarak Eski Ahit olarak adlandırılabilir hızlı bir felaketler dizisi içinde, Eyüp'ün eşekleri Sabeiler tarafından çalınır (Eyüp 1.15), koyunları (ve ona eşlik eden çobanlar) aniden yıldırım çarpar ve bir ayet sonra öldürülür; on yedinci ayette ise Keldaniler develeriyle kaçır. Eyüp'ün tepki verecek zamanı bulamadan, nefesi kesilmiş başka bir hizmetçi koşarak daha da kötü bir haberle gelir: Eyüp'ün çocuklarının ziyafet çektiği evi bir fırtına yerle bir etmiştir; hepsi öldürüldü. Eyüp kederden elbiselerini yırtıyor, kafasını tıraş ediyor ve yüzüstü yere yatarak, başlangıçta vermiş olduğu şeyi aldığı için Rab'be şükrediyor. Şeytan cennete geri döner ve Tanrı ona, Şeytan'ın Eyüp'e en kötüsünü yapmış olmasına rağmen Eyüp'ün imanının sarsılmadığını belirtir. Tanrı kurayı kendisinin kazandığını hissediyor, ancak Şeytan işverenin gerisinde kalmamak için Tanrı'ya, Eyüp'ün imanının, vücuduna saldırılması durumunda bu kadar güçlü olup olmayacağını sorar. Allah bir kez daha, zavallı adamı öldürmemek şartıyla Şeytan'ın Eyüp'ü denemesine izin verir. Şeytan bu kez Eyüp'ün vücudunun her yerinde yaralar açılmasına neden olur. Eyüp, sağlam tıbbi tavsiye almak yerine, yaralarını kırık bir çömlek parçasıyla kazımaya karar verir. Eyüp bir kez daha çektiği acıya sevinir ve Şeytan geçici olarak anlatıdan çekilir. Şeytan, Eyüp Kitabı'nda, her ne kadar oldukça zalim bir eğilime sahip olsa da, bir düzenbaz rolünü oynuyor. Onun hâlâ esasen bir tür cennetsel hizmetkar olduğuna şüphe yok: eğer Şeytan • 22 • CATHARS

--- SAYFA 24 ---

aslında Tanrı'nın emirlerini yerine getirmiyorsa, o zaman en azından Tanrı, Şeytan'ın dünyevi alemde hile yapmasına izin vermekten memnun görünüyor. Şeytan ancak Ahameniş döneminin (MÖ 330'da sona eren) sonuna doğru yazılan İkinci Tarihler Kitabı'na kadar Tanrı'ya ve O'nun yarattıklarına karşı katı bir güç haline gelmek üzere Yüce Tanrı'nın gölgesinden dışarı adım atmaz. O - Şeytan - bunu oldukça ilginç bir şekilde yapıyor, çünkü bir zamanlar hikayenin daha önceki bir anlatımında Tanrı'nın Kendisi tarafından üstlenilen rolü oynuyor.14 Söz konusu hikaye, ilk olarak Samuel'in İkinci Kitabı, 24. Bölümde anlatılan İsrail kabilelerinin nüfus sayımına ilişkindir: İsrail'e bir kez daha kızan Rab, Davut'u kendi halklarını saymaya zorlar. Sayımı yapacak olan Davut'un ordusu pek memnun değil, krallarının emrine uyuyorlar. İsrail'in her yerini dolaştıkları dokuz ay yirmi gün sonra nüfus sayımı tamamlanmış olarak Kudüs'e dönüyorlar. Bu noktada Davut vicdan bunalımı yaşıyor ve Tanrı'ya nüfus sayımının korkunç bir günah olduğunu hissettiğini söylüyor. Ne yazık ki Davut ve İsrail halkı için Tanrı aynı fikirde. Davut'a günahı cezalandırması için üç seçenek sunuyor: üç yıllık kıtlık;15 üç ay düşmanlarından kaçmak; ya da tüm ülkede üç gün süren salgın hastalık. Davut karar veremez ve kendini Rabbinin insafına bırakır. Ancak Rabbi, O'nun en merhametlisi değildir ve ülkeyi, 70.000 İsraillinin yok olduğu üç günlük bir vebayla vurur. Ancak hikaye İkinci Tarihler'de yeniden anlatıldığında, Davut'u nüfus sayımı yapmaya zorlayan Tanrı değil, Şeytan'dır. Hiçbir fark yaratmıyor: Talihsiz İsrailliler için sonuçlar aynı. • 23 • sapkınlık ve ortodoksluk

--- SAYFA 25 ---

Şeytan'ın suçlayıcı bir melek olmaktan çıkıp Ahameniş döneminin sonlarına doğru hem Tanrı'nın hem de İnsanın düşmanı olarak ortaya çıkışının nedeni hala bir gizemdir. Bu değişikliğin olası bir açıklaması, Babil Esaretinin sona ermesinden sonra İsrail'deki durumla bağlantılıdır. Sürgün edilen kabileler evlerine döndüklerinde, onlarla kalan kabileler arasında sürtüşmenin ortaya çıktığı öne sürüldü¹⁶; Sürgündekiler, kendilerinin Tanrı'nın gerçek çocukları olduklarını hissettiler, çünkü Tora'ya sadık kalmışlardı ve bunu kanıtlamak için sürgün cezasına katlanmışlardı. MÖ 168'de İsrail'in Seleukos hükümdarı Kral Antiochus Epiphanes'in Yahudi karşıtı bir tasfiye başlatmasıyla meseleler doruğa çıktı. İsyan hızla yayıldı ve Antiochus'un güçleri yenilgiye uğratıldığında, Tapınağın kontrolünü ele geçirenler eski sürgünlerin katı torunları oldu. Onlara göre, Helen yanlısı liberal Hasmonean hanedanı gibileri Seleukoslar kadar düşmandı ve belki de İsrail içinde süregelen bu gerilimler, bir zamanlar Tanrı'nın meleklerinden biri olan Şeytan'ın, katıların aynı şekilde lanetlenmesine yol açtı. Hasmonean'lar, onların ihaneti ve ihaneti olduğunu düşünüyorlardı. Esseneler, Gnostikler ve İlk Hristiyanlar Eğer Dualizm'in zamanın sisleri tarafından karartılmış başlangıçları varsa, o zaman bizzat Hristiyanlığın kökenleri de aynı şekilde yüzyılların geçişi nedeniyle yarı yarıya karartılmıştır. Katharlar, Roma Kilisesi dinin baskın biçimi haline gelmeden önce, erken Hristiyanlıktan geldiklerini iddia ediyorlardı. Roma yönetimi • 24 • KATHALAR

--- SAYFA 26 ---

MÖ 63'te başlayan İsrail savaşı, İsrail içindeki çeşitli grupların artan direnişiyle karşı karşıyaydı. Bunların arasında en dikkat çeken, Kumran'ın Ölü Deniz'e bakan mağaralarında yaşayan radikal bir Yahudi grubu olan Esseniler'di. Çeşitli yazarlar, hem Vaftizci Yahya'nın hem de İsa'nın, ilgili bakanlıklarına başlamadan önce bir zamanlar Ölü Deniz topluluğunun üyeleri olduklarını ileri sürmüştür. Bu tartışmalı olmakla birlikte, Essenelerin, İsrail'in günahlarının (Tanrı tarafından İbrahim'e verilen) eski antlaşmayı neredeyse tamamen geçersiz kıldığına inandıkları için Tanrı ile yeni bir antlaşma kurmaya çalıştıkları bilinmektedir. Josephus ve Philo gibi Romalı tarihçilere göre Esseneler, Kumran'da yaşamayı ve katı bir bekarlık, dua ve ritüel yaşamına bağlı kalmayı içeren tam yemin etmiş olanlar ile İnanlılar olmasına rağmen kasabalarda yaşayan, sıradan ticaretle uğraşan ve evlenen ortak üyeler arasında bölünmüştü. Katharlar - onların yakın ataları Bogomiller gibi - kiliselerini de bu şekilde yapılandıracaklardı. Katharizm'in başka bir habercisi olarak, Essenelerin dünya görüşü temelde düalistti; dünyayı cennetin ve cehennemin güçleri arasındaki savaş alanı olarak görüyorlardı ve insanın kendisi de bu savaşın mikrokozmosuydu: "Hakikatin ve batılın ruhları insan kalbinde mücadele ediyor." ... Hak ve haktan payına göre insan yalandan nefret eder; ve aldatma payına göre hakikatten nefret ediyor.¹⁷ Ayrıca önemli olanın, kişinin etnik kökeninin (Yahudi ya da Yahudi olmayan) değil, ahlakının önemli olduğu konusunda ısrar ettiler: Yalnızca kalbi temiz olanlar kurtarılabilirdi. • 25 • sapkınlık ve ortodoksluk

--- SAYFA 27 ---

Esseneler ilk Hristiyan topluluklarından bazılarını etkilemiş olsalar da hepsini etkilemediler. Kilise, dördüncü yüzyılın başlarındaki Birinci İznik Konsili'nde Hristiyan inancında neyin kabul edilebilir olduğunu ve neyin kabul edilemez olduğunu belirlemeden önce, Hristiyanlık, karışık bir inanç ve uygulamalar paketi idi. Katharlar, ilk Hristiyanların soyundan geldiklerini iddia ederken, muhtemelen akıllarında Havariler tarafından uygulanan türden basit bir Hristiyanlık vardı ve kesinlikle onların, sadece neyin oluştuğunu tanımlamakla kalmayıp, İznik Konsili'nden önce gelişen gerçek Hristiyanlık zincirinin bir parçası olduklarını ima ediyorlardı. Ortodoks Hristiyanlık, aynı zamanda bunu yaparken neyin sapkınlık olduğunu da tanımladı ve ilk Hristiyan grupların çoğu ikinci kampta yer aldı. Bunun nasıl bu hale geldiğini anlamak için, birinci yüzyılda hem İsrail'deki hem de yeni doğmakta olan Kilise'deki gergin siyasi durumu göz önünde bulundurmanız gerekiyor. İsa'nın hizmeti sırasında ve sonrasında (muhtemelen MS yirmili yılların ortaları ile otuzlu yılların ortaları arasında meydana gelen) takipçileri, hem Romalılar hem de Ferisiler tarafından zulme uğrayan bir azınlıktı. Harekette İsa'nın halefinin kim olduğuna dair tartışmalar sürüyor. Peter geleneksel olarak Kilisenin üzerine inşa edildiği¹⁸ ve Roma Katolik Kilisesinin soyundan geldiğini iddia ettiği Kaya olarak görülür ve Peter ilk Papa olarak kabul edilir. Ancak sorunların başladığı yer burasıdır. Büyük Yakup olarak bilinen İsa'nın kardeşi Yakup'un, Kudüs'teki Çarmıha Gerilme sonrası ilk Hristiyan topluluğunun başı olduğu ileri sürülmüştür¹⁹ ve Yakup'un takipçilerinin Hristiyanlığın en ateşli din adamlarıyla çatıştığı düşünülmektedir.

--- SAYFA 28 ---

misyoner Aziz Paul. Pavlus'un fikirlerinin, Hristiyan inancının dayandığı teolojinin şekillenmesinde - en büyüğü olmasa da - büyük bir rol oynadığı hatırlandığında daha da önemli hale gelir. Ve yine de Pavlus tartışmalı bir figür olarak kalır: İsa'nın sözlerinden nadiren alıntı yapar ve Yeni Ahit'in en büyük bölümünü oluşturan mektupları sıklıkla diğer Hristiyan topluluklarına doktrinin noktalarını açıklığa kavuşturmak veya onları çizgiye uymaya teşvik etmek için hitap eder. Eğer erken Hristiyanlık birleşik bir bütün olsaydı bu tür mektuplara gerek kalmazdı. 'Hristiyanlığın Kurucusu... İsa değil, Pavlus'tu'20 demek fazla ileri gitmiş olmaz ve Hristiyan sapkınlığının kökenleri de burada yatar: 'Pavlus aslında ilk "Hristiyan" kafirdir ve onun öğretileri -ki daha sonraki Hristiyanlığın temeli haline gelmiştir- "orijinal" veya "saf" biçimden bariz bir sapmadır.'21 O, "İsa'nın öğretilerinin ilk bozguncusu"dur. İsa'nın22 kendisinin gerçekte öğrettiği şeylerden nadiren alıntı yaptığı için. İsa Dağdaki Vaazı vaaz etti, Pavlus çarmıha gerilmiş İsa'yı vaaz etti; büyük bir fark var. MS 66'daki Yahudi İsyanı, Kudüs'teki Yakup kilisesini etkili bir şekilde sona erdirirken, o sırada muhtemelen ölmüş veya Roma'da bir hücrede ölmekte olan Pavlus'un Hristiyanlığı da büyümeye devam edecekti. Bununla birlikte, Pavlus Hristiyanlığı, İznik Konsili'nin toplanmasından önceki üç yüzyıl içinde ortaya çıkan çeşitli alışılmışın dışında grupların başka meydan okumalarıyla da karşı karşıya kaldı. Bazı gruplar Essenelerin Düalizmini geliştirdiler ve irfanın veya ilahi olanın doğrudan deneyimsel bilgisinin önemini vurguladılar ve bu nedenle genel olarak • 27 • SAPKINLIK VE ORTODOKSİ olarak bilinirler.

--- SAYFA 29 ---

Gnostikler. Şaşırtıcı sayıda Gnostik düşünce ekolü olmasına rağmen, her birinin kendine ait, genellikle karmaşık kozmolojileri var, bunların birçoğu dünyanın kötü bir tanrı tarafından yaratıldığı görüşünü paylaşıyordu. Bu nedenle onlar yumuşatılmış veya kozmik karşıtı düalistlerdir. Belki de en önemli Gnostik okul, MS 2. yüzyılın ortalarında Marcion tarafından kurulan okuldu. Marcion iki tanrının varlığını öne sürdü: gerçek tanrı ve sahte tanrı, maddi dünyanın yaratıcısı ve Eski Ahit'in tanrısı. Markionlular dünyayı reddediyorlardı ve katı bir çileciydiler. Yeni ortaya çıkan Roma Kilisesi dehşetle geri çekildi ve Marcion'u kafir olarak damgaladı. İki tanrı ve çilecilik fikrinin yanı sıra, başka bir Gnostik fikir daha sonra Katharizm'de yeniden ortaya çıkacaktı; İsa'nın etten kemikten bir insan değil, bir hayalet olduğu fikri. Pek çok Gnostik, İsa'nın Çilesini ve Dirilişini, herhangi bir insani acının söz konusu olmadığı, temelde hayaletimsi bir olay olarak görüyordu. Bu fikir Docetizm olarak bilinmeye başlandı ve sapkın ilan edildi. Bununla birlikte, Katharizm, kurtuluşa giden yolun Müminin doğrudan irfanından ziyade, yalnızca Kusursuz'un hizmetlerinden geçtiği vurgusuyla birçok Gnostik düşünce okulundan farklıydı. Bunu yaparak, Katharizm ironik bir şekilde, kurtuluşa giden tek yolun rahiplerin müdahalesi olduğunu iddia eden Katolikliği yansıtacaktı. İznik Konsili Batı uygarlığının gidişatı 28 Ekim 312'de Roma İmparatoru Konstantin'in • 28 • KATHARS'a gelmesiyle sonsuza dek değişti.

--- SAYFA 30 ---

Büyük (306-37), Roma'nın hemen dışındaki Milvian Köprüsü Muharebesi'nde kayınbiraderi Maxentius'a karşı kesin bir zafer kazandı. İki adam, Konstantin'in tahta çıkışından bu yana bir güç mücadelesi içindeydi ve Milvian Köprüsü'nde işler doruğa çıktı. Ancak savaştan önceki gece işler Konstantin için pek iyi görünmüyordu. Adamlarının sayısı 4:1 oranındaydı ve yenilgi muhtemel görünüyordu. Akşam ilerledikçe Konstantin, batan güneşin üzerinde Yunanca X P harflerinin ("Chi-Rho", "Mesih" kelimesinin ilk iki harfi) bir haç ve In Hoc Signo Vinctes - "bu burçta fethedeceksin" sloganıyla birlikte aniden belirdiğini gördü. Konstantin bunu bir alamet olarak gördü ve askerlerinin kalkanlarına haç çizilmesini emretti. Ertesi gün kesin bir zafer kazandığında Konstantin, başarıyı Hristiyanların tanrısına bağladı, inandı ve imparatorluk genelindeki dinsel zulme son verilmesini emreden Milano Fermanı'nı yayınladı.23 Hristiyanlık yeni bulduğu statüsüyle gelişmeye başlar başlamaz sorunlar ortaya çıktı. Özellikle Arianizm, Baba Tanrı ile Oğul İsa'nın iki farklı varlık olduğu ve Mesih'in Tanrı'dan aşağı görüldüğü görüşüyle tartışmalı olduğunu kanıtlıyordu. Konstantin, açılış oturumu 20 Mayıs 325'te başlayan İznik Konseyi'ni topladı. Konseyin toplandığı iki ay içinde, İznik'te toplanan 300 kadar Kilise babası, Paskalya tarihinin belirlenmesi de dahil olmak üzere bir dizi konuyu tartıştı, ancak açık ara en önemli konu Arianizm'di. Mesih'in ilahi doğası hakkında ortodoks bir konum oluşturma çabasıyla İznik İmanı ilan edildi.

--- SAYFA 31 ---

19 Haziran'da kapı açıldı ve bu, Ortodokslarla diğer herkes arasındaki savaş hatlarını çizdi. İnanç ilkelerine inanç ortodoksluğun merkezinde yer alıyordu. Bunlar arasında 'Tanrı, Baba... göğün ve yerin yaratıcısı', 'Tanrı'nın tek Oğlu... ebediyen Baba'dan doğan, gerçek Tanrı'dan gerçek Tanrı, doğmuş, yaratılmamış, Baba ile bir olan, Meryem Ana'dan doğmuş ve insan olmuş olan' Mesih'e inanç yer alıyordu. Bizim hatırımız için Pontius Pilatus zamanında çarmıha gerildi; acı çekti, öldü ve gömüldü. Üçüncü günde Kutsal Yazıları yerine getirmek için yeniden dirildi.' Mesih'in sürüsüne yalnızca 'tek bir kutsal Katolik ve havarisel Kilise' tarafından hizmet verilecekti.24 Mesih'in tanrısallığı ve onun 'Baba ile Varlıkta bir' olması konusundaki temel mesele oylamayla karara bağlandı. Ariusçular kaybettiler ve kâfir ilan edildiler. Kilise açık bir mesaj veriyordu: Bir kişinin kurtuluşa ulaşmasının tek yolu bunlardı. İlginçtir ki, İznik Konsili'nin -kendilerini hadım etmiş fanatiklerle ne yapılacağı yanında- ele aldığı daha önemsiz meselelerden biri, bazen işkenceye maruz kalarak inançları tükenen Hristiyanlara karşı güçlü bir şekilde propaganda yapan güçlü bir münzevi grubun Kilise'ye geri dönüp dönmeyeceğiydi. Bu grup, Yunan katharoi'sinden gelen Catharlar veya saf olanlar olarak biliniyordu. Her ne kadar bu mezhep düalist olmasa da ve neredeyse kesinlikle ortaçağ Katharları ile hiçbir ilgisi olmasa da,25 onların kaderlerini gelecek olanın uğursuz bir habercisi olarak görmek cazip geliyor: İznik Katharları suçlandı ve sapkın ilan edildi ve tarikat beşinci yüzyılda tamamen yok oldu. • 30 • CATHA'LAR

--- SAYFA 32 ---

Maniheizm ve Diğer Düalist Sapkınlıklar Milattan sonraki ilk yüzyıllardaki dinsel mayalanma, ortodokslukla ilgili konumları, beğensinler ya da beğenmesinler, İznik Konsili tarafından tanımlanacak olan bir grup kargaşası yaratmış olsa da, bu süre zarfında daha sonra Kilise'yi daha sözü edildiği anda gerçek anlamda çarpıntıya sokacak yeni bir din ortaya çıktı: Maniheizm. Maniheizm, ilginç bir şekilde katharoi olarak da bilinen bir Yahudi-Hristiyan mezhebi olan Elchasaite olarak Babil'de yetişen Pers peygamberi Mani (216-275) tarafından kuruldu. Bir dizi ifşaatın ardından Mani, Elchasaite'leri islah etmeye çalıştı ancak ihbar edildi ve kovuldu. Yılmadan, üç eski Elchasaiteyle (bunlardan biri babasıydı) Mani'nin Işık Dini adını verdiği dinin propagandasını yapmak için güçlü bir misyonerlik kampanyası başlattı. Mani, kendisinin Zerdüş, Buda ve İsa ile aynı geleneğe sahip olduğunu, ancak bu önceki üstatların tüm gerçeği açıklamadıklarını, bunun açığa çıkarılmasının onun misyonu ve yalnızca kendisine ait olduğunu iddia etti. Mani'nin doktrini mümkün olduğu kadar çok insana hitap edecek şekilde formüle edildi; aslında amacı insanlığı tek bir kapsayıcı inançta birleştirmek ve kurtarmak olan Zerdüşlük, Hristiyanlık ve Budizm'den fikirler alan kes-yapıştır bir dindi. Manicilerin iki ayrı sınıfı vardı: Seçilmişler ve Dinleyiciler. Seçilmişler inancın rahipliğiydi ve etten, şaraptan, küfürden ve seksten kaçınarak katı bir çilecilik uyguluyorlardı. Dinleyiciler – Mani kilisesinin rütbeli inananları – • 31 • SAPKINLIK VE ORTODOKSİKLİK

--- SAYFA 33 ---

Ayrıca seçilmişlerin bakımına katkıda bulunmak da dahil olmak üzere belirli kurallara uymaları bekleniyordu ve mülk sahibi olmalarına ve evlenmelerine izin verilirken çocuk sahibi olmaları yasaktı. Mani'nin sistemi burada uzun uzun ele alınamayacak kadar karmaşık olsa da, Maniheizm'in kökten düalist olduğu, vaftizin geçerliliğini inkar ettiği, İsa'nın çarmıhta acı çekmediğini savunduğu, bedeni düzeltilemez olarak reddettiği ve kötü prensibin iyiyle eşit olduğunu savunduğu unutulmamalıdır. Kiliseye göre Maniheizm sapkınlıkların en ölümcülüydü, Markionizm'den bile daha kötüydü. Yaygın bir popülerliğe sahipti ve Hippolu Aziz Augustine dokuz yıl boyunca tarikatın Dinleyicisiydi. Aziz Ambrose'un vaazı ve Milano'daki bir bahçede bir aydınlanma anı Augustinus'u 386'da Hristiyanlığa yönelttiğinde, Maniheizm'i De Manichaeis ve De Heresibus'ta suçladı; bu kitaplar sapkınlıkla ilgili tüm konularda Kilise'nin standart referans kitapları haline gelecekti ve Büyük Sapkınlık batıda sondan itibaren ortaya çıkmaya başladığında şüpheli kafirleri tanımlamak için sıklıkla kullanıldı. onuncu yüzyıldan itibaren. Augustine'e göre eski inancı İncillerin hakikatinin çarpıtılmasıydı; misyonerleri ve rahipleri aldatıcı ve kurnazdı. Augustinus'un en sesli ve otoriter rakibiyle birlikte Maniheizm düşüşe geçmeye başladı. 372 gibi erken bir tarihte, Maniheiztlerin biraraya gelmeleri yasaklandı ve 380 yılında Hristiyanlığı devlet dini haline getiren Roma imparatoru Büyük Theodosius (379-95) onlara karşı bir yasa çıkardı. Beşinci ve altıncı yüzyıllarda Roma, Mani'nin takipçilerini ortadan kaldırmak için yoğun bir çaba gösterdi.

--- SAYFA 34 ---

Bizans İmparatorluğu'nda da benzer önlemler alındı. Bizans imparatoru Büyük Justinianus (527-65), saltanatının başlarında, Maniheistler için ölüm cezasını uygulamaya koydu; bu, Işık Dini'nin taraftarlarını yakarak göndermek için tercih edilen yöntemdi. Justinianus dönemindeki zulüm o kadar etkiliydi ki, 565 yılında öldüğünde Maniheizm batıda fiilen tamamen ortadan kaldırılmıştı. Kilise kontrolünü sıkılaştırıyordu.²⁶ Maniheizm Avrupa'dan silinmiş olabilir, ancak bu isim düalist, sapkın veya yalnızca siyasi muhalif anlamına gelen bir sözcük olarak yaşamaya devam etti. (Aslında "manyak" kelimesi Maniheistleri aşağılayan bir terimden türemiştir.) Sapkınlık doğuya doğru ilerledi ve Ermenistan, ilk Hristiyan ulus olmasına rağmen, Bizans İmparatorluğu ve başka yerlerdeki zulümden kaçan mültecilerin sayesinde hızla sapkınlığın yuvası haline geliyordu. Maniheizm'in yerini almak üzere iki yeni düalist sapkınlık ortaya çıktı: Massalianizm ve Paulicianizm. Meraklılar (Yunanca enthousiasmos'tan gelen ve 'Tanrıyı içinde barındıran' anlamına gelen entheos kelimesinden gelir) aslen Kuzeydoğu Mezopotamya'dandı ve burada dördüncü yüzyılın sonlarında ortaya çıktıkları düşünülüyor. 447 gibi erken bir tarihte, Massalianizm zaten Ermenistan'daki en büyük sapkın tehdit olarak algılanıyordu ve Ermeni kilisesi, takipçilerine karşı önlemler almaya başladı. Onların ana inanç öğretisi, her insanın içinde bir iblisin yaşadığı ve bunun duayla ('massalian' adı 'dua eden insanlar' anlamına gelir) ve çilecilikle dolu bir hayat yoluyla kovulması gereken bir inanç olduğu anlaşılıyor. Bir zamanlar şeytan • 33 • Sapkınlık ve Ortodoksluk

--- SAYFA 35 ---

sürgüne gönderildi, daha fazla günah işleme olasılığı imkansız görüldü ve inanan kişi laik hayata dönebildi. Sonuç olarak Massalianlar sıklıkla ahlaksızlık ve ahlaksızlıkla suçlandı. Misyonerleri sıklıkla manastırları hedef alıyordu; Sapkınlıklarının bulaştığından şüphelenilen herhangi bir ev, yanarak yerle bir olma riskiyle karşı karşıyaydı. Paulikanlar ilk kez altıncı yüzyıl Ermenistan'ında fark edildi. Maniheistlerin onları etkileyip etkilemediği tartışmalıdır; çünkü Paulikanlar, Maniheistlerin yaptığı gibi sayılarını Seçilmişler ve Dinleyiciler olarak bölmemişlerdi ve onlar da özellikle münzevi değildi. Paulikanlar'ın düalist oldukları kesin tarih - başlangıçta İsa'nın insan olarak doğduğuna ve vaftiz edilinceye kadar ilahi olmadığına inanan Evlat Edinme yanlıları oldukları görülüyor - aynı şekilde tartışmalıdır ve bu durum dokuzuncu yüzyıla kadar gerçekleşmemiş olabilir.²⁷ Maniheizm'den bir başka sapma olarak, Paulikanlar dikkate alınması gereken savaşıtlardı. askeri cesaret bir tür anormallikti. Ermenistan ve Küçük Asya'da yedi Paulician kilisesi kuruldu; bu kilisenin Korint'teki ana kilisesinin sözde mezhebin adını aldığı Aziz Paul tarafından kurulduğu iddia ediliyor. Bogomiller Karanlık Çağların uzun gecesi Avrupa'ya çökerken, Kilise iki farklı kaynaktan gelen tehditlerle karşı karşıya kaldı: Hristiyan krallıklarına hızlı bir şekilde nüfuz etmeye başlayan yeni din İslam'ın yükselişi.

--- SAYFA 36 ---

8. yüzyılda Hunlarla başlayan göçebe istila dalgaları ve 4. yüzyılda Hunlarla başlayan göçebe istila dalgaları. Kilisenin konumu, Doğu Ortodoks Kilisesi ile sürekli mücadele etmesi nedeniyle daha da zayıfladı; bu durum, 1054'teki dramatik ayrılığın doğu ve batı kiliselerini kalıcı olarak parçalamasına kadar daha da kötüleşti. Roma ile Konstantinopolis'in ortasında kalan Balkanlar, Ermenistan'ın bir veya iki yüzyıl boyunca yaptığı gibi çok sayıda heterodoks mezhebe ev sahipliği yapan teolojik bir savaş alanı haline geldi. önce. Katharların büyük öncülleri Bogomillerin yolunu açan belirleyici gelişme, ilk Bulgar imparatorluğunun (681-1118) kurulmasıydı. Bulgaristan'ın Konstantinopolis açısından bir baş belası olduğu hemen ortaya çıktı ve onun pagan olması durumu daha da kötüleştirdi. Bulgaristan'a karşı bir siper oluşturmak amacıyla, Bizans imparatorluğunun doğu uçlarındaki sömürgeciler, kabaca kuzeydoğu Yunanistan, güney Bulgaristan ve Avrupa Türkiye'sini kapsayan bir bölge olan Trakya'ya zorla yerleştirildi. Maalesef ülkelerine geri gönderilenler arasında Paulikanlar da vardı. Pagan krallığının sınırındaki bir bölgeye sapkınları sokmak sadece bela istemektir ve Konstantinopolis'in karşılaştığı şey kesinlikle belaydı.²⁸ Bogomillerin tam olarak nereden geldiğini kimse bilmiyor. Bunlar ilk kez, 940'lı yıllarda Konstantinopolis patriği Theophylact Lecapenus'a yeni sapkınlığa karşı yardım isteyen iki kez mektup yazmak zorunda kalan Bulgar çarı Peter'in (927-69) hükümdarlığı sırasında kaydedildi. Teofilakt'ın daha çok evinde yaşayan bir adam olduğu biliniyordu.

--- SAYFA 37 ---

Katedral yerine ahırdaydı ama Bogomilizmin Maniheizm ile Paulicianizm'in bir karışımı olduğunu ilan edecek kadar zamanı vardı. Ciddi bir binicilik kazası onun Peter'a daha fazla yardım etmesini engelledi ve yeni düalist inanç endişe verici bir hızla büyümeye devam etti; öyle ki Cosmas olarak bilinen bir Bulgar rahip, Peter'ın saltanatının en sonunda yazdığı Kafirlere Karşı Vaaz'ında yeni mezhebi kınamak zorunda kaldı (kesinlikle 972'de tamamlandı). Cosmas, mezhebin Bogomil adında bir rahip tarafından kurulduğunu yazıyor ancak isminin ne anlama geldiği ve gerçek adı olup olmadığı konusunda hem tartışmalar var. Bazıları Bogomil'i 'Tanrı'nın sevgilisi' olarak yorumlarken, diğerleri 'Tanrı'nın merhametine layık' ve 'Tanrı'ya yalvaran' anlamlarını tercih ediyor. Cosmas, Bogomilleri Eski Ahit'i ve Kilise ayinlerini reddeden kişiler olarak tanımlıyor; Kullandıkları tek dua Rabbin Duasıydı. Haç, İsa'nın işkence aracı olarak suçlanırken, ikonalara ya da kutsal emanetlere tapınmıyorlardı. Kilisenin kendisi, Bogomillerin yalnızca görünür dünyanın yaratıcısı değil, aynı zamanda İsa'nın kardeşi olarak gördükleri şeytanla işbirliği içinde görülüyordu. Rahipleri katı bir çileciydi ve etten, şaraptan ve evlilikten uzak duruyorlardı. Bogomiller -en azından başlangıçta- şeytanı Tanrı'dan aşağı olan düşmüş bir melek olarak gören yumuşatılmış düalistlerdi. Kutsal metinlerin içini dışını biliyorlardı ama Cosmas'ı şaşırtan şey onları yorumlama biçimleriydi. Örneğin, Savurgan Oğul benzetmesinde (Luka 15.11-32), evde oturan en büyük oğlunun Mesih olduğunu, en küçüğünün ise Şeytan olduğunu gördüler. • 36 • CATHA'LAR

--- SAYFA 38 ---

Bogomil'in Çarmıha Gerilme konusundaki yaklaşımı Docetic'ti. Bogomil kilisesi, Maniheizt Seçilmişler ve Dinleyicilere benzer şekilde Kusursuzlar ve İnananlar olmak üzere iki ana sınıfa ayrılmıştı; ancak görünen o ki Bogomillerin de İnananların altında olan bir Dinleyici sınıfı vardı. Yaklaşık 1050'de yazan Konstantinopolisli keşiş Euthymius'a göre Bogomil Dinleyicisi, müjdenin inisiyenin başına yerleştirilmesini içeren bir vaftiz yoluyla İnancı hale gelirken, asıl vaftiz suyla değil ellerin konulmasıyla yapılıyordu. Euthymius'a göre bu, Hristiyan vaftizini sildi ve yeni İnancılı, Şeytan'ın sıkı bir şekilde egemenliği altına soktu. Mümin'den Mükemmel'e giden yol, yoğun öğretiler, münzevi uygulamalar ve çalışmalarla dolu, tamamlanması iki yıl veya daha fazla süren uzun ve meşakkatli bir yoldu. Bir Müminin Mükemmel olduğu tören, Dinleyiciyi Mümin yapan törene benzerdi ve consolamentum (teselli) veya vaftiz olarak biliniyordu. Euthymius'a göre bu, "tamamen sapkınlık ve delilik" ve "şeytana ve onun gizemlerine kutsal olmayan hizmet"ti,²⁹ ancak Bogomiller kendilerini gerçek, havarisel Hristiyanlığın mirasçıları olarak görüyorlardı. Kendilerini İsa'yı ve Havarileri örnek alan Bogomil liderlerinin 12 müridi vardı ve Kilise'nin düzeltilemez yozlaşması ve yanlış öğretileri olarak gördükleri şeye tepki olarak sadelik ve yoksulluk içinde bir hayat yaşadılar. Euthymius'u daha da endişelendiren şey, Bogomillerin tamamen gelişmiş bir karşı-kilise gibi görünmesiydi; misyonerleri bu dinin yayılımında aktif rol oynuyorlardı.

--- SAYFA 39 ---

sapkın inanç. Bogomillerin nasıl, ne zaman ve nerede örgütlendiği hala tartışma konusudur, ancak görünen o ki, Çar Peter'in hükümdarlığı sırasında fark edildikleri andan itibaren, kendi öğretileri olan ayrı bir gruptur. Yine, onların Paulikanlar'dan, Maniheizm'den ya da Zerdüştlük'ten etkilenip etkilenmedikleri bir tahmin meselesidir. İsimleri hayatta kalan Bogomiller arasında, geniş çapta dağıtılan Haç Efsanesi adlı eseri yazan Jeremiah (bazıları tarafından Bogomil'in takma adı olduğu düşünülür) ve sapkın kitaplar getiren Sydor Fryazin ve Jacob Tsentsal adında son derece belirsiz iki kişi vardır. onlarla birlikte Bulgaristan'a. İlginçtir ki, her iki adam da Frank olarak tanımlanıyordu ("Fryazin" adı "Frank" anlamına geliyor), bu da Bogomilizm'in ilk tanındığı dönemde batıda faaliyet gösteren sapkın grupların var olduğu ihtimalini artırıyor. Küçük Asya'da John Tzurillas ve Raheas, on birinci yüzyılda Bogomil'in din propagandasını yapan aktif kişilerdi ve kendilerinden önceki Massalyalılar gibi manastırlara sızma konusunda uzmanlaşmışlardı. Belki de hareketin kurucusundan sonra en dikkate değer Bogomil, on birinci yüzyılın ikinci yarısında faaliyet gösteren sapkın Hekim Basil'di. Bizans imparatoru Aleksios Komnenos'un (1081-1118) sapkınlık karşıtı kampanyaları sırasında maskesinin düşmesinden önce bakanlığının 52 yıl sürdüğü söyleniyor. On birinci yüzyılın sonlarına doğru sapkınlık imparatorun aklındaydı: Özellikle Kuzey Trakya Paulikanizmin merkez üssü haline gelmişti ve Aleksios, ne gerekiyorsa onu takip edenleri ortodoksluğun saflarına geri getirmeye karar vermişti. Bu, bir dizi sonuçla sonuçlandı:

- 38 • CATHARS

--- SAYFA 40 ---

şiddetli savaşçılar olarak ünleri kendilerinden önce gelen Paulikanlar'la silahlı çatışmalara girdiler. Ancak bazen kafirlerin cemaate geri getirilmesinin yolları, imparatorun dinsel tartışmalara olan coşkusunu tatmin ettiği uzun süreli tartışmalar biçimini alıyordu. Böyle bir tartışma, 1100 yılı civarında, Basileios'un Aleksios ve kardeşi İshak'a inancını açıklamak üzere saraya davet edilmesiyle ortaya çıktı. Aleksios, Basil'in ifadesini kelimesi kelimesine yazan bir stenografi ortaya çıkarmak için perdeyi çekmeden önce, Basil, Bogomilizmin ana ilkelerini gerektiği gibi özetledi. Kafir, Aleksios'un onu Kilise'ye geri kazanmaya çalışabilmesi için ev hapsine alındı, ancak Basil, sözünü geri almayı reddetti. Konuşmaları sırasında ev, Fortean fenomeninden etkilenmişti: Taş yağmuruna ve depreme maruz kalmıştı. Alexius'un kızı tarihçi Anna, bunu, şeytanın sırlarının açığa çıkmasına ve çocukları Bogomillerin zulme uğramasına kızdığına dair bir işaret olarak algıladı. Hâlâ sözünü geri almayı reddeden Basileios kazığa bağlanarak yakıldı. Aleksios'un çabalarına rağmen Bogomiller vaaz vermeye ve yeni taraftarlar kazanmaya devam ettiler ve Bizans'ta onlara karşı uygulanan zulüm neredeyse kesinlikle bazılarını batıya sürüklemiş olacaktı. Bunu yaparken Bogomiller, Zerdüş'tün ölümünün 1.500. yıldönümünde - 928 yılı olarak yorumlanır - Zerdüştlüğün yeniden canlanacağını belirten eski bir Pers kehanetini yerine getiriyormuş gibi görünüyordu. İyi Din'in Bogomiller üzerindeki etkisi varsayıma dayalı olsa da, iki din ortak bir şeyi paylaşıyordu: Düalizm ve 928'e gelindiğinde, Bogomil • 39 • sapkınlık ve ortodoksluk

--- SAYFA 41 ---

ve takipçileri görevlerine başlıyorlardı. On ikinci yüzyıla gelindiğinde, kehanet tamamen ve gerçekten yerine getirilmiş gibi görünüyordu. CATHA'LAR • 40 •

--- SAYFA 42 ---

Rab'bin Bağındaki Tilkiler İlk Batılı Kafirler İlk bin yılın başında, Fransa'nın kuzeydoğusundaki Châlons-sur-Marne yakınlarındaki Vertus köyünde Leutard adında bir köylü bir rüya gördü. Bu rüyada, bir arı sürüsü özel bölgelerine saldırdı ve muhtemelen üretra yoluyla vücuduna girdi. Rüya, Leutard'ı çığlıklarıyla köyün yarısını uyandırmak yerine, yerel kilisesine gitmesi, sunağın üzerindeki haçı kırması ve İsa'nın resmine saygısızlık etmesi için ona ilham verdi. Ancak orada durmadı: Karısını gönderdi ve köyde açıkça vaaz vermeye başladı; dinleyen herkesi vergi ödemekten alıkoymaya çağırdı. Châlons piskoposu köylünün faaliyetlerinden haberdar oldu ama Leutard yakalanamadan kendini bir kuyuya attı. Leutard'ın Bogomil kökenli olup olmadığı kesin olarak bilinmemekle birlikte bir gruba ait olduğu görülmektedir. (Öyleyse, arıların orijinal Balkan öğretilerine benzersiz bir katkı olduğunu rahatlıkla varsayabiliriz.) Bu alışılmadık koşullara rağmen sapkınlık batıya ulaşmıştı. Sapkınlık aynı zamanda sosyal ve dini yelpazenin diğer ucunda da o dönemde hayalet bir varlıktı. • 41 •

--- SAYFA 43 ---

Leutard'ın eşsiz bakanlığı. Papa olan ilk Fransız olan Gerbert d'Aurillac - 999 ile 1003 yılları arasında II. Sylvester olarak hüküm sürdü - 991'de Başpiskopos olarak kutsanması vesilesiyle Rheims'de alışılmadık bir tasarrufla bulundu. Hem Eski Ahit'e hem de Yeni Ahit'e, evliliğin meşruluğuna, et yemenin meşruluğuna ve Tanrı'dan daha aşağı olan, kötü olmayı seçen kötü bir ruhun varlığına olan inancını dile getirdi. Bogomiller ve daha sonra Catharlar, Gerbert'in inandığını iddia ettiği her şeyi reddettiği için, onun ya bölgedeki bir Bogomil mezhebini suçladığı ya da kendisinin sapkın eğilimlerden şüphelenildiği ve ortodoksluğunu gösterdiği varsayılmıştır.³⁰ Anlaşılmaz bir Fransız köylüsü ve bir papa, Katharizmin tek öncülleri değildi. Ravenna'lı bir bilim adamı olan Vilgard, "onun aşırı pagan çalışmalarını teşvik eden" Virgil, Horace ve Juvenal şeklindeki iblisleri gördü.³¹ Kazığa bağlanarak yakılmasına rağmen, Vilgard'ın öğretileri İtalya'da yayıldı ve takipçilerinin güya zulme uğradığı Sardunya ve İspanya'ya ulaştığı iddia ediliyor. 1018'de haçı ve vaftizi reddeden "Maniheistler" Aquitaine'de ortaya çıktı ve dört yıl sonra Orléans'ta başka "Maniheistler" de görüldü. Orléans sapkınları aslında Kutsal Haç Kilisesi'nin on kanonu, birkaç din adamı ve Kraliçe Constance'ın günah çıkarıcısı da dahil olmak üzere bir avuç soyludan oluşuyordu. Onlar aynı zamanda bir Etiyopyalı şeklinde şeytana tapmakla (Etiyopya siyahlığın simgesidir ve bu nedenle en kötü kötülüğün simgesidir),³² Kilisenin kutsal ayinlerini reddetmekle, İsa'nın bir bakireden doğduğunu inkar etmekle ve gerçeği inkar etmekle suçlanıyordu. KATHARS • 42 •

--- SAYFA 44 ---

Tutku ve Diriliş. Dahası, gece alemleri düzenlemek, çocuk kurban etmek ve büyülu uçuş yapmakla suçlanıyorlardı; bunların hepsi daha sonra Orta Çağ sonu ve Rönesans'ın Cadı Çılgınlığı'nda tekrarlanacaktı. Ancak 1022'de cadılar henüz Kilise tarafından fark edilmeyen bir tehdit haline geldi ve Orléans grubu kafir olarak yakıldı. Kazıkta yakmak, Maniciler için bir cezaydı ve pişmanlık duymayan kafirleri yok etmek için tercih edilen yöntem haline gelecekti. Ancak Kilise'nin yüzyıllardır sapkınlık konusunda çok az tecrübesi olduğundan, resmi prosedür mevcut değildi ve cezalar bölgeden bölgeye büyük farklılıklar gösteriyordu. 1025'te kuzeybatı İtalya'daki Montforte'de keşfedilen bir grup kafir yakıldı, ancak aynı yıl Arras-Cambrai'de ortaya çıkarılan bir grup sadece vazgeçmeye zorlandı ve onlara feragatlerinin yerel dilde bir kopyası verildi. On birinci yüzyıl ilerledikçe başka sapkınlık salgınları da ortaya çıktı: 1040'larda Châlons-sur-Marne'da yeniden alevlendi; Aquitaine, Périgord, Toulouse ve Soissons da etkilendi. Bunların hepsinin Bogomil'den etkilenen gruplar olup olmadığını kesin olarak söylemek imkansızdır: genellikle Kilise tarafından 'Maniheist' olarak tanımlanırlardı; bu, kafirleri ifade etmek için genel bir terim haline geldi - çoğu ya da tamamı öyle olmasa da, tüm din adamları bu terimi St. Augustine'den biliyordu. (Aslında Maniheizm bu dönemde Çin'de en aktif halindeydi.) Her ne kadar olağan suçlama cephaneliği (seks partileri, çocuk kurban etme, ölü bir çocuğun küllerinden yapılmış şeytani bir viaticum yemek) hiçbir zaman çok uzakta olmasa da, bunların çoğunda bu olaylardan pek uzakta değildi.

--- SAYFA 45 ---

pek çok benzerlik vardı. Gruplar sıklıkla münzeviydi, bazen de aşırı düzeydeydi. Din adamlarının kendisi gibi kilise ayinleri ve Haç da küçümsenirken, et, şarap ve fiziksel birliktelikten kaçınıldı. Ancak bu grupların çoğu, liderlerinin ölümü, hapsedilmesi veya geri çekilmesi nedeniyle hayatta kalamadı ve on birinci yüzyılda ara sıra görülen sapkınlık, yaklaşık 1050'den itibaren tamamen yok olmuş gibi görünüyordu. Kilise Reformları Sapkınlığının on birinci yüzyılın ikinci yarısında neredeyse tamamen ortadan kalkmış gibi görünmesi, muhtemelen Kilise'nin Papa IX. Leo (1049-54) tarafından başlatılan bir reform programını başlatmasıyla ilgilidir. Bu dönemin reformcu papazlarının en büyüğü -ve aslında tüm ortaçağ papaları arasında en önemlilerinden biri- VII. Gregory'ydi (1073-85). Roma Piskoposu olarak görev süresi, Gregory'nin saltanatının büyük bölümünde bekarlık ve benzetme gibi konularda kıdemli din adamlarıyla anlaşmazlığa düşmesine neden olan olaylarla dolu bir dönemdi. Ancak belki de Gregory'nin en etkili eylemi, kişinin Tanrı'ya ulaşmasının tek yolunun Kilise olduğunu duyurmaktır. Diğer tüm kiliseler ve inançlar lanetlendi. Gregory'ye göre Kilise yüceydi ve papanın kendisi de doğal olarak mümkün olan en yüksek insan otoritesiydi. Gregory, Malcolm Lambert'in belirttiği gibi, 'halk arasında reform konusunda yeni bir sorumluluk duygusu uyandırdı ve din adamlarından daha yüksek ahlaki standartlar beklentisi uyandırdı. Bir cin CATHARS • 44 •

--- SAYFA 46 ---

bir daha asla şişesine konamayacak olan serbest bırakıldı.'33 Reform için bastıran tek kişi Gregory değildi. Reform hareketinin önde gelen isimlerinden biri olan, 1054'te Konstantinopolis patriğinin aforoz edilmesi emrini veren ve böylece Katolik ve Ortodoks kiliseleri arasında büyük ayrılık yaratan kardinal Moyenmoutier'li Humbert, devrimci coşkusuyla Komünist Manifesto'ya benzetilen Simonyaklara Karşı Üç Kitap başlıklı etkili bir inceleme yazdı.34 Ruhban sınıfının ahlaki yaşamı reformcular, muhalifler ve hoşnutsuz kiliseye gidenler için bir toplanma noktası haline geldi ve din adamlarının ahlaki statüsüne o kadar vurgu yaptılar ki reformcular, ahlaki kusurları olan rahip kitlelerinin geçersiz sayıldığını savunan dördüncü yüzyıl sapkınları olan Donatistlere benziyordu. On ikinci yüzyılın ilk yıllarında, bu popüler reform coşkusu, karizmatik gezgin vaizlerin mahalleleri ve çoğu zaman da bütün kasabaları ruhban karşıtı bir çılgınlığa sürüklemesiyle daha da sertleşti. Hollanda'da faaliyet gösteren Antwerp'li Tanchelm (ö. 1115), o kadar fanatik bir bağlılık uyandırdı ki, takipçilerinin onun banyo suyunu içtikleri söylendi ve silahlı bir muhafız olmadan hiçbir yere seyahat etmedi (Tanchelm'in öfkeli bir rahip tarafından ölümcül bir şekilde bıçaklanması nedeniyle bu önlemin sonuçsuz kaldığı ortaya çıktı). Haydut bir Benediktin keşişi, Lozanlı Henry, Le Mans'ta tam bir kargaşaya neden oldu ve piskoposu etkili bir şekilde kovdu. Peter of Bruys daha da radikaldi. Leutard'ı anımsatarak insanları kiliselere girmeye ve haçları yok etmeye teşvik etti. • 45 • RAB'bin BAĞINDAKİ TİLKİLERİ halkın önünde yaktı

--- SAYFA 47 ---

ta ki Kutsal Cuma 1139'da öfkeli bir kalabalık onu kendi şenlik ateşlerinden birine atana kadar. Brescia'lı Arnold, Peter'dan bile daha aşırıydı. Peter Abelard'ın eski bir öğrencisi olan Arnold, 1146'da Roma'ya saldırı düzenledi ve onu cumhuriyet ilan etti. Papa'nın Vatikan'a dönmesi 1154 yılına kadar mümkün olmadı. Arnold kazıkta yakıldı ve öğrencilerinin kutsal emanetlerle kaçmasını önlemek için külleri Tiber Nehri'ne atıldı. Ancak Arnold Roma'da direndiğinde, Kilise'nin o zamana kadar karşılaştığı en ciddi sapkın tehdit, çok kuzeydeki başka bir nehrin kıyısında ortaya çıktı: Ren Nehri. İlk Katharlar Katharlar tarihinde ilk kez 1143'te ortaya çıktı. Köln yakınlarındaki Steinfeld'deki bir Premostensian evinin başrahibi olan Eberwin, büyük Cistercian reformcusu Clairvaux'lu St. Bernard'a, görünüşe göre kendi aralarında bir doktrin meselesi üzerinde tartışarak kimliklerini açığa çıkardıktan sonra iki sapkın grubun keşfedildiğini yazdı. Katharlar bir duruşma için Köln piskoposunun huzuruna çıkarıldı. Kiliselerinin, Augustinus dönemindeki Maniheistlerle hemen hemen aynı olan, Seçilmişler, İnananlar ve Dinleyicilerden oluşan üç kademeli bir sistem halinde organize edildiği ve suyla değil, el koyma yoluyla vaftiz ettikleri keşfedildi. Evliliği kınadılar, ancak Eberwin bunun nedenini bulamadı: 'ya bunu açıklamaya cesaret edemediler ya da daha büyük olasılıkla bilmiyorlardı.'35 Daha da kötüsü, başpiskopos sapkınlığının 'çok büyük bir etkisi olduğunu' öğrendi.

--- SAYFA 48 ---

"Dünyanın dört bir yanına dağılmış çok sayıda taraftarı vardı" ve "şehitlerin zamanından kendi günlerine kadar [1143] gizlenmişti."36 Kafirlerin çoğu, geri dönmeye ikna edilmişti, ancak aralarından görünüşe göre bir piskopos ve bir papaz olan ikisi, hem din adamları hem de laiklerle üç gün süren tartışmalardan sonra bile pişmanlık duymamıştı. Ceza açıklanmadan önce kalabalık iki kafiri yakalayıp ateşe attı. Başka bir tarih olan Braunweiler Yıllıkları, Köln'deki sorunlarla aynı yıl, Bonn'da da sapkınların keşfedildiğini belirtiyor. Onlar da Köln Başpiskoposunun önüne sürüklendiler, burada sanıkların çoğu ya Kilise'nin kollarına geri döndü ya da kaçmayı başardı. Bu üç kişi, Rheineck Kontu Otto'nun emriyle yakıldı.37 Bu yeni sapkınlığın farklı olan yanı, bunun yalnızca din karşıtlığı olmamasıydı. Bu, Lozanlı Henry ve on ikinci yüzyıldan o noktaya kadar dinsel yaşamın son derece renkli (öngörülemez olsa da) bir parçası olan çeşitli özgürlükçü vaizler tarafından propaganda edilen türden bir şeydi. Bu yeni sapkınlar düzgün bir şekilde örgütlenmişlerdi; Aslında, Köln'de keşfedilen iki grup sadece Katolikliğin muhalifleri değil, aynı zamanda kendini inşa etmek ve Roma'ya ve onun temsil ettiği her şeye doğrudan muhalefet etmek için zamanı olan bir yeraltı kilisesinin üyeleri. Malcolm Lambert'in belirttiği gibi, '[Katarlar], Şeytan Kilisesi olarak açıkça reddedilen Katolik Kilisesi'ne doğrudan, amansız bir meydan okuma teklifinde bulundular.'38 Daha önce buna benzer bir şey olmamıştı ve birdenbire - 47 • TİLKİLER RABBİN BAĞINDA

--- SAYFA 49 ---

aslında yeni sapkınlık her yerdeymiş gibi görünüyordu. Yükselişi, Eberwin'in Rhineland'deki olaylarla ilgili mektubunu aldıktan sonra kâfirleri suçlayan iki vaaz yazan St. Bernard kadar bir kilise adamını da ilgilendiriyordu. Song of Songs 2:15'teki 'küçük tilkileri' - 'tilkileri, küçük tilkileri, çiçek açan bağımızı mahvetmeden yakalayın'39 - kafir olarak yorumladı. Bernard'ın broşürleri standart olumsuzluklarla dolu: Kafirlerin kurnazlığı ve gizliliği konusunda uyarıyor ve onları cinsel taciz ve sapkınlıkla suçluyor. Durumla ilgili olarak ne yapılabileceğine gelince, sanki Cathar'larını ateşe atan Köln sakinlerini neredeyse kınıyormuş gibi konuşuyor: 'Onların [sapkınlığın kökünü kazıma konusundaki] gayretlerini onaylıyoruz, ancak onların eylemlerinin taklit edilmesini tavsiye etmiyoruz, çünkü inanç zorla empoze edilmek yerine ikna yoluyla üretilmelidir.' Ancak şunu da ekliyor: 'Şüphesiz, onların zorla dayatılması daha iyi olacaktır. "Kılıcı boşuna taşımayan"ın kılıcını kullanmaktansa, diğer birçok insanı kendi hatalarına sürüklemelerine izin verilmelidir.'40 Başka bir deyişle, insanların kendi ülkelerinde sessizce sapkın olmalarına aldırış etmiyor, ancak bir kez din propagandası yapmaya başladıklarında sorun çıkarmaya başlıyorlar. Cezalandırmaya gelince, tavsiye ettiği en kötü şey Kilise'den atılmadır. Bir sonraki yüzyılın ilk yıllarında Languedoc'ta olacakların ışığında, Bernard'ın görüşleri son derece insancıl ve hoşgörülüdür. Eğer Kilise onu dinlemiş olsaydı (sonuçta o, zamanının Kilise'deki en güçlü figürüydü), o zaman tarih farklı olabilirdi. Bernard'ın kendisi 1145'te Languedoc'u ziyaret etmişti; bundan şüpheleniyordu: CATHARS • 48 •

--- SAYFA 50 ---

Toulouse kontu Alfonso-Ürdün'ün topraklarındaki sapkınlığın gözle görülür artışını kontrol altına almak için yeterince çaba göstermediğinin bilincindeyiz. Bernard'ın ziyareti sapkınlık karşıtı vaazlar dizisini oluşturmada önce mi yoksa sonra mı gerçekleşti, bilmiyoruz. Ancak vaaz verme becerileriyle ünlü bu adamın kesinlikle karışık bir tepkiyle karşılaştığını biliyoruz. Albi'de iyi bir başlangıç yaptı. Oradaki papalık elçisi pek popüler bir insan değildi ve Bernard, sözlerinin dikkate alınması gerektiğini biliyordu. Vaazında o zamanlar Albi bölgesinde bulunan ve taraftarları olduğu bilinen Lozanlı Henry'ye saldırıyordu. Heyecan verici bir performanstı. Vaazını bitiren Bernard, cemaatte Katolik Kilisesi'ni kabul eden herkesin sağ elini kaldırmasını istedi. Herkes ellerini kaldırdı. Bu, Henry'nin Languedoc'taki desteğinin sona erdiğinin işaretiydi. Henry'nin kariyeri sona ermişse, Toulouse'un kuzeydoğusundaki Verfeil köyünde yaşanan olaylar, Bernard'ın diğer sapkınlık biçimlerinin hâlâ oldukça canlı ve iyi durumda olduğunu fark etmesini sağladı. Kilisede vaaz verdi, ancak içeri giremeyenlere dışarıda başka bir vaaz vermeye çalıştığında, sözleri yerel şövalyelerin zırhlarını çarpması nedeniyle bastırıldı. Bernard şehir dışında güldü. Bu olay, sapkınlık olduğu kadar o zamanlar güneyde yaygın olan din karşıtlığına da atfedilebilirdi ama Bernard için bunun tek bir açıklaması vardı. Champagne'deki manastırına öfkeyle geri döndü ve Languedoc'un tamamının "bol miktarda vaaz" gerektiren "birçok sapkınlık ülkesi" olduğunu ilan etti.41 Bernard'ın teşvik ettiği "büyük miktarda vaaz" büyük ölçüde gerçekleşmedi. Hristiyan âleminin daha acil sorunları vardı • 49 • RAB'bin BAĞINDAKİ TİLKİLER

--- SAYFA 51 ---

Bernard'ın kendisi de ilk aşamalarında aktif bir rol üstlenerek, İkinci Haçlı Seferi şeklinde önemli bir mesele haline geldi. Ancak Haçlı Seferi doğuya doğru ilerlerken, Papa III. Eugenius 1148'de Gaskonya, Provence ve başka yerlerdeki kafirlere yardım edilmesini yasaklayan bir papalık fermanı yayınlayarak sapkınlığın büyümesine karşı bir şeyler yapmaya çalıştı. 1157'de Rheims Başpiskoposu, Piphles adı verilen ve evliliği reddeden bir grup kafiri kınayan eyalet meclisi toplantısına başkanlık etti. 1163'teki Tours Konseyi'nde, Papa III. Alexander, Eugenius'un direktiflerini "Albigenslilere" karşı yönelik yasalar çıkararak yineleyen kardinaller ve piskoposlardan oluşan bir toplantıya başkanlık etti. Albi kasabası ve onlara yardım edenler. Aynı yıl, Bingen'li Hildegard, Catharların ortaya çıkışını, şeytanın dipsiz kuyudan salıverildiğinin kanıtı olarak gördüğü bir kıyamet vizyonuna sahipti. Artık insanoğlunun başına yalnızca yıkım gelebilirdi. 1163 yılı aynı zamanda bir Kilise üyesinin Katharizm'i ilk ayrıntılı biçimde çürüttüğü yıl oldu. Schönau Başrahibi Eckbert, imparatorluk şansölyesi ve Köln Başpiskoposu Dassel'li Rainald için genel başlığı Catharos'a Karşı Sermones olan 13 vaazdan oluşan bir dizi yazdı. Her ne kadar Vaazlar, iddiayı desteklemek için St Augustine'in De Manichaeis'inden büyük parçalarla süslenmiş olsa da, Eckbert 1150'lerde Cathar'larla tartışma konusunda kişisel deneyime sahipti ve tarif ettiği sapkınların, Henry'nin kalıbında sadece ruhban karşıtı baş belaları değil, Cathar'lar olduğundan emin olmamızı sağlayan da budur. CATHARS • 50 •

--- SAYFA 52 ---

Lozan ve benzerleri. Kısa bir önsözün ardından Eckbert, Katharizmin ana ilkelerini ele almaya başlar ve ilerledikçe her birini çürütür. Etten nefret ettiklerini ve hem üreme hem de beslenme alışkanlıkları açısından etle her türlü temastan kaçındıklarını söylüyor. Eckbert devamla onlara Cathar denildiğini ama başka yerlerde başka isimlerle de bilindiklerini söylüyor: Flanders'da Piphles, Fransa'da Texerant. Hiç kimse Piphles kelimesinin kökenini veya kesin anlamını bilmiyor; Texerant ise dokuma teriminden türetilmiştir. Dokumacılık, sapkınlık ve büyüyle ilişkilendirildiği için din adamlarına yasaklanmış mesleklerden biriydi; ancak Catharlar, dünyaya karşı nefretlerini dile getirirken, hayatlarını bu dünyada kazanmaları gerektiğinin farkına vardılar ve sıklıkla dokumacı olarak çalıştılar. Eckbert'in Katharizm'i ele alışı şu ana kadar oldukça güvenilir olsa da, 'Cathar' kelimesinin kökenlerini açıklamaya çalıştığında varsayımların dünyasına girmeye başlıyor. Antik çağda yaşadıklarına inandığı ilk Katharların isimlerini Yunanca 'saf' anlamına gelen katharos'tan aldıklarını söylüyor. Eckbert, Cathar'ları havarisel dönemle ilişkilendirirken istemeden de olsa Cathar'ların havarilerin zamanından geldiklerine dair iddialarını desteklemektedir. Unutulmamalıdır ki Cathar'lar, Nicea Konsili'nde aleyhine yasa çıkarılmıştı. Peki dördüncü yüzyılın Katharları ile on ikinci yüzyılın Katharları aynı mıydı? Muhtemelen hayır. Ve isim yine muhtemelen katharos'tan türetilmemiştir, ancak Lille'li Alan'ın (c.1128-1202) dediği gibi, 'kedenin gelir, çünkü söylendiğine göre kedinin arkasını öperler, dedikleri gibi Lucifer onlara onun şeklinde görünür.'⁴² • 51 • RAB'bin BAĞINDAKİ TİLKİLER

--- SAYFA 53 ---

Yaşayan İkonalar Catharlar ya da kendilerine verdikleri adla İyi Hıristiyanlar, kendilerinden söylentilerin ve Katolik eleştirmenlerin aşırı aktif hayal gücünün ürünü olan hayali şeytani törenlere katıldıklarını ima eden aşağılayıcı ifadelerle bahsedildiğini öğrenseler kesinlikle dehşete düşerlerdi. Her ne kadar Kilise tüm mezheplerden sapkınları mümkün olan en siyah renklerle boyamaya istekli olsa da, bunu yaparken sıklıkla klişeye ve düpedüz uydurmaya başvurdu; Aynı şey Hıristiyan çocuklarını çalıp gizlice kurban ettikleri söylenen Yahudilerin başına da geldi. Aslına bakılırsa, Katharlar şeytani olmaktan uzaktı ve Katolik emsallerinden daha iyi Hıristiyanlar olarak görülüyorlardı; bu, Kilise'nin daha sonra kabul etmek zorunda kaldığı bir gerçektir. Eğer erdemleri onları diğerlerinden ayırıyorsa, o zaman Catharların inançları onları Hıristiyan yaşamının ana akışından daha da uzaklaştırıyordu. Bogomillerden çok şey miras aldılar. Onlar gibi Cathar inancı da düalistti; maddi dünyanın kötü olduğunu, şeytanın yarattığı bir şey olduğunu savunuyordu. Gerçek tanrı, insan varlığının karanlık uçurumunun ötesinde, sonsuz ışıktan oluşan bir dünyada vardı. Hem Catharlar hem de Bogomiller, Kilise'yi ve onun tüm ayinlerini, onu Şeytan'ın Kilisesi olarak kabul ederek tamamen reddettiler. Gözlemledikleri tek ayin, vaftiz görevi gören ya da ölüm döşeğinde uygulandığında aşırı kutsallık sağlayan consolementum'du. Her iki kilisenin de kullandığı tek dua Rab'bin Duasıydı; Catharlar "günlük ekmek" yerine "çok önemli ekmeği" kullanıyorlardı. Hem Bogomiller hem de Catharlar • 52 •

--- SAYFA 54 ---

Katharlar da Eski Ahit'in çoğunu ve onun saldırgan tanrısını şeytani olarak reddetmişlerdi.⁴³ Her iki hareket de Kilise'nin varlığını -batıda Katolik, doğuda Ortodoks- Şeytan Kilisesi olarak kabul etmiş ve onu tamamen reddetmişti. Kilise binaları -kiliseler, şapeller ve katedraller- aynı şekilde diğer binalardan daha kutsal görülüyordu ve her iki mezhep de herhangi bir bina inşa etmedi; bunun yerine insanların evlerinde, ahırlarda veya tarlalarda buluşmayı tercih etti. Çağdaş düalistlik karşıtı propaganda, bir Bogomil keşişinin ortodoksluk numarası yaparak Boğaz'ın kıyısında bir kilise inşa ettiğini, ancak sunağın arkasına bir tuvalet koyarak ona saygısızlık ettiğini anlatırken, Toulouse'da bir Kathar'ın yerel bir kiliseye girip bağırsaklarını sunağa boşaltarak kendisini sunak beziyle temizlediği söyleniyordu.⁴⁴ Haç, İsa'nın işkence aracı olarak görülüyordu ve Hem Bogomiller hem de Catharlar ona saygı göstermeyi reddettiler. Efkariya'yı alegorik bir şekilde yorumladılar ve İsa'nın doğası, mucizeleri, Çilesi ve Dirilişi hakkında Docetic çizgiyi benimsediler. Catharlar ve Bogomiller evliliği aynı şekilde fuhuş olarak görüyorlardı ve bunu tamamen nahoş bir iş olan çocuk doğurma yoluyla daha fazla ruhun maddeye hapsolabileceği bir araç olarak görüyorlardı. Bogomil kilisesinde kadınlar hakkında çok az kanıt varken veya hiç kanıt olmasa da, Catharlar kadınları erkeklerle eşit görüyordu ve Catharizm kadınlara her düzeyde inanca tam olarak katılma şansını sunuyordu. Cathar kilisesinin yapısı yine Bogomil modelinden alınmıştır. Catharlar üç sınıfa ayrıldı: Dinleyiciler, İnananlar ve Mükemmel. Dinleyiciler tamamen imana bağlanmamayı seçen insanlardı. • 53 • RAB'bin BAĞINDAKİ TİLKİLER

--- SAYFA 55 ---

yürekten; ara sıra vaaz duyabilirler ama artık duyamazlar. Bu aşamada Dinleyiciler, Evanjelik Hristiyanlığa ruhen yakın vaazlar duyarlardı. İnançlı olmayı seçerlerse, kendilerini resmi olarak Cathar kilisesine bağlayan ve convenanza olarak bilinen bir törene katılmaları istenecekti. Hareketin çoğunluğunu inananlar oluşturuyordu. Bunlar sıradan işleri olan ve kasabalarda veya köylerde yaşayan sıradan erkek ve kadınlardı. Manastır inzivasında mahrum değillerdi, etten, şaraptan veya seksten kaçınmak zorunda değillerdi, ancak madde dünyasına çok fazla dahil olmuşlardı. Onlara, dünyada değil, dünyada olmaları, İncillerin temel öğretilerini takip etmeleri, birbirlerini sevmeleri, inançlı bir yaşam sürmeleri ve Tanrı'yı aramaları öğretildi. Neredeyse her zaman yalnızca Mükemmel'in kulaklarına ayrılmış olan düalist doktrine genellikle maruz kalmadılar. Mükemmel, hareketin etkin bir şekilde rahipliğini yapan sert, üst düzey Cathar'lardı. Hem Catharlar hem de Bogomiller Kusursuz'a büyük saygı duyuyorlardı: Kutsal Ruh'un vücut bulmuş hali, yaşayan kilisenin kendisi olarak görülüyorlardı. Yaşayan ikonlardan başka bir şey değillerdi.⁴⁵ Katharizmin merkezinde yer alan Consolamentum - ondan önceki Bogomilizm gibi - consolementum olarak bilinen vaftiz ayiniydi. Bu, bir Müminin Kusursuz olabilmesinin ve dolayısıyla kurtuluşa ulaşabilmesinin yoluydu. O olmasaydı, Mümin bir sonraki enkarnasyonunda madde dünyasında kalmaya mahkum olacaktı. Conolamentum'un iki versiyonu günümüze ulaşmıştır: CATHARS • 54 •

--- SAYFA 56 ---

Biri Latince, 1235-50'den kalma, diğeri Oksitanca, 1200'lerin sonlarından kalma, ancak her ikisi de muhtemelen on ikinci yüzyıldan kalma bir Latince orijinale dayanıyordu. Tören bir kutsamayla başlıyor: YAŞLI: Bizi korusun; bize merhamet et. Amin. Bize senin sözüne göre yapılsın. Baba, Oğul ve Kutsal Ruh tüm günahlarınızı (üç kez tekrarlanan) bağışlasın. MEVCUT OLAN HERKES: (Rab'bin Duası) Ey göklerdeki babamız, adın kutsal kılınsın. Krallığın gelsin. Senin isteğin gökte olduğu gibi yeryüzünde de yerine gelsin. Bugün bize olağanüstü ekmeğimizi ver. Ve bizim günahlarımızı bağışladığımız gibi, bizim de suçlarımızı bağışla. Ve bizi ayartmaya yönlendirme; fakat bizi kötülükten kurtar. Çünkü krallık, güç ve yücelik sonsuza dek senindir. Amin. BÜYÜK: (Yuhanna 1.1-17) Başlangıçta söz vardı ve söz Tanrı'yla birlikteydi: ve söz Tanrı'ydı. Başlangıçta Tanrı'yla da aynısı vardı. Her şey onun tarafından yapıldı ve o olmadan hiçbir şey olmadı, var olan oldu. İçinde hayat vardı ve hayat insanların ışığıydı ve ışık karanlıkta parlıyordu ama karanlık onu anlamadı. Tanrı tarafından gönderilen, adı Yahya olan bir adam vardı. Aynısı ışığa tanıklık etmek için tanık olarak geldi, • 55 • RAB'bin BAĞINDAKİ TİLKİLER

--- SAYFA 57 ---

onun aracılığıyla tüm insanlar inansın. O ışık değildi: ama ışığa tanıklık etmek için. Bu, dünyaya gelen tüm insanları aydınlatan gerçek ışıktı. O dünyadaydı ve dünya onun tarafından yaratılmıştı; ama yine de dünya onu tanımıyordu. Kendi halkının arasına geldi ama kendi halkı onu kabul etmedi. Ama kendisini kabul edenlerin hepsine, kendi ismine inandıkları için Tanrı'nın oğulları olma yetkisini verdi: Onlar kandan, bedenir iradesinden ya da henüz insanın iradesinden değil, Tanrı'dan doğmuşlardı. Ve söz vücut bulup aramızda yaşadı ve biz onun görkemini, babanın biricik oğlunun izzeti olarak gördük; bu söz lütuf ve doğrulukla doluydu. Yahya ona tanıklık etti ve ağlayarak şöyle dedi: Bahsettiğim kişi, benden sonra gelen, benden önceydi, çünkü o benden önceydi. Ve onun doluluğundan aldığımız her şey, lütuf için lütuf bile aldık. Çünkü yasa Musa tarafından verildi, fakat lütuf ve gerçek İsa Mesih aracılığıyla geldi. Hiçbir insan hiçbir zaman Tanrı'yı görmemiştir. Babasının bağrında bulunan tek oğul, onu ilan etmiştir. Daha sonra ritüelin başlangıcına benzer şekilde (yalnızca Oksitanca versiyonunda) bir dizi bağışlanma talebi geldi. Orada bulunan en kıdemli Cathar daha sonra Kitabı - Yeni Ahit ya da Aziz Yuhanna İncili - bir bezle kaplı bir masanın üzerine yerleştirdi. Daha sonra yaşlı, inanlıya yapmak üzere olduğu şeyin anlamını ayrıntılı olarak açıklar ve sözde Mükemmel'i satır satır bir örnekle ele alır. - CATHARS • 56 •

--- SAYFA 58 ---

Rab'bin Duası'nın doğuşu. Bu bittiğinde tören devam eder: ELDER: Şimdi, bu duayı kabul ederseniz, tüm günahlarınızdan tövbe etmeniz ve tüm insanları bağışlamanız gerektiğini anlamalısınız, çünkü Mesih İncil'de şöyle der: 'Ama siz insanların suçlarını bağışlamayacaksınız, babanız da sizin suçlarınızı bağışlamayacaktır.' (Matta 6.15) Bazen bu noktada törende bir kesinti vardı, ancak öyle değildi. zorunlu. Bundan sonra gerçek tesellinin kendisi geldi. ELDER: [İnananın Adı], Kutsal Ruh'un Tanrı Kilisesi'nde verildiği manevi vaftizi, Kutsal Dua ve İyi Adamlar tarafından ellerin dayatılmasıyla birlikte almak istiyorsunuz. Kutsal Ruh'un verildiği bu kutsal vaftiz, Tanrı'nın Kilisesi havarilerin zamanından bu zamana kadar korumuştur ve İyi Adamlardan İyi Adamlara günümüze kadar geçmiştir ve dünyanın sonuna kadar da bunu yapmaya devam edecektir. [İnananın Adı] Mesih'in emirlerini elinizden geldiği kadar yerine getirin. Zina etmeyin, öldürmeyin, yalan söylemeyin, yemin etmeyin ve hırsızlık yapmayın. Size zulmedenlerin yüzüne diğer yanağınızı dönmelisiniz. Bu dünyadan, onun işlerinden ve bu dünyaya ait olan şeylerden nefret etmelisiniz. • 57 • RAB'bin BAĞINDAKİ TİLKİLER

--- SAYFA 59 ---

İNANÇ: Yapacağım. İnanlı, yaşlıya, İnanlıların Kusursuz'u onurlandırdığı melioramentum veya ritüel selamlamayı verir. Daha sonra yaşlı, Kitabı masadan alır ve Müminin başına koyar ve orada bulunan tüm Mükemmeller sağ ellerini Müminin üzerine koyar. Tören, başka af dilemelerle ve tüm hazır bulunanların birbirlerini yanaklarından öptüğü ve ayrıca Kitabı öptüğü Barış Yasası olarak bilinen ritüelle sona erer. Mümin teselli bulur. O artık bir Mükemeldir.46 Bir Mükemmel olarak artık hayatlarının geri kalanında yeminlerini yerine getirmeleri beklenecektir. En ufak bir kayma, yeniden teselli etmeyi gerektirecek ve ayrıca, Kusursuz kıldıkları İnanlıların tesellilerini geçersiz kılacaktır. Bu, üstü kapalı bir şekilde 'kötü bir son vermek' olarak biliniyordu. Günde on beş vakit namaz kılmaları ve pazartesi, çarşamba ve cuma günleri oruç tutmaları bekleniyordu. At sırtında, nehirleri geçerken ve müminlerin evlerine girerken dua edilmesi gerekiyordu. Seyahat ederken, genellikle çiftler halinde seyahat eden Mükemmel, birine ait mallarla karşılaşır, malların gerçek sahibine yeniden kavuşabileceğinden emin olmaları durumunda onları iade etmeleri gerekiyordu. Değilse, o zaman Mükemmel'e onları buldukları yerde bırakmaları talimatı verildi. Eğer tuzağa yakalanmış bir kuş veya hayvanla karşılaşırlarsa, kuşu veya CATHARS'ı serbest bırakmaları gerekiyordu. • 58 •

--- SAYFA 60 ---

Avcıya para veya hediye ile karşılık vermeleri şartıyla hayvan. Müminleri ziyaret ederken, birlikte yemek yiyorlarsa kendilerini ve yiyeceklerini bereketlemeleri ve müminlerin sıkıntılarına karşılık bir hediye bırakmaları beklenirdi. Pek çok Mümin ölüme yaklaştığında teselli alırdı; bu durumda örtü ve Kitap Müminin yatağının üzerine serilirdi. Eğer İnanlı daha sonra iyileşirse, genellikle daha sonraki bir tarihte teselli aramaları tavsiye edilirdi. Ayda bir kez, belirli bir bölgedeki Mükemmel, papazlarıyla buluşmak ve günahlarını itiraf etmek için toplanırdı; bu, apparellamentum olarak bilinen bir törendi. Yılda üç kez, Mükemmel'in, Mesih'in çöldeki deneyimlerini yansıtan 40 günlük oruç tutması bekleniyordu: 13 Kasım'dan Noel Arifesine kadar; Quinquagesima Pazarından (Kül Çarşambasından önceki Pazar) Paskalyaya; ve Pentekost'tan havariler Petrus ve Pavlus'un bayramına (29 Haziran) kadar. Kusursuzlar, sıkı ibadetlerinin yanı sıra elbiseleriyle de dikkat çekiyorlardı: Siyah, bazen koyu mavi veya koyu yeşil, beline bir kordon bağlı cüppeler giyerlerdi. Katharizmin Yayılması Kilise, Katharların farkına vardktan sonra, iki şeye de dikkat çektiler: Katharizm zaten tam teşekküllü bir kiliseydi ve sanki hiçbir yerden yokmuş gibi birdenbire ortaya çıkmıştı ve Katharlar - Publican'lar ve Valdocular gibi yol arkadaşlarıyla birlikte - aynı anda her yerde bulunuyor, Kilise'nin ve toplumun temellerini baltalıyor gibi görünüyordu. Köln'de daha çok Cathar vardı: • 59 • RAB'bin BAĞINDAKİ TİLKİLER

--- SAYFA 61 ---

Eckbert'in Vaazlarına olan inancı kınadığı yıl ortaya çıkarıldı. 20 yıl önceki selefleri gibi onlar da kaziğe gittiler. İngiltere'de, başka bir isimle Cathar⁴⁷ olabilecek bir grup Publican, Düalizm'e yeni taraftarlar kazanmayı umarak Canterbury ve Oxford'da vaaz verdi. İhbar edildiler, damgalandılar ve kış karına atıldılar; bu da kuşkusuz yanan derilerinin acısını hafifletmeye yaradı. İnsanların onlara yardım etmesi yasaklandı ve gece boyunca onlara barınak sağlamalarına izin verilmedi. Bütün Publican'lar maruz kalmaktan öldü. Albi'nin on mil güneyindeki bir kasaba olan Lombers'de 1165 yılında başka bir Kathar grubu ortaya çıktı. Tours Konseyi ve Eckbert'in açıklamalarıyla hassasiyetleri artan Kilise, Katharları gerçekten çok ciddiye aldı. Kafirler en az altı piskopos, sekiz başrahip, yerel vikont ve Fransa kralının kız kardeşlerinden biri olan Constance'ın huzurunda mahkemeye çıkarıldı. Almanya'daki kardeşlerinin inançları yüzünden yakıldığı haberi şüphesiz onlara ulaşmış olduğundan, Catharlar dikkatli olmaları gerektiğini biliyorlardı. Olivier adında bir Mükemmel'in liderliğindeki Lombers'deki Catharlar, din adamlarıyla tartışmaya girişti. Sık sık Yeni Ahit'e atıfta bulunarak soruları zekice yanıtladılar. Ancak yemin etme konusunda çıkmaza girdiler: Bu onların hiçbir koşulda yapmayacakları bir şeydi. Matta 5.33-37'den alıntı yaparak Kutsal Kitap otoritesini iddia ettiler: 'Fakat size şunu söyleyeyim, hiç yemin etmeyin: ne cennet üzerine, çünkü orası Tanrı'nın koltuğudur; ne de yeryüzü üzerine, çünkü burası onun ayaklarının basamağıdır: ne de Kudüs üzerine, çünkü orası şehirdir KATHARS • 60 •

--- SAYFA 62 ---

o büyük kralla... iletişiminiz evet, evet: hayır, hayır olacaktır. Çünkü bundan daha fazlası varsa, kötülük gelir.' Ortaçağ toplumunda yeminler her şeyi bir arada tutan yapıştırıcıydı: lord ile tebaa arasında, Kilise ile devlet arasında. Bunlar, modern, yasal olarak bağlayıcı sözleşmelerin orta çağdaki eşdeğeri ve yemin etmeyi reddetmek, en büyük yıkım eylemiydi. Bu noktada, Olivier ve Cathar arkadaşları, Kilise'yi ikiyüzlü olmakla suçlayarak ve toplanmış piskoposları gözü dönmüş kurtlardan biraz daha iyi olmakla suçlayarak sert bir taciz tiradına giriştiler. Ancak Rhineland'deki talihsiz kardeşlerinin aksine, Lomber Cathar'larının serbest kalmalarına izin verildi. Languedoc'ta din karşıtlığı tüm zamanların en yüksek seviyesinde seyrederken, o gün Lombers'te, Cathar'ları inançlarında desteklemeseler de onların yakıldığını görmek istemeyen pek çok insan olduğuna şüphe yoktu. Sapkınlığa bu kadar açık bir şekilde hoşgörü gösterilmesi gözden kaçmadı ve gelecek için iyiye işaret değildi. St Félix Konseyi Lombers'teki teolojik hesaplaşma, iki yıl sonra⁴⁸ Toulouse'un güneyindeki Lauragais'deki St Félix de Caraman köyünde yaşananlarla karşılaştırıldığında hiçbir şeydi. 1167'de Katharların orada toplanması "Katar tarihinde kaydedilen en heybetli toplantıydı."⁴⁹ Bu, Avrupa'nın dört bir yanından gelen ve en önemlisi Doğu Avrupa'dan gelen bir delegasyon da dahil olmak üzere Katharların katıldığı uluslararası bir sempozyumdan başka bir şey değildi. Toplantının amacı başlangıçta,

--- SAYFA 63 ---

Cathar kilisesi ve yeni piskoposlukların oluşturulması, piskoposluk sınırlarının çizilmesi ve yeni piskoposların atanması gibi önemli konularda karar vermek. Konseyin başkanlığını hala esrarengiz olan Papa Nicetas yürütüyordu. Lombardiya'dan Languedoc'a, İtalyan Katharları (daha sonra bunlara daha fazla değinilecek) eşliğinde seyahat etmişti ve ona büyük bir saygı gösterildiği açıkça görülüyordu. Papa kelimesi Latince papa anlamına gelir, ancak onun Kilise tarafından çok korkulan efsanevi sapkın Balkan antipapalarından biri olup olmadığı kesin değildir. Her ne kadar onun yalnızca Batı'nın doğu bilgeliğine olan açlığını istismar eden karizmatik bir vaiz olduğu ileri sürülse de, büyük olasılıkla Konstantinopolis'teki Bogomil kilisesinin piskoposuydu. Hatta her ikisi de olabilir. Muhtemelen hiçbir zaman bilemeyeceğiz. Ancak bilinen şey, Nicetas'ın Languedocian Katharizminde, hareketin doğasını sonsuza dek değiştirecek derin bir değişime yol açtıdır. Önemli bir Cathar toplantısına başkanlık etmek üzere bir Bogomil piskoposunun davet edilmesi, iki sapkınlık arasındaki akrabalığa dair sahip olduğumuz ilk gerçek kanıttır. Daha önce de belirttiğimiz gibi, çok sayıda inanç ve uygulamayı paylaşırsalar da, tuhaf bir şekilde, St Félix'teki toplantıdan önce Bogomilizm ile Katarizm'i birbirine bağlayan hiçbir kanıt gün ışığına çıkmamıştı. Malcolm Lambert şöyle yazıyor: 'Mevcut kayıtlar söz konusu olduğunda, hiçbir Bogomil [batıda] vaaz verirken, bir grup acemiye liderlik ederken ya da edebiyat dağıtırken yakalanmadı.'⁵¹ Dolayısıyla Bogomillerin düalist inançlarını batıda nasıl yaydıkları bir sır olarak kalıyor. Bernard Hamilton, sapkın Bizans rahiplerinin hac yolculukları sırasında Bogomilizm'i yaymış olabileceklerini ileri sürmüştür⁵². CATHARS • 62 •

--- SAYFA 64 ---

batıdaki türbelere gitseler de batıda ilk karaya varabilecekleri yer tahmine açık. Sicilya'daki Palermo'da, muhtemelen Bogomillerin Aleksios'un memleketindeki zulmünden kaçması nedeniyle, 1082 civarında bir Bogomil varlığı varmış gibi görünüyor. Bogomilizm, geri dönen Haçlılar aracılığıyla Avrupa'ya başka bir yoldan girmiş olabilir; bunlardan bazıları doğuda sefer yaparken sapkınlığa bulaşmış olabilir.⁵³ Kısacası, kesin olarak bilmiyoruz. Bogomiller tüm ortaçağ mezhepleri arasında en ele geçirilmesi en zor olanlardan biri olmaya devam ediyor ve batıdaki faaliyetlerine dair sağlam kanıtların olmayışı onlara hayalet havası veriyor. Katharizm, 1143 olaylarının yetkililerin dikkatine sunulmasından önce neredeyse kesin olarak birkaç on yıl boyunca sessizce gelişmekteydi ve Bogomil atalarına rağmen "hiçbir zaman Doğu'ya itaat etmemişti: Varlığına dair kayıtlara sahip olduğumuzda, şüphe götürmez bir şekilde ve tamamen Batılılaşmış ve kendine ait bir yaşam geliştirmişti."⁵⁴ Nicetas'ın 1167'de karşılaştığı Kathar inancı hızla genişliyordu ve St. Félix'in evini düzene koyması gerekiyordu. Toulouse'un dağınık piskoposluğu bölündü: Toulouse, Carcassonne ve Agen ya da Val d'Aran piskoposluk haline geldi ve Toulouse ile Carcassonne arasındaki sınır belirlendi. Ancak Cathar kilisesinin bozulmadan kalan bir yönü de piskoposların seçilme süreciydi. Her Kathar piskoposunun altında, filius major (büyük oğul) ve filius minör (küçük oğul) olarak bilinen iki piskopos bulunurdu. Piskopos öldüğünde, emekli olduğunda veya istifa ettiğinde, filius major otomatik olarak bir sonraki piskopos oldu ve filius minör de filius major oldu. Daha sonra yeni bir küçük oğul seçildi. Bu yardımcı oldu • 63 • RAB'bin BAĞINDAKİ TİLKİLER

--- SAYFA 65 ---

Cathar kilisesinin birliğini korudu ve Languedocian kilisesi durumunda onun birleşmesine ve güçlenmesine yardımcı oldu. Katolik Kilisesi'nin aksine, veraset ve seçim konusunda uzun süren tartışmalar yoktu. Ancak St Félix'teki duruşmanın bir noktasında Nicetas bomba etkisi yarattı. Doğudaki dualist kiliselerin birliğinden bahsetti ve onları Ecclesia Bulgariae (muhtemelen Doğu Bulgaristan veya Makedonya'da yer alıyor), Ecclesia Dalmatiae (Dalmaçya), Ecclesia Drugunthia (ayrıca Ecclesia Dragometiae olarak da biliniyor, muhtemelen Trakya veya Makedonya'daydı), Ecclesia Romanae (Nicetas'ın Konstantinopolis'teki kendi kilisesi), Ecclesia Melenguiae (yeri bilinmiyor, muhtemelen bölgede bir yerde) olarak adlandırdı. Peloponnese) ve Ecclesia Sclavoniae (aynı zamanda Dalmaçya, muhtemelen Ecclesia Dalmatiae'nin başka bir adı). Nicetas, bu kiliselerin birbirleriyle samimi ilişkiler içinde olduğunu iddia etse de, aslında doktrin konularında aynı fikirde değillerdi. Languedoc'un Katharları, Ecclesia Bulgariae'nin ordo - veya kuralından - türemişlerdi, bu da onların ılımlı düalist oldukları anlamına geliyordu. Ancak Nicetas tutsak dinleyicilerine, Languedoc'un Katharlarının ilk teselli edildiği kişi veya kişilerin 'kötü bir son'a sahip olmaları nedeniyle Bulgaristan'daki tarikatın geçersiz olduğunu bildirdi. Bu potansiyel olarak felaketli bir haberd, çünkü o gün St Félix'teki tüm Mükemmellerin artık Mükemmel olmadığı anlamına geliyordu. Katolik Kilisesi'ndeki din adamlarının ahlaki yaşamı ana toplanma noktalarından biri olduğundan, konu çok önemliydi. on birinci ve on ikinci yüzyıl eleştirmenlerinden reform çağrıları geldi ve Catharlar, Kusursuzların, ortalama Katolik rahiplerinden tamamen farklı oldukları gerçeğiyle gurur duydular; çünkü onlar, CATHARS • 64 •

--- SAYFA 66 ---

aslında kutsal; vaaz ettiklerini tam anlamıyla uyguladılar. Sizi teselli eden Mükemmel'in, küçük bir düşüncesizlik yüzünden bile olsa, günahkâr olduğunun açığa çıkması, yeniden teselli edilmek zorunda kalmak anlamına geliyordu. Nicetas'ın soruna bir çözümü vardı. Konstantinopolis'teki kilisesi Ecclesia Drugunthia tarikatına göre yaşıyordu ve herkesin yeni tarikatı kabul etmesini önerdi. Bulgaristan ve Drugunthia kiliseleri arasında çok önemli bir fark vardı: İkincisi, Roma'nın gözünde ılımlılardan daha tehlikeli derecede sapkın olan mutlak düalistlerdi. Kendi aralarında biraz tartışmadan sonra, St Félix'teki delegeler Drugunthia'nın ordosunu kabul etmeyi seçtiler. İtalya'da Katarizm Belirtildiği gibi Nicetas, İtalyan Cathar'larla birlikte St. Félix'e gitti. Avrupa'nın başka yerlerinde olduğu gibi İtalya'da da din karşıtlığı yaygındı. Brescia'lı Arnold'un papaya karşı yürüttüğü kampanyalar ancak Arnold'un 1155'te idam edilmesiyle sona erdi, ancak İtalyan yarımadasında istikrar geri dönmedi. Papalık, Kutsal Roma İmparatoru, heybetli Frederick Barbarossa ve imparatorluk tarafından desteklenen bir dizi anti-papa ile çatışma halinde kaldı. Bu durum, VII. Gregory'nin papalığı sırasında çoğunlukla aristokrat bir din adamının istismarlarına karşı çıkan bir grup reform yanlısı din adamı olan Pataria'nın etkisiyle daha da kötüleşti. Alplerin kuzeyindeki kardeşleri gibi Pataria da ahlaki açıdan saf bir din adamı çağrısında bulundu ve kilise adamları arasındaki göze çarpan zenginlik ve ayrıcalıktan derin şüphe duymaya devam etti. Pataria bile popülerliğini korudu • 65 • RAB'bin BAĞINDAKİ TİLKİLER

--- SAYFA 67 ---

Hareketin dağılmasının ardından birinin Brescia'lı Arnold'un yerine geçmesinin zamanı gelmiş gibi görünüyordu. On üçüncü yüzyılda yaşamış bir Engizisyoncu ve vakanüvis olan Alessandrialı Anselm'e göre, Katharizm İtalya'ya Kuzey Fransa'dan gelmişti. 1160'larda bir ara, o bölgeden bir 'noter', Milano'nun kuzeydoğusundaki Concorezzo'da Mark adında bir mezar kazıcıyla karşılaştı. Fransız noterin kendisine yeni inançla ilgili anlattıklarından açıkça heyecanlanan Markos, bu haberi dokumacı olan arkadaşları John Judeus ve demirci olarak çalışan Joseph'e yaydı. Çok geçmeden Milan'da küçük bir Cathar grubu oluştu ve Fransa'dan gelen noterden inanç konusunda daha fazla eğitim almasını istediler. Onlara, Bulgaristan'ın öğretisini takip eden kuzey Fransa'dan gelen bir grup Cathar'ın küçük bir topluluk kurduğu, Alpes Maritimes üzerinden Nice'e giden yol üzerindeki bir köy olan Roccavione'ye gitmeleri söylendi. Mark teselliye aldı ve Concorezzo'ya döndü, burada bir Cathar kilisesi kurdu ve vaaz vermeye başladı. Takipçileri toplayan Mark, bu haberi hem Treviso Yürüyüşünde hem de Toskana'da yaydı. Büyük ihtimalle Yuhanna Judeus ve demirci Joseph de teselliye almış ve vaaz vermeye başlamışlardı. Treviso Mart ayında (Vicenza olarak da bilinir), Floransa, Val del Spoleto ve Bagnolo'da (bazen yakındaki Mantua kilisesi olarak da bilinir) Desenzano'da başka Cathar kiliseleri kuruldu. Nicetas'ın St Félix'teki toplantıdan bir süre önce ortaya çıkması İtalya'da bazı şeyleri değiştirdi. Ancak misyonunun birleştirici bir etkiye sahip olduğu Languedoc'taki durumun aksine, İtalya'da anlaşmazlığın tohumlarını ekecekti.

--- SAYFA 68 ---

St Félix'te Nicetas, Markos ve grubuna, aldıkları tesellinin geçersiz olduğunu, muhtemelen onu yöneten Mükemmel'in de kötü bir sona ulaştığını söyledi. Nicetas, Markos ve meslektaşlarını gerektiği gibi teselli etti ve ardından grup, Nicetas'a Languedoc'a yaptığı tarihi gezide eşlik etti. Ancak durum St Félix'ten sonra dramatik biçimde daha da kötüleşti. Nicetas ortadan kayboldu, muhtemelen Konstantinopolis'e döndü ve kendisinden bir daha haber alınamadı. Onun yerine başka bir doğu piskoposu, Bulgaristan kilisesinden Petrarius geldi. Mark'a, Nicetas'ı teselli eden Drugunthian piskoposu Simon'un, belirtilmemiş diğer ahlaksızlıkların yanı sıra bir kadınla yakalandığını bildirdi. (Diğerleri kötü sonun Nicetas'ın kendisi olduğuna inanıyor, bu da onun bir tür şarlatan olduğu teorisini güçlendiriyor.) Bu, Markos ve grubuna başka seçenek bırakmadı: ikinci kez teselli edilmeleri gerekiyordu. Mark geçerli bir teselli bulmaya kararlı bir şekilde yola çıktı, ancak muhtemelen doğuda teselliye aldıktan sonra ama Concorezzo'ya dönemeden hapse atıldı. John Judeus hapishanede Markos'la konuşmayı başardı ve onun tarafından teselli edildi. Ancak John, İtalyan Katharlarının tamamının desteğine sahip değildi ve bazıları, Floransalı Peter'in altında ayrılıkçı bir grup kurdu. Sonunda iki grup arasında barışı sağlamak için bir girişimde bulunuldu. Her iki taraftan delegeler, hakemlik talebinde bulunmak üzere, tüm İtalyanların menşei olan Kuzey Fransız Katharlarının piskoposuna gittiler. Piskopos, meselenin, Havarilerin Elçilerin İşleri'nde yer alan bir emsal olan kura çekimiyle çözülmesi gerektiğini ilan etti. • 67 • RAB'bin BAĞINDAKİ TİLKİLER

--- SAYFA 69 ---

burada öğrenciler Yahuda'nın halefini seçmek için kura çektiler. Kazanan aday doğuya gitmeli, teselli edilmeli, sonra İtalya'ya dönmeli ve Cathar kilisesini yeniden birleştirmeye devam etmeli. Plan, bir anlık öfkeyle kuraya boyun eğmeyeceğini ilan eden Floransalı Peter tarafından suya düştü. Peter daha sonra kendisini yarışın dışında buldu ve görünüşe göre John Judeus doğuya yapılan yolculuğun kazanan adayydı. Ancak Peter'in ekibinden bazıları bu düzenlemeden memnun değildi ve protesto etti. Peter kadar primadonna olmayan John Judeus, daha fazla sorun çıkarmak istemediğinden istifa etti. Karmaşayı çözmek amacıyla Mantua ile Cremona arasında bulunan Mosio'da bir konsey toplandı. Yeni plan, her iki tarafın da rakiplerinden bir aday önermesiydi. Seçilen adaylar John Judeus'un partisinden Garattus ve Peter'in partisinden John de Judice'di. Yine havarisel emsallere uyularak kura çekildi ve Garattus seçildi. Doğuya yapacağı yolculuk için hazırlıklara başlandı; yol arkadaşlarını seçmeye başladı ve yolculuk için para toplandı. Tam Garattus ve ekibi yola çıkmak üzereyken iki muhbir onun bir kadınla birlikte olduğunu iddia etti. Bu bardağı taşıran son damla oldu ve İtalyan Katharizmi kalıcı olarak parçalandı. Desenzano, Drugunthia tarikatına ve dolayısıyla Nicetas'a sadık kaldı ve mutlak Dualizmin kalesi haline gelirken, Mezar kazıcının kilisesi olan Concorezzo, Bulgaristan mezhebine ve ılımlı Dualizme geri döndü. Trevisan yürüyüşündeki kilise orta çizgiyi aldı ve adayını, CATHARS arasındaki anlaşmazlıkta tarafsız olan Ecclesia Sclavoniae'ye gönderdi.

--- SAYFA 70 ---

Bulgaristan ve Drugunthia. Languedoc'taki benzerlerinin aksine, İtalyan kiliseleri hareketin varlığının geri kalanı boyunca çekişmeye devam edecekti. • 69 • RAB'bin BAĞINDAKİ TİLKİLER

--- SAYFA 71 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 72 ---**

Albigensian Haçlı Seferi On Üçüncü Yüzyılın Başında Languedoc 1200 yılında Languedoc olağanüstü çiçekli bir toplumdur. Avrupa'nın en kozmopolit ve sofistike bölgelerinden biriydi: Toulouse ve Carcassonne gibi büyük kentlerde ticaret geliyordu; Toulouse'un kendisi büyüklük ve kültürel yaşam açısından yalnızca Roma ve Venedik'in gerisinde kalmıştı. Sanat, ozanların şarkılarında ve şiirlerinde övülen saray aşkı idealleriyle birlikte bir yeniden doğuşun tadını çıkarıyordu. Dini hoşgörü dikkat çekiciydi ve özellikle Yahudiler, başka yerlerde kendilerine tanınmayan özgürlüklerin tadını çıkarıyorlardı. Bu zengin dokuya, on üçüncü yüzyıla gelindiğinde tüm Languedoc'ta yaygın olan Katharizm dokunmuştu. Nicetas'ın bu önemli ziyaretinden cesaret alan Kusursuz, bir nesilden fazla süredir sıkı bir şekilde çalışıyordu; düalist sözü güneye yayarak Provence'tan Aragon'a kadar uzanan sapkın bir krallık yaratmıştı. Bu kadar başarılı olmaları, hem Mükemmel'in cesaretine ve inancına, hem de Languedoc'un tarihinin bu en yüksek noktasında keyif aldığı benzersiz yaşam tarzına bir övgüdür. • 71 •

--- SAYFA 73 ---

Languedoc adı, 'evet dili' anlamına gelen langue d'oc kelimesinin kısaltılmış halidir ve bölgenin ana dili Oksitanca'da evet'in oui değil oc anlamına geldiği gerçeğine gönderme yapar. Fransız dili ve onu konuşanlar, Île de France'ın çok kuzeyindeydi. Languedoc'taki güç Toulouse, Foix ve Comminges kontları ile Béziers ve Carcassonne vikontları arasında paylaşılmıştı. Her ne kadar Languedocian Cathar'ları kendi aralarında tartışmasa da, Languedoc'un lordları İtalyan Cathar'larına benziyorlardı: anlaşmazlıklar sıklıkla, kavgalar alışkanlıktı, küçük kan davaları normdu. Bunların en güçlüsü Toulouse kontu VI. Raymond'du. Onun sarayı, Troubadour'lar ve Jonglörler tarafından ağırlanan, Katolik, Cathar ve Yahudi'nin sürekli değişen bir karışımıydı. Stephen O'Shea'nin belirttiği gibi, arkadaşları "dindarlıklarıyla ayırt edilmiyorlardı."55 Raymond, unvanını 1194'te babası V. Raymond'dan miras almıştı. Anne ve babası inanç meselelerinde karşıt taraflarda gibi görünüyordu: Raymond'un annesi Constance, 1165'te Catharlar Katolik muhalifleriyle yüzleştğinde Lombers'de bulunuyordu, babası ise bir grup kilise adamını buradaki sapkınlık durumunu araştırmaya davet etmişti. Geldiler, gördüler ve Languedoc'ta Katharizm'i ortadan kaldırmak için imkansız bir görev olduğu sonucuna vardılar ve mümkün olan en kısa sürede evlerine döndüler. Mahkum etmeyi başardıkları tek adam, kefareti olarak Kudüs'e gönderildi. Toulouse'a döndüğünde, kuyruğunu bacaklarının arasına almak yerine, bir kahraman gibi karşılandı ve hemen iyi maaşlı bir iş verildi. Bu, her şeyi büyük ölçüde özetledi: St. Bernard'ın pahasına da olsa bulunduğu gibi, CATHARS • 72 •

--- SAYFA 74 ---

Languedoc gerçekten de 'birçok sapkınlığın ülkesiydi' ve Kilise'ye saygı mümkün olduğu kadar düşüktü. Raymond VI'nın Toulouse kontu olduğu ilk yıllarda Kilise ne yazık ki başına gelen her şeyi hak etti. Din adamları pek sevilmiyorlardı: bariz bir şekilde hoşgörülüydüler ve yıllardır ayin yapılmayan kiliseler vardı. Yerliler, yapmak istemedikleri bir şeyi yapmaları istendiğinde 'Rahip olmayı tercih ederim' ifadesini kullanıyorlardı. Toulouse piskoposu bu durumun klasik bir örneği idi: Rabastens'li Raymond dörtnala giden bir mali yükümlülüktü. Başlıca şöret iddiası, kendi tebaasına karşı özel bir savaş yürütmek için kilise mülklerini ipotek etmek gibi görünüyordu (bu, bu durum için kiralanan paralı askerlerin yardımıyla yapılır). Raymond, piskoposluğu gerektiği gibi iflas ettirdi ve yerine, eski bir ozan olan ve Languedoc'un eşek arısı yuvasını idare edebilecek tek kişi olduğu düşünülen, daha yetenekli Marsilya'lı Fulk getirildi. Piskoposluğun mali durumu o kadar kötüydü ki, Foulk görevi devraldığında, katırları ele geçirilsin diye katırlarını su almak için kuyuya göndermeye cesaret edemedi. Kilisenin can çekişen durumuna soyluların sürekli müdahaleleri yardımcı olmadı. Raymond VI'nın ailesi St Gilles'in rakipleri olan Trencavel'lerin faaliyetleri buna bir örnektir. 1178'de Albi piskoposunu uydurma suçlamalarla tutuklatıp hapse attırdılar; ertesi yıl ise St Pons-de-Thomières manastırının kasasından muazzam miktarda para zorla çıkardılar. 1197'de Languedoc'un dağlık bölgesindeki Alet'te yeni bir başrahip seçimine itiraz ettiler.

--- SAYFA 75 ---

Anlaşmazlığın aracısı olan Bertrand de Saissac (ailesinden birçoğu Mükemmeldi), Kilise'ye kimin patron olduğunu göstermeye karar verdi: eski başrahibin cesedini çıkardı, onu bir sandalyeye oturttu ve ona halefinin kim olması gerektiğini sordu. Bertrand istediğini yaptı, bir Trencavel kuklası yerleştirildi ve merhum başrahip dinlenme yerine geri gönderildi. Tüm bu kaostun ortasında Catharlar sessizce ama kararlı bir şekilde inançlarını yayıyordu. Raymond VI ve Trencavel'ler gibileri ya rahipleri kızdırırken ya da soylu arkadaşlarına karşı bölgesel savaşlar yürütürken, İyi Hristiyanlar Languedoc'un enine ve boyuna evlerine ve ocaklarına yerleşiyorlardı. Başarılarının bir nedeni, Languedoc'ta Avrupa'nın diğer bölgelerine göre daha yüksek bir statüye sahip olan kadınlara duydukları saygıyla ilgiliydi. Primogeniture yoktu, bu da mülklerin oğullar ve kızlar arasında paylaşılmasıyla sonuçlandı. Erkekler en büyük toprak sahibi olmasına rağmen, kadınlar en azından mülk sahibi olma ve dolayısıyla statülerini artırma şansına sahipti. Katarizm kadınlara daha fazla yardımcı oldu: Katolik Kilisesi'nin aksine, Katharlar cinsiyetleri eşit görüyordu ve herhangi bir kızın veya kadının Mükemmel olmasını engelleyecek hiçbir şey yoktu. Düalist inancın kadınları Mükemmel ve dolayısıyla yarı tanrı olma olasılığıyla aktif olarak katılmaya teşvik ettiği göz önüne alındığında, kadınların Katharizm'e hızlı bir şekilde yanıt vermesi şaşırtıcı değildir. Katolik Kilisesi böyle bir saygı göstermedi. Kısacası, 1200'lerin Languedoc'unda bir kadın olsaydınız, Katolik olmaktansa Kathar olmak daha mantıklıydı. CATHA'LAR • 74 •

--- SAYFA 76 ---

Bu nedenle Cathar kadınları inancın beslenmesinde çok önemli bir rol oynadılar. Erkek Catharlar çiftler halinde kırsal bölgeyi dolaşarak yeni din değiştirenler kazanırken, kadınlar da Cathar evlerinden oluşan bir ağ kurdular; Laurac ve Villemur'daki evler gibi bazıları sadece kadınlara özeldi. On üçüncü yüzyılın başlarındaki bazı önde gelen Cathar kadınları da ya kan ya da evlilik yoluyla soylularla akrabaydı: Foix'li Esclarmonde, Languedoc'un önde gelen soylularından biri olan Foix'li Raymond Roger'ın kız kardeşi idi; Laurac'lı Blanche ise Laurac ve Montréal kontu Aimery ile evliydi. Masum III Marsilyalı Fulk'un yoksul Toulouse piskoposluğuna atanması, yeni papa III. Masum tarafından başlatılan daha geniş bir reform planının parçasıydı. 1160 yılında Lotario dei Conti di Segni'de doğan Innocent, göreve başlamadan önce Paris'te teoloji ve Bologna'da hukuk okudu. Kilisedeki hızlı yükselişi, 22 Şubat 1198'de papa olarak taç giydiğinde nihai meyvesini verdi. Kilise için uzun ve çoğu zaman felaketlerle dolu bir yüzyılın sonuydu: On ikinci yüzyıldaki 16 papadan 11'i, papalıklarını, Brescia'lı Arnold, isyancılar ve yabancı krallar tarafından kendilerine yasaklanan Roma dışında başka yerlerde görmüştü. Papalık da Kutsal Roma İmparatorları karşısında sallantılı bir zemindeydi. Özellikle Frederick Barbarossa, imparatorun Üçüncü Haçlı Seferi sırasında bir nehri geçerken boğulmasıyla sona eren saltanatının büyük bölümünde Roma'nın başına bela olmuştu. • 75 • ALBİJEN HARÇLI SEFERİ

--- SAYFA 77 ---

Innocentius, seleflerinin yaşadığı sıkıntıların çok iyi farkındaydı ve tarihin tekerrür etmesini engellemeye kararlıydı. Languedoc'taki durum, Innocentius'un listesinin en başından beri üst sıralarda yer alıyordu. Onun tahta çıkmasından önce, sapkınlıkla mücadele etmek için dönemsel girişimlerde bulunulmuştu. V. Raymond'un 1177'deki davetine yanıt veren heyetin yanı sıra, 1179'daki Üçüncü Lateran Konseyi, sapkınlık konusunu tartışmış ve onu yok etmek için güç kullanılabileceğine karar vermişti. İki yıl sonra Henri de Marcy, iki Cathar'ın saklandığı bilinen Lavaur'u kuşattı. Kasaba teslim oldu ve Kilise'ye dönmeye ikna edilen ve Toulouse'da kanon haline gelen Cathar'ları teslim etti. Papa Lucius III tarafından 1184'te yayınlanan papalık bildirisi Ad abolendam daha büyük önem taşıyordu. Her ne kadar Languedoc kadar İtalya'ya da odaklanmış olsa da, sapkınlık sorunuyla doğrudan ilgilenmeye yönelik ilk doğrudan girişimdi. Katharlar da dahil olmak üzere çeşitli mezhepleri kınadı ve din adamlarına, sapkınlıktan şüphelenilen mahallelere yıllık ziyaretler yapma talimatı verdi. Ancak Hristiyan âleminin ilgilenmesi gereken daha acil meseleler vardı. Latin doğusundaki durum kötüleşiyordu ve 1187'de Selahaddin'in güçleri tarafından istila edildi. Aynı yılın 2 Ekim'inde Kudüs düştü ve birdenbire sapkınlığın pek bir önemi kalmadı. Languedoc'un kafirler, dini hoşgörü, yozlaşmış din adamları ve tanrısız soylulardan oluşan karışımıyla Innocent, orada zaten kötü olan durumun daha da kötüleşmesini önlemek için bir an önce harekete geçilmesi gerektiğini fark etti. Bir mektubunda Narbonne din adamlarını 'kör adamlar, artık havlayamayan aptal köpekler... CATHARS'ı yapacak adamlar' olarak tanımladı.

--- SAYFA 78 ---

para için her şey... açgözlü, hediye tutkunu, ödül peşinde koşan.' Innocentius'un kafasında en büyük suçlunun kim olduğuna dair hiçbir şüphe yoktu: 'Bütün bu kötülüklerin ana nedeni, tanrısı para olan, kalbi hazinesinde olan ve yalnızca altınla ilgilenen Narbonne Başpiskoposu'dur.'56 Innocentius, kontun 1195'te aldığı aforozu kaldırarak VI. Raymond'u etkilemeye çalıştı. Innocentius'un selefi Celestine III, St Gilles manastırını taciz ettiği için. Raymond pek endişeli görünmüyordu ve bu yüzden Innocentius ona bir dizi mektup yazarak daha doğrudan bir yol denedi ve Toulouse kontunu Catharlar hakkında bir şeyler yapmaya teşvik etti. Sözlerini esirgemedi. Bir mektup Raymond'a sövüyor: 'Öyleyse düşün aptal adam, düşün!'57 Ancak Innocentius yalnızca Raymond'a güvenmiyordu, ki bu da Raymond'un Catharlara zulmetme konusunda ya yetenekli olmaması ya da isteksiz olması kadar iyiydi. Nisan 1198'de, papa olduktan sadece iki ay sonra Innocentius, sapkınları tekrar Kilise'nin kollarına kazanmak amacıyla Sistersiyenleri Languedoc'ta vaaz vermeleri için görevlendirdi. 25 Mart 1199'da, 397 tarihli imparatorluk kanunu Lex quisquis'i tekrarlayarak, sapkınlığı Roma'nın imparatora karşı ihanet suçuyla eşitleyen Vergentis in senium boğasını yayınladı. Sapkınlığın cezası, mülklere el konulması ve soyundan gelenlerin mirastan mahrum bırakılmasıydı. Seçilme ve sivil görevde bulunma sivil hakkı da kaybedildi. Kafirler din adamlarıysa, ayrıcalıklardan yoksun bırakıldılar; avukat olsalardı yargıç olarak görev yapmaları yasaktı. Her ne kadar başlangıçta İtalya'yı, özellikle de Viterbo'yu kapsamaması amaçlanmış olsa da.

--- SAYFA 79 ---

Cathar nüfusu Paulikanlar'a benzer şekilde militan ve saldırgandı; Innocent, koşullar izin verir vermez Vergentis'i diğer topraklara genişletmeyi planladı. Ertesi yıl koşullar tam da bunu yaptı ve Innocentius, Macaristan kralına Vergentis'i Bosna'daki sapkınlara karşı kullanmasını açıkça önerdi; bu sırada papalık elçileri sapkınları yok etme ve mallarına el koyma işine başlamak için Languedoc'a geldi. Innocent'in elinde potansiyel olarak başka bir kart daha vardı. Çocuk imparator Frederick II'nin koruyucusu olarak görev yapan Hohenstaufen lideri Anweiler'li Markward ile bir anlaşmazlık çıktı. Innocent, son çare olarak Sicilya halkına (Hohenstaufen sarayı Palermo'dadır) bir mektup yazarak Markward'a karşı ayaklanma çağrısında bulundu. Markward ile Selahaddin Eyyubi arasında paralellikler kurdu ve Almanlara karşı kılıç çekmek isteyen herkese Haçlı Seferi hoşgörüsünü teklif etti. Her ne kadar plan boşa çıksa da -Markward 1202'de öldü- bu, Innocentius'un papalığının bu erken aşamasında bile düşmanlarla uğraşırken askeri çizgide düşündüğünü gösteriyor. 1199 yılı gerçekten de bir dönüm noktası olacaktı: Hristiyan kardeşlere karşı yeni bir Haçlı Seferi teorik olarak mümkündü. Bir emsal oluşturulmuştu. Bir Barış ve İnanç Kurulu Innocentius, 1203'te Languedoc'taki ilk mirasçılarını - St Paul'lu John ve arkadaşını - üç yeni üyeyle değiştirmeye karar verdi. Bu adamların hepsi CATHARS'tı • 78 •

--- SAYFA 80 ---

güneyliler: Arnold Amaury, Cîteaux Başrahibi'nden aşağı kalır yanı yoktu; iki meslektaşı da Fontfroide manastırındandı. Castelnau'lu Peter bir avukat olarak eğitim almıştı ve kendi zamanından önceki ve sonraki avukatlar gibi şiddetle nefret edilme alışkanlığına sahipti, öyle ki güneydeki görev turu sırasında sık sık ölüm tehditlerine maruz kalıyordu. Üçüncü Sistersiyen, Kardeş Ralph, üçü arasında en az sorunlu olanı gibi görünüyor ve zaman zaman Peter'in neden olduğu hasarı onarmak için aşırı diplomatik çabalara girmek zorunda kaldı. Evrensel olarak onlardan nefret ediliyordu ve olayların gelişmesinde çok önemli bir rol oynayacaklardı. Innocent, girişimlerinden 'negotium pacis et fidei', yani barış ve inanç girişimi olarak bahsetti. Üçlünün ilk saldırı hamlesi yerel soyluları Kilise'ye bağlılık yemini etmeye zorlamak oldu; bu yeminle onlar da Cathar karşıtı yasaları kabul edeceklerdi. Bunu yapmamak anında aforozla sonuçlanacaktır. Toulouse, Montpellier, Arles ve Carcassonne, en azından prensipte, elçilerin önerdiği tedbirleri kabul etti. Ancak Raymond VI mutlu değildi, çünkü Toulouse konsoloslarının kabul ettiği sapkınlık karşıtı yasalar onun sayım haklarını etkili bir şekilde azalttı. Şimdilik, sıra Catharlara zulmetmeye geldiğinde başından beri yaptığı şeyi yaptı: hiçbir şey. Üçlünün ikinci saldırı hamlesi, Cathar'ları doktrin meseleleri hakkında kamuoyu önünde tartışmaya davet etmektir. Arnold, Peter ve Ralph, azizin Verfeil'de katlandığı aşağılanmayla yüzleşmek yerine, St. Bernard'ın Albi'de yaptığı gibi halkı uyandırabileceklerini umuyorlardı. İlk münazara 1204'te Carcassonne'da yapıldı. • 79 • ALBIGENSIAN HAÇLI SEFERİ

--- SAYFA 81 ---

Raymond VI'nın kayınbiraderi Aragon Kralı II. Peter, 13 Cathar'ın 13 Katolik ile karşılaşmasında hakemlik yapıyor. İki taraf da pozisyonlarını etkili bir şekilde tanımladı ancak tartışma sonuçsuz kaldı. Papalık elçileri, Cathar'ların zincirlenmesine ya da ateşe atılmasına izin veremedi ve Carcassonne'u hayal kırıklığı içinde bıraktı. Çabaları sonuçta St. Bernard'ın Verfeil'deki yenilgisinin yankısı olacaktı gibi görünüyordu. Carcassonne'dan sonra elçiler için işler daha da zorlaştı. Kimse onların orada olmasından hoşlanmadı: Catharlar doğal olarak onları Şeytan'ın hizmetkarları olarak görüyordu, ancak din adamları da üç Sistersiyen'in varlığından rahatsızdı; şüphesiz rahat yaşam tarzlarının ve zenginliklerinin bir gecede yok olacağından korkuyorlardı. Soylular onları, Roma'nın yollarını kendilerine kesinlikle hiç ihtiyacı olmayan bir ülkeye getirmeye çalışan yabancı işlerine burnunu sokan kişiler olarak görüyordu. Şimdiye kadar karşılaştığı tepkiye zaten kızgın olan Castelnau'lu Peter, 1205'te Fontfroide'a geri dönmesine izin verilmesi için yalvararak istifasını sundu. Masum onun isteğini reddetti. Papa o sırada bunu bilmese de Peter'in ölüm fermanını yeni imzalamıştı. Ve böylece üçlü, Languedoc'u geçerek, soylulara söylevler vererek ve Cathar'larla tartışarak ağır ağır ilerlemeye devam etti, ancak hepsi boşunaydı; sapkınlık çok derinlere yerleşmişti. 1206 baharında Montpellier'de üç Sistersiyen, başarısız oldukları sonucuna vardılar. Onlar gerçekten de birçok sapkınlığın, St. Bernard'ı yenmiş ve üç elçiyi mağlup etmiş -ve muhtemelen daha uzun süre yaşayacak olan- sapkınlıkların olduğu bir ülkedeydiler. İşte bu noktada kampanyanın şansı değişmeye başladı. Onlar CATHARS'lardı • 80 •

--- SAYFA 82 ---

İki İspanyol, Osmâ piskoposu Diego de Azevedo ve onun genç yardımcısı Dominic Guzman yaklaştı. Diego ve Dominic, Sistersiyenlere Mükemmel'i ilk elden gördüklerini ve Cathar'ların son derece basit, alçakgönüllü ve yoksul yaşamlarından etkilendiklerini söylediler. Kusursuz'un, giydikleri kıyafetler ve kutsal kitaplarından başka hiçbir şeyi yoktu; bu, uşaklardan ve korumalardan oluşan bir maiyetle gösteriş ve koşullar içinde seyahat eden Sistersiyenlerle keskin bir tezat oluştuyordu. İspanyollar, Yetmişlerin Gönderilmesi (Luka 10.1-12) örneğini öne sürerek Arnold, Peter ve Ralph'in Cathar'ları kendi oyunlarında yenmelerini önerdiler. Sistersiyenler etkilendiler ve planı kabul ettiler. 1206 yazı, adamların havarisel modeli benimsediğini ve Languedoc'ta yoksulluk içinde vaaz verdiğini görmek açısından yoğun bir yazdı. Servian, Béziers, yine Carcassonne, Pamiers, Fanjeaux, Montréal ve Verfeil'de tartışmalar yaşandı. Carcassonne'daki ilk tartışmada olduğu gibi, bunlar canlı ve uzun süren olaylardı, bazen bir hafta veya daha uzun sürüyordu.⁵⁸ Her zamanki Roma kıyafetleri onları engelleyemediği için sonuçlar alıyorlardı: 150 Cathar İnanlısının Montreal tartışmasından sonra din değiştirdiği söyleniyordu. Ancak bu yeterli değildi. Barış ve inanç girişimi üç yıldır faaliyet gösteriyordu ve Kilise'ye geri getirilen ruhların sayısı, harcanan çabaya kıyasla ihmal edilebilir düzeydeydi. 1207 baharına gelindiğinde, vaaz verme ve tartışma sona ermiş gibi görünüyordu ve Arnold Amaury, Sistersiyen konferansına başkanlık etmek üzere ayrıldı. Castelnau'lu Peter'ın caydırılması o kadar kolay olmadı ve yılın geri kalanını çeşitli Languedocian soylularını harekete geçirmeye çalışarak geçirdi.

--- SAYFA 83 ---

Cathar'ları topluyorum. Ralph, Peter'ı neredeyse tamamı ondan çekinmeden nefret eden kalabalıktan uzak tutmaya çalışarak onun peşinden gitti. Geriye kalan tartışmalarda onun yerini Marsilya'lı Fulk aldı. Dominic vaaz vermeye devam etti ve hatta Prouille'de eski Cathar kadınları için bir manastır kurmayı bile başardı. Raymond VI, Kilise'nin yolundaki tökezleyen blok olduğunu bir kez daha kanıtladı. Peter, savaşlarından birini yürüttüğü sırada Toulouse Kontunu ziyaret etti; bu sonuncusu Provence'taki tebaalarına karşıydı. Peter, Raymond'un dikkatini, Languedoc'taki silahlı çatışmanın ortak özelliği olan paralı askerler kullanarak özel savaşlar yürütmekten uzaklaştırmasını ve kafirlere aktif olarak zulmetmeye başlamasını istedi. Raymond, paralı askerleri olmadan yapamayacağını söyleyerek itiraz etti: Onlar onun güç tabanının hayati bir bileşeniydi. Bağlılık yemini etmeyi reddetti ve Peter onu hemen aforoz etti. Bu Raymond'un ikinci aforozuydu ama son olmayacaktı. Peter'ın konuyla ilgili son sözleri kendisinin, Raymond'un ve diğer birçok soylunun toplandığı salonda yankılandı: 'Seni mülksüzleştiren kişi erdemli sayılacaktır; Seni öldüren kişi bir nimet kazanacaktır.'⁵⁹ Raymond diplomatik vitesine geçti. Catharlara zulmetmeye başlamayı kabul etti ve yazın aforozu kaldırıldı. Sonbaharda hiçbir şey yapmadığı için tekrar aforoz edildi. Artık sabır her tarafta tükeniyordu. Innocent, Cathar'lara karşı harekete geçilmesini isterken, Raymond, Katolik Kilisesi'nin kendi işlerine karışmayı bırakmasını istiyordu. CATHARS • 82 • yeni bir toplantıydı.

--- SAYFA 84 ---

1208'in başlarında Raymond'un St Gilles'teki şatosunda düzenlendi. Raymond ile Peter arasındaki tartışmalar, kontun papalık elçisine karşı fiziksel şiddet tehdidinde bulunmasıyla kızıştı. 13 Ocak Pazar günü müzakereler tamamen başarısızlıkla sonuçlandı. Peter ertesi sabahın ilk ışıklarıyla Roma'ya doğru yola çıktı. Oraya asla varamayacaktı. Rhône Nehri boyunca feribotu beklerken kukuletalı bir binici dörtlüyle Peter'a yaklaştı ve ona bir kılıç sapladı. Suikastçının kimliği hâlâ bilinmiyor ama bunun pek önemi yoktu: artık savaş vardı. Albigensian Haçlı Seferi Innocentius bu haberi duyduğunda, Aziz Petrus'a dua etmek için gitmeden önce yüzünü ellerine gömdüğü söylendi.⁶⁰ Raymond özür dilemedi ve Peter'ın öldürülmesi emrini onun verdiği kanıtlanamasa da, özür dilememesi suçun kabulü olarak görüldü. Bu devasa boyutlarda diplomatik bir hataydı. Peter'ın Languedoc'ta o kadar çok düşmanı vardı ki, potansiyel şüpheliler listesi soyluların ve din adamlarının çoğunu kapsayabilirdi.⁶¹ Innocentius, Raymond'un cinayetdeki suç ortaklığına ikna olmuştu ve 10 Mart'ta bir Haçlı Seferi çağrısında bulundu. Anweiler'lı Markward'la yaşanan sorundan beri güç kullanımı gündemdeydi ve Innocent, en azından geçen Kasım ayından bu yana güne bir sefer yapmayı düşünüyordu. Haçlı Seferi'nin vaazları, 1208'in büyük bir kısmını Avrupa'daki kralların ve soyluların desteğini toplamakla geçiren Arnold Amaury ve Marsilyalı Fulk tarafından duyurulacaktı. Çoğu da öyleydi • 83 • ALBİJENLİ HAÇLI SEFERİ

--- SAYFA 85 ---

Papa'nın emirlerini yerine getirmek için birbirleriyle savaşmakla meşguldüler, ancak Arnold ve Fulk'un ısrarı meyvesini verdi ve ertesi yılın ortasında soylulardan, şövalyelerden ve paralı askerlerden oluşan bir ayak takımı ordusu yola çıktı. Innocentius onlara Haçlı Seferi hoşgörüsünün tamamını vermişti: tüm günahların affedilmesi, borçların silinmesi ve Catharlar ile onların sempatizanlarından el konulan topraklar şeklinde ganimet vaadi. Albigensian Haçlı Seferi - ondan önceki tüm Haçlı Seferleri gibi - bu feodal geleneği benimsemişti; buna katılan herkesin askeri yükümlülüklerinden muaf tutulmadan önce yalnızca 40 gün hizmet etmesi gerekiyordu. Languedoc ayrıca Orta Doğu'ya ulaşımın daha kolay olması avantajına da sahipti. Haçlılar sürüler halinde Rhône vadisine akın etti. Innocentius diplomasiden tamamen vazgeçmemiştir, ancak Peter'in suikastından sonraki 18 ay içinde Fontfroide'li Ralph ve Osmalı Diego'nun ölümleri, Kilise'nin güneydeki en değerli iki diplomatik varlığından mahrum kalmasına neden olmuştu. Raymond da kendi diploması tarzından vazgeçmemiştir. Carcassonne, Béziers ve Albi'nin 24 yaşındaki vikontu Raymond Roger Trencavel'i, muhtemelen Haçlıları topraklarından uzak tutmak için Kilise'ye boyun eğmeye ikna etmeyi başaramayan Toulouse kontu, St Gilles kilisesinde aşağılayıcı bir pişmanlık kırbacına maruz kalmayı kabul etti. Hem Kilise'ye hem de Haçlı Seferi'ne bağlılık yemini etmek için kiliseye götürülmeden önce, iki düzine piskoposun ve büyük bir Toulousain kalabalığının önünde bir papalık elçisi tarafından çıplak soyuldu ve dövüldü. Gerekli 40 günlük süre boyunca hizmet etmeyi kabul etti, ancak talepler onu zorladı. CATHARS • 84 •

--- SAYFA 86 ---

bununla da kalmadı: topraklarındaki dini kurumlar üzerinde sahip olabileceği her türlü hak talebinden vazgeçmesi ve hakaret ettiği, taciz ettiği ve zorla para aldığı tüm din adamlarından özür dilemesi gerekiyordu. Paralı askerlerin kullanılmasıyla birlikte yedi kalesinin de kaybedilmesi ve çalıştırdığı tüm Yahudilerin kovulması gerekiyordu. Sıra Catharlara gelince, kendisine söyleneni yapacaktı: Kimin kâfir olup olmadığına karar vermek Toulouse kontuna değil, Kiliseye kalmıştı. Raymond çizgiyi aşarsa papalık elçileri tarafından yargılanacaktı. Bu çok sert bir davranıştı ve bunu herkes biliyordu. Toulouse Kontu buna örnek teşkil ediyordu. Tarih 18 Haziran 1209'du ve kıyamete sadece haftalar kalmıştı. Raymond Roger Trencavel zamanın tükendiğini biliyordu ama bir Katolik olarak Kilise ile müzakere edebileceğinden emindi. Sonuçta Innocentius'un çabalarının çoğu Raymond'a, Cathar'lara ve onların topraklarında yaşayan destekçilerine yönelikti ve güçlü bir konumda olduğunu düşünmüş olmalı. Yanılmıştı. Trencavel'lerin Kilise'ye düşman olma konusunda uzun bir geçmişi vardı. Raymond Roger, en cesur darbelerinden birinde Carcassonne piskoposunu kovmuş ve yerine bir kukla yerleştirmişti. Yeni piskoposun annesi, kız kardeşi ve erkek kardeşlerinden üçü Mükemmeldi. Raymond VI'nın dayak ve boyun eğmelere maruz kalarak çok kurnaz bir el oynadığını fark eden Raymond Roger, Kilise'ye boyun eğmeyi, Haçlı Seferi'ne katılmayı ve Catharlara karşı harekete geçmeyi de teklif etti. Arnold Amaury buna izin vermedi. Haçlı ordusu Béziers'e doğru ilerlerken, Raymond Roger Carcassonne'a çekildi. • 85 •

ALBİJEN HARÇLI SEFERİ

--- SAYFA 87 ---

1205'te Cathar'larını Sistersiyenlere teslim etmeyi reddeden Béziers, yukarıdaki Önsöz'de anlatıldığı gibi 22 Temmuz'da yok edildi. Vahşet o kadar büyüktü ki, Les Vaux-de-Cernay'li Peter gibi Haçlı Seferi savunucuları bile katliamın suçunu ribaud'lara, paralı askerlere yükleyerek kendilerini bundan uzaklaştırma ihtiyacı hissettiler. Papalık elçisi Arnold Amaury tarafından bu kadar korkunç bir zulme -ortaçağ standartlarına göre bile- izin verilmesi, hiç şüphesiz Kilise'deki bazı kişiler tarafından haklı görülmüştür. Arnold kesinlikle öyle düşündü ve Innocentius'a "ilahî intikamın işleyişinin muhteşem olduğunu" yazdı.⁶² Bu görüş, durumu bir rahip ile bir hayalet arasındaki konuşma çerçevesinde tanımlayan İngiliz yazar Gervase of Tilbury tarafından da yinelenmiştir.⁶³ Hayalet, rahibe, Tanrı'nın Catharların ölümünü onayladığını ve Béziers vatandaşlarının, Catharların kendi aralarındaki varlığına tolerans gösterdikleri için günah işlediklerini söyledi. kasaba.⁶⁴ Béziers'teki vahşetin haberi kontrolsüz bir yangın gibi yayıldı. Haçlılar, benzer bir kaderden korkan ve Haçlı Seferi'nin ilk görüşünde teslim olan Narbonne'a yürüdü. Sırada Carcassonne vardı ve Raymond Roger Trencavel bunu biliyordu. 1 Ağustos'ta gelen Haçlılar için bölgeyi mümkün olduğunca yaşanmaz hale getirmek için şehrin çevresinde yakıp yıkma politikası uyguladı. Ertesi gün, surların dışında kalan Bourg banliyösü düştü. Daha fazla ilerleme, vasalı Raymond Roger ile konuşmak isteyen Aragon Kralı II. Peter'ın gelişiyile durduruldu. Peter, Raymond Roger'a, Cathar'ların (kendi deyimiyle 'birkaç aptal ve onların aptalları'⁶⁵) yaşamalarına izin vererek Haçlı Seferi'ni kendi başına getirdiğini bildirdi. CATHARS • 86 •

--- SAYFA 88 ---

kendi şehrinde rahatsız edilmedi. Haçlı ordusunun büyüklüğü Raymond Roger'ın adamlarından çok daha fazla olduğundan, Peter müzakereleri teşvik etti. Görüşmeler başladı ve Arnold Amaury, teslimiyet gerçekleştikten sonra Raymond Roger'a şehirden güvenli bir şekilde çıkış garantisi verdi. Şehir sakinlerinin kaderi Haçlıların takdirine bırakılacaktı. Peter bu şartlardan tiksinierek ayrıldı ve Aragon'a geri döndü. Kuşatma uzadı. Bourg'u ve kuyularını kaybederken Carcassonne tatlı su kaynaklarını da kaybetmişti ve şehir çok geçmeden tifo ve dizanteri pis havasının etkisi altında kalmaya başladı. Raymond Roger, bir akrabası tarafından pazarlık yapması için ikna edilerek şehir dışına çıkarıldı. Anlaşmanın kesin ayrıntıları bilinmemekle birlikte Raymond Roger, şehri terk etmeleri şartıyla Carcassonne'daki tüm insanların (tüm Cathar'lar dahil) hayatlarını kurtarmayı başardı. 15 Ağustos'ta tam da bunu yaptılar. Yanlarında giydikleri kıyafetlerden başka bir şey almalarına izin verilmiyordu; birçoğu kapılardan çıplak ayakla çıktı. Arnold, Aragonlu Peter'a verdiği sözden döndü ve Raymond Roger'ı kendi şatosunun zindanında zincirlere vurdurdu. İddiaya göre dizanteri nedeniyle 10 Kasım'da orada öldü. Ağustos ayının sonunda, Raymond Roger'ın toprakları ve Haçlı Seferi'nin liderliği, adı daha önce görülmemiş bir ölçekte acımasızlık ve terörle eşanlamlı hale gelecek olan meçhul bir soyluya geçti: Simon de Montfort. Simon de Montfort De Montfort, Carcassonne'a kadar Albigensian Haçlı Seferi'nin yalnızca küçük bir özelliği idi. Kendini öne çıkarmıştı • 87 • ALBİJEN HAÇLI SEFERİ

--- SAYFA 89 ---

Carcassonne'un diğer banliyösü Castellar'a yapılan saldırı sırasında ve ayrıca Adriyatik'teki Zara limanının yağmalanmasına katılmayı reddettiği Dördüncü Haçlı Seferi sırasında. Bunun nedeni Simon'un korkaklığı değildi - o korkusuz bir savaşçıydı, bazen intihara meyilliydi - ama şu prensipten kaynaklanıyordu: Haçlı Seferi Hristiyan kardeşlerine değil Müslümanlara saldırmak içindi. Haçlı Seferi'ni hayal kırıklığı içinde bıraktı. Simon'un ailesi, kuzeyde, Paris yakınlarında toprakları olan orta derecede varlıklı bir aileydi ve aynı zamanda Simon'un dördüncü oğlu, başka bir Simon'un yakından ilişkili olacağı Leicester kontluğuna da sahipti. Arnold Amaury, Carcassonne'un düşüşünden sonra Raymond Roger'ın halefini aramaya başladı. Soylulara birer birer yaklaştı, ancak Fransız kralı Philip Augustus'un kıskanç bir tepki vermesinden korktuğu için hepsi siyasi gerekçelerle reddetti. Simon, kuzeydeki mütevazı mülkleriyle daha güvenli bir seçim olarak görülüyordu, özellikle de askeri referansları ve dindarlığı suçlanamaz olduğu için. Trencavel topraklarının yeni bir vikontu ve Albigensian Haçlı Seferi'nin yeni bir lideri vardı. Simon'un acil sorunları iki yönlüydü: Kış yaklaşırken kuzeyli soyluların çoğu evlerine döndü ve Béziers'in ardından Haçlılara teslim olan bazı kaleler güney güçleri tarafından geri alındı. Gerçekten de kuzeylilere karşı direniş, Albigensian Haçlı Seferi'nin neredeyse kalıcı bir özelliği olacaktı ve Lombers'te Simon'un hayatına yönelik bir girişim bile vardı. Hiç şüphe yok ki bu tür eylemler Simon'un haklı bir savaş verdiğine dair inancını güçlendirdi; Languedoc'un kasaba ve şehirleri - Zara'nın aksine - Hristiyan olarak değil, CATHARS olarak görülüyordu. • 88 •

--- SAYFA 90 ---

ama sapkıncılar ve onları teslim etmenin tek yolu acımasız bir vahşetten geçiyordu. 1210'un sefer sezonu tam da böyle bir başlangıç yaptı. Nisan ayı başlarında Simon, yalnızca üç gün süren bir kuşatmanın ardından küçük Bram kasabasını ele geçirmişti. Bram'in savunucularından 100'ünün zorunlu yürüyüşe çıkmasını emretti. Yola çıkmadan önce adamların gözleri kör edildi ve burunları ve üst dudakları kesildi. Alayın başındaki adamın tek gözü sağlam bırakıldı, böylece sakatlanan yoldaşlarına, Cathar'ları barındırdığı bilinen, 20 mil kadar uzaktaki en yakın kasaba olan Kabare'ye götürüldü. Uyarıların en çirkiniydi bu; Kabare bir yıl içinde Simon'ın eline geçecekti. Haziran ayında Haçlılar, Kabare'nin 30 mil doğusundaki kayalık uçurumlara kurulmuş bir kasaba olan Minerve'yi kuşattı. Kötü Komşu lakaplı devasa bir mancınık, kayalıkların dibinde bulunan kasabanın kuyularına giden taş merdivenleri bombalamaya başladı. Kuyulara ulaşamadığında Haçlıların tek yapması gereken beklemektir; yine Carcassonne olurdu. Kasabanın savunucularının Kötü Komşu'yu ateşe verme konusundaki başarısız girişimine rağmen mancınık, kasabayı temmuz ayına kadar bombalamaya devam etti. Su kaynakları kesildiğinde Minerve'nin lordu William'ın teslim olmaktan başka seçeneği yoktu. Minerve'nin surları içindeki herkesin bağışlanması şartıyla Simon'a tüm topraklarını ve kalelerini teklif etti. Simon kabul etti ve tam Minerve'nin bitkin savunucularının gitmesine izin vermek üzereyken papalık elçisi Arnold Amaury geldi. Yetki açısından Simon'dan üstün olan Arnold, William'a herkesin Kilise'ye bağlılık yemini etmesi koşuluyla özgür olabileceğini söyledi. Bütün kasaba halkı şunları yaptı: • 89 •

ALBİJENLİ HAÇLI SEFERİ

--- SAYFA 91 ---

öyle ama Catharlar başka bir konuydu. Yemin etmek Catharlar için lanetli bir şeydi; Roma'ya bağlılık yemini etmek düşünülemezdi. Üç İnanlı Katolikliğe geri döndü, ancak geri kalanı pişmanlık duymadı. 22 Temmuz 1210'da, Béziers'teki zulümden tam bir yıl sonra, Minerve'deki 140 Cathar Perfect'in tamamı kasabanın aşağısındaki vadide yakıldı. Haçlı Seferi'nin ilk toplu yakımıydı. Bu son olmayacaktı. Minerve'den sonra Montréal, Termes ve Puylaurens'in geri kalan Trencavel castra'sı (müstahkem kasabalar) Simon'un güçlerinin eline geçti. 1211 baharında Lavaur'u kuşatırken Simon'un taktikleri zulmün yeni uç noktalarına ulaştı. Hiç şüphe yok ki Almanya'dan gelen takviye kuvvetlerinin Lavaur'a varmaları beklenenden bir gün önce St Félix yakınlarındaki Montgey'de Foix'li Raymond Roger tarafından ortadan kaldırılmasına öfkelenen Simon'un güçleri 3 Mayıs'ta kasabanın duvarlarını aştı. Orta çağ savaşı geleneklerini açıkça hiçe sayarak Lavaur'u savunan 80 şövalyenin tamamı asıldı, tıpkı onun lordu Montréal'li Aimery gibi. Cathar İnançlı. Kız kardeşi Geralda, Haçlıların ele geçirdiği kasabalardan kovulan Catharlara karşı cömertliğiyle ünlüydü. Bir kuyuya atıldı ve taşlanarak öldürüldü. Kasabanın tüm Mükemmelleri (yaklaşık 400 kişi) kazığa bağlanarak yakıldı. Bu, Haçlı Seferi'nin en büyük kitlesel infazıydı. Aynı ayın sonlarında Les Cassès kasabasının dışında 50 ila 100 arasında Perfect yakıldı. Cathar inancına göre dünyanın kötü olduğuna dair kanıt arayan birinin Mayıs 1211 olaylarından başka bir yere bakmasına gerek yoktur. CATHARS • 90 •

--- SAYFA 92 ---

Simon'ın ilgi odağındaki sırada Toulouse vardı ve kuşatma, Lavaur'daki şenlik ateşlerinden bir ay sonra başladı. Raymond VI, kendi duvarları içinde kolay zamanlar geçirmiyordu. Haçlı Seferi'ne yeterince bağlılık göstermediği için Eylül 1209'da bir kez daha aforoz edildi. Kont daha sonra Masum'la pazarlık yapmak için Roma'ya gitti, o da onun Hristiyan cemaati içinde kalmasına izin verdi, ama sadece adil. Daha sonra çılgın bir diplomatik kampanya başlattı ve geçen Haziran'daki kırbaçlama sırasında verdiği tüm sözleri yerine getirdi. Bu arada Toulouse, ana mesleği Catharlar ve Yahudilerin evlerine gece saldırıları olan Beyaz Kardeşlik adında kanunsuz bir grup örgütleyen piskoposu Marsilya'lı Fulk tarafından terörize ediliyordu. Buna karşılık, Toulousain'ler, şehrin sokaklarında Beyazlarla neredeyse her gün çatışan Kara Kardeşlik'i kurdular. Bütün bunların üstüne, Raymond, 1211 Şubat'ında Montpellier Konseyi'nde, tüm mal varlığını terk etme ve unvanlarından vazgeçme pahasına onu Kilise'ye iade edecek olan direktiflerine uymayı reddettikten sonra beşinci kez aforoz edilmişti. Bu nedenle Simon'un sadece iki hafta sonra Toulouse kuşatmasını kaldırması bir anlık dinlenmeydi. Aragonlu II. Peter, Toulouse ve Raymond'un topraklarına yönelik tehdide karşı özellikle duyarlıydı. Masum'la pazarlık yapmaya çalıştı. Güçlü bir konumda olduğunu biliyordu: 16 Temmuz 1212'de Endülüs'te Las Navas de Tolosa Muharebesi'nde Mağribi kuvvetlerine karşı kesin bir zafer kazanan haçlı ordusunun komutanlarından biri olarak Hristiyan âleminin kahramanlarından biriydi. O • 91 • ALBİJENLİ HAÇLI SEFERİ

--- SAYFA 93 ---

Haçlı Seferi'nin asıl amacına -Katarları yok etme amacına- ihanet ettiğini savundu; çünkü Simon de Montfort'un, Katharlar kadar olmasa da, daha fazla Katoliği öldürdüğü ve aynı zamanda kendisi için küçük, güzel bir imparatorluk kurma sürecinde olduğu artık açıkça ortaya çıkıyordu. Peter, Raymond'un tüm mal varlığını kendisinin denetlemesini önerdi; bu, daha sonra reşit olduğunda kontun oğlu gelecekteki Raymond VII'ye devredilecek ve Peter'a, Katharizm'in kalan kalıntılarını temizleme görevi bırakacaktı. Innocentius, Peter'ın teklifini tarttı ve Aragon kralının onayını almaya hazırды. 17 Ocak 1213'te Innocentius, Albigensian Haçlı Seferi'nin sona erdiğini duyurarak Languedoc'taki Kilise güçlerini şaşkına çevirdi ve Simon de Montfort'a toprakları Foix, Comminges ve Béarn kontlarına iade etmesi talimatını verdi. Arnold Amaury, Cathar'ların serbest kalması nedeniyle Haçlı Seferi'nin hâlâ geçerli olduğunu ileri sürerek yüksek sesle protesto etti. Durumu daha da gergin hale getirmek için geriye kalan güneyli soylular (aralarında Toulouse, Foix ve Comminges kontlarının da bulunduğu) Peter'ın, en azından onlara karşı Albigens Haçlı Seferi devam ettiği sürece tüm Languedoc'u yönetmesine izin verme planını kabul ettiler. 21 Mayıs'ta Innocent, sonunda Arnold Amaury'nin etkisine girdi ve Haçlı Seferi'ni yeniden başlattı. Simon de Montfort tekrar harekete geçti, ancak 12 Eylül'de kendisini Muret kasabası dışında Peter liderliğindeki büyük bir güneyli ordusuyla karşı karşıya buldu. Sayıları çok fazla olmasına rağmen Haçlılar güney ve Aragon kuvvetlerini bozguna uğrattı. Sadece bu da değil, Peter'ın kendisi de öldürüldü. Güney için bir felaketti, en azından CATHARS • 92 •

--- SAYFA 94 ---

7.000 adam öldürülüyor. Bu de Montfort'un en büyük zaferiydi. Artık fiilen tüm Languedoc'un efendisiydi. Dördüncü Lateran Konseyi Kasım 1215'te, Dördüncü Lateran Konseyi toplandığında, yüzyıllardır din adamlarının en büyük toplantısına tanık oldu. Onun öncülleri olan 1123, 1139 ve 1179'daki konseyler arasında, kafirlere karşı güç kullanmanın kabul edilebilir olduğu düşünülürken, yalnızca ikincisinin sapkınlıkla herhangi bir işi vardı. Dördüncüsü geldiğinde, bu güç altı kanlı ve uzun yıl boyunca bir gerçeklikti. Dikkat çekici bir şekilde, Dördüncü Lateran Konseyi, Simon de Montfort ve Perfect dışında, Roma'daki Albigensian Haçlı Seferi'nin tüm önemli figürlerini gördü. Aforoz gazisi Raymond VI bile, Foix'li korkunç Raymond Roger gibi şehirdeydi. Güneylilerin Innocent ile işleri olduğu açıktı ve seslerini duyurmak istiyorlardı. Beşinci Haçlı Seferi hazırlıkları, tüm Yahudi ve Müslümanların Hristiyanlardan ayırt edilmek için kıyafetlerine sarı bir işaret takmaya zorlanması gibi diğer meselelerle bir ay uğraştıktan sonra Innocent, sonunda her zamanki gibi ciddi olan Languedoc'taki duruma değinmek için zaman buldu. Toulouse piskoposu Marsilya'lı Fulk'un Foix'li Raymond Roger'ı azarlaması ile işler kötü bir başlangıç yaptı. topraklarındaki Catharlara hoşgörü göstermesi ve Montgey'de Haçlıların katledilmesindeki rolü nedeniyle. Raymond Roger, Fulk'a hakaret ederek misilleme yaptı ve yalnızca daha fazla Haçlıyı öldürmediği için üzgün olduğunu söyledi. Lateran'ın bahçelerine çıkmak zorunda kalan Masum için bunların hepsi çok fazlaydı.

--- SAYFA 95 ---

Saray'ın içindeki zehirli atmosferden uzaklaşıp zihnini toparlamaya çalışıyordu. Geri döndüğünde Simon de Montfort'un Languedoc'taki tüm topraklarını elinde tutmasına izin vermeye karar vermişti. Raymond VI'nın oğlu Genç Raymond çeşitli küçük mülklerin varisi olacaktı, ancak Simon artık resmi olarak Toulouse kontu olacaktı. Languedoc'un tabutuna çakılan son çivi gibi görünüyordu. Toulouse Kuşatması Toulouse haberi duyduğunda kargaşa çıktı; Toulousain'ler de Montfort'u şehirden uzak tutmaya kararlıydı. Sonuçta ondan evrensel olarak nefret ediliyordu. Direniş, Haçlıların kontrolündeki Beaucaire kasabasını ele geçiren Genç Raymond'un beklenmedik askeri zaferiyle daha da arttı. Daha sonra Masum, 16 Temmuz 1216'da beklenmedik bir şekilde öldü. Sanki işler güneyin lehine dönüyormuş gibi görünüyordu. Simon de Montfort'un tepkisi Toulouse'u vurmak ve sert bir şekilde vurmak oldu. Şehrin ileri gelenlerini şehir surlarının dışındaki şartları tartışmaya ikna eden en çekici adam, Toulouse'lu Fulk ona yardım etti. Ya Fulk son derece ikna ediciydi ya da şehrin büyükleri Carcassonne'da Raymond Roger Trencavel'in başına gelenler konusunda oldukça unuttukları ama yemi yuttular. Şehrin güvenliğini terk ettiler ve Simon'un kampına varır varmaz hemen zincire vuruldular. Savunmanın ardından Toulouse, Haçlıların eline geçti ve Haçlılar da bir ay boyunca şehri yağmaladı. Tüm bunlara ek olarak Simon, kuşatılmış Toulousain'lere fahiş vergiler koydu. CATHA'LAR • 94 •

--- SAYFA 96 ---

Simon potansiyel olarak en güzel saatinde ölümcül bir hata yaptı. Arnold Amaury'nin kısa süre önce Narbonne'daki zorbalık taktikleri nedeniyle onu aforoz etmiş olmasına rağmen, Simon bu aforozu umursamadı ve Toulouse'u Provence'ın soylularını taciz etmek üzere terk etti ve şehri elinde tutacak bir garnizon bıraktı. Toulousain'ler hemen gizlice silah üretmeye başladılar ve bu en nefret edilen adama karşı isyan planları yaptılar. 13 Eylül 1217'de Raymond VI, şafak sisi altında şehre yeniden girdi; halk çok mutluydu. Raymond'un neredeyse kötü şöhretli bir askeri komutan olmasına rağmen -Muret savaşında hiçbir şey yapmadığı biliniyordu- Toulousain'ler kurtuluşun yakın olduğunu hissediyordu. Raymond derhal şehrin savunmasının yeniden inşa edilmesini emretti. Simon'ın garnizonu aşırı önyargıyla yok edildi. Haberi duyduğunda Simon, vahşete niyetlenerek aceleyle Toulouse'a geri döndü. Onu şaşırtacak şekilde defalarca engellendi. Kuzeyden takviye kuvvetlerin gelmesine rağmen Simon'un güçleri şehir surlarını geçemedi. Bu çıkmaz, Haçlıların biraz gecikmeli de olsa Toulouse surlarına karşı kuşatma silahları kullanmaya karar verdiği Haziran 1218'e kadar dokuz ay sürdü. 25 Haziran'da kuşatma mühendislerinin savunması sırasında Simon de Montfort'un kafası, Toulouse surlarına mancınıktan fırlatılan bir taşla parçalandı. Geleneğe göre mancınık kadınlar ve kızlar tarafından kullanılıyordu. Languedoc'un en nefret edilen adamı ölmüştü; hiçbir intikam bundan daha tatlı olmamıştı. • 95 • ALBİJEN HAÇLI SEFERİ

--- SAYFA 97 ---

De Montfort'un Katarizm Üzerindeki Etkisi De Montfort'un ölmesiyle Albigensian Haçlı Seferi'nde bir sayfa kapanmıştı, ancak gerçekte neyi başardığı hala tartışmalı. Malcolm Barber'ın belirttiği gibi: 'Montfort'un aralıksız askeri faaliyetleri ile Catharların fiilen ortadan kaldırılması arasındaki ilişki, papanın [1208'deki Haçlı Seferi çağrısının] retoriğinden çok daha karmaşıktır.'⁶⁶ Out Montfort'un kuşatıldığı bilinen 37 yerden, çağdaş tarihçiler Perfect'in gerçekten bilindiği yalnızca üç yeri kaydederler (Minerve, Lavaur ve Les Cassès). Her ne kadar Catharların de Montfort yıllarında başka hiçbir yerde olduğu kaydedilmese de, "Haçlıların, kendilerine direnen yerlerin savunucularının tanım gereği en azından sapkınlara ve onların öğretilerine sempati duymaları gerektiğini varsaydıkları muhtemeldir."⁶⁷ Ayrıca, Haçlı Seferi arifesinde Catharların yaşadığı bilinen en az 86 yer vardı ve bunların 23'ü 1209 ile 1209 yılları arasında de Montfort'un elindeydi. ve 1218. Bu, de Montfort'un almaya çalışmadığı 63 yeri bırakıyor. De Montfort'un bu yerlerin bazılarında Cathar'ların varlığından habersiz olması mümkündür veya onları kuşatmak onun kaynaklarının ötesinde olabilir. Innocent tarafından alınan haçlı vergisine rağmen, Albigensian Haçlı Seferi gerektiği gibi finanse edilmedi ve de Montfort, Haçlı Seferini ayakta tutmak için özel bankacıların desteğine ve ganimet elde etmeye güvenmek zorunda kaldı. Dindarlığına rağmen de Montfort'un ganimet konusunda keskin bir gözü ve kişisel güç arzusu olduğu yönündeki suçlamalar, onun CATHARS • 96 •

--- SAYFA 98 ---

ayrıca sapkınlık konusunda hiçbir üne sahip olmayan 63 yerin daha kontrolünü ele geçirmeyi başardı. Simon'ın seferlerinin çoğu Trencavel topraklarında veya Toulouse civarında yoğunlaşmıştı ve herhangi bir kasabanın saldırıya uğrama ihtimali üçe karşı bire karşı üç veya dört arasındaydı. Bu nedenle Kusursuz'un saklanacak pek çok yeri vardı ve Lavaur ve Les Cassès'ten sonra Cathar'ların kitlesel yakılması olmadığından saklanmış gibi görünüyordular. De Montfort, Cathar'ların bağlı olduğu altyapıyı parçalamada kısmen başarılı oldu: Görev süresi boyunca Albi, Carcassonne ve Agen'de Cathar piskoposları yoktu ve (Carcassonne'da) yalnızca bir diyakoz vardı.⁶⁸ Cathar piskoposları Simon'un yılları boyunca Toulouse'da görev yapmış gibi görünüyordu,⁶⁹ ancak yalnızca Pireneler'deki Cathar kalesi Montségur'da saklanarak hayatta kaldılar. Kısmen başarılı olan politiklardan biri güneydeki haçlı yerleşimcilerinin teşvik edilmesi idi. Catharlar ve destekçilerinin mülkleri bir kez terk edildiğinde geri alınmasının neredeyse imkansız olduğu ortaya çıktı; çünkü bunlar Termes, Montréal ve Bram'i ele geçiren Roucy'li Alan ve Saissac ve Kabare'yi ele geçiren Marly'li Bouchard gibi Haçlılara miras kalmıştı.⁷⁰ Yerleştikten sonra yerel kadınlarla evlenmeye ve böylece evlilik yoluyla sapkınlığı ortadan kaldırmaya teşvik ediliyorlardı. (Güneyli toprak sahibi dul kadınlar ve mirasçılar evlenmek için izin gerektiriyordu; Haçlılar ise bunu yapmadı.) Ancak yerleşimcilerden çok azı güneyde uzun vadeli hanedanlar kurdu: Ya daha sonraki güney ayaklanmaları sırasında öldürüldüler ya da hala fırsat varken kuzeye geri döndüler. De Montfort yıllarında diplomasi ve vaaz • 97 • ALBIGENSIAN HAÇLI SEFERİ

--- SAYFA 99 ---

hala Cathar'lara karşı silah olarak kullanılıyordu: Innocentius şiddeti kontrol etmeye çalışmaktan asla yorulmadı ve çeşitli büyükelçiler, elçiler ve lobicilerle sürekli görüşmelerde bulundu. Ocak 1213'te Simon'ı kınamak zorunda kalması, askeri çözüme ve de Montfort'un bu çözümü uygulamasına ne kadar güvenmediğini gösteriyor. Söz konusu olan onun askeri dehası değil, kendi güç tabanını artırmak adına üstlendiği ders dışı kuşatmaların sayısıydı (aslında, Dördüncü Lateran Konsili'nden sonra Simon, Fransa kralı Philip Augustus'tan daha fazla toprağa sahipti). Ancak dokuz yıllık şiddet, vahşet ve terörün Katharizm üzerinde derin bir etkisi oldu. 1209'dan önce Catharlar inançlarını oldukça açık bir şekilde takip edebiliyorlardı. Bu tarihten sonra avlandıklarını ve Mükemmel Minerve, Lavaur ve Les Cassès ile aynı kaderi paylaşabileceklerini bilerek temkinli ve gizli olmaya başladılar. De Montfort'un bir diğer temel başarısı da bir nefret mirası bırakmaktı. Cathar Savaşları Şarkısı'nın anonim ikinci yazarı, Languedoc'ta pek çok kişi adına şunları yazarken konuştu: Kitabede, okuyabilenler için onun bir aziz ve şehit olduğu, yeniden nefes alacak ve muhteşem bir sevinçle miras alıp gelişecek, bir taç takacağı ve krallığa oturacağı söyleniyor. Ve bunun böyle olması gerektiğinin söylendiğini duydum - eğer insanları öldürerek ve kan dökerek, ruhları lanetleyerek ve ölümlere neden olarak, kötü öğütlere güvenerek, yangınlar çıkararak, insanları yok ederek... toprakları ele geçirerek ve gururu teşvik ederek, kötülüğü alevlendirerek ve CATHARS • 98 •

--- SAYFA 100 ---

İyiliği söndürerek, kadınları öldürerek ve çocukları katlederek, bir adam bu dünyada İsa Mesih'i kazanabilir; Kont Simon kesinlikle bir taç takıyor ve yukarıdaki cennette parlıyor.71 Nöbetçilerin Değişimi Simon de Montfort'un ölümü, yalnızca Batı'da Viking baskınlarından bu yana en karanlık çağlardan birinin sonunu müjdelemekle kalmadı, aynı zamanda eski figürlerin yok olduğu bir değişim dönemini de müjdeledi: Dominic Guzman 1221'de öldü (1234'te Aziz Dominic olarak aziz ilan edilecekti); Raymond VI 1222'de öldü; Fransa Kralı Philip Augustus, pişmanlık duymayan ve daha fazla Haçlı öldürmüş olmayı dileyerek mezarına giden Foix'li Raymond Roger ile aynı yıl, 1223'te öldü; Arnold Amaury 1225'te öldü. Onların yerine, babasının ölümü üzerine Raymond VII olacak olan Genç Raymond ve Foix'li Raymond Roger'ın oğlu Roger Bernard gibi oğulları ve mirasçıları geldi. Her iki adam da yetenekli savaşçılardı ve 1218'deki Toulouse kuşatmasının püskürtülmesinde ve ardından gelen güney direnişinde kilit rol oynadılar. Ancak Simon de Montfort'un oğlu Amaury, askeri meseleler söz konusu olduğunda eski bloktan bir parça değildi. Babasının ölümünden sonra Genç Raymond ve Roger Bernard'la altı yıl boyunca sürekli bir çatışmayla karşı karşıya kaldı. Montfort toprakları her geçen yıl küçülmeye başladı. Amaury 1221'de Tapınakçıları örnek alan72 sapkınlıkla savaşmaya adanmış bir askeri dini tarikat kurmaya çalıştı ama başarılı olamadı. Onun beceriksizliği babasının inşa ettiği hemen hemen her şeyi yerle bir edecekti. • 99

• ALBİJEN HAÇLI SEFERİ

--- SAYFA 101 ---

Innocentius uzun süredir Fransız tahtının güneye müdahale etmesini istiyordu ancak Philip Augustus'un oğlu Louis'in nihayet kendi seferini başlatması ancak 1215'te gerçekleşti. Pek bir şey çıkmadı. 1219'da bir kez daha denedi ve Toulouse'u ele geçirmeye kalkışmadan önce bu kez 7.000 sakininin tamamının öldürüldüğü küçük pazar kasabası Marmande'de toplu katliam yapacak kadar ileri gitti. Yapamadı ve Paris'e geri döndü. Albigenian Haçlı Seferi, Innocentius'un halefi III. Honorius'un (1216-27) yönetimi altında daha da acı çekti; bu sefer, papalığının ilk yılında başlayan resmi Beşinci Haçlı Seferi ile uğraşmak zorundaydı. Sapkınlığa karşı mücadeleyi sürdürme ihtiyacını görse de, haçlı seferlerine tüm inancını bağlamadı. Dominic Guzman'ın Vaizler Tarikatı'na (daha çok Dominikanlar olarak bilinir) ve Fransiskanlara onay verdi; Her iki tarikat da sonraki yıllarda katlanarak genişleyecekti; hem Dominic hem de Francis 1228 ile 1234 arasında aziz ilan edildi. Mükemmel bu dönemde yeniden ortaya çıkmaya başladı. Simon de Montfort'tan sağ kurtulanlar bunu mağaralarda veya Pireneler'deki Montségur ve Quéribus kalelerinde saklanarak başarmışlardı. 1223 yılında, Carcassonne'un Cathar piskoposu Peter Isarn, Albigenian Haçlı Seferi'nin yol açtığı yıkımın ardından piskoposluk sınırlarını belirleyip yeniden oluşturabilmek için St Félix'teki toplantı kayıtlarının kopyalarını yaptırdı. 1226'da Pieuze'de bir başka büyük Cathar toplantısı düzenlendi. Aziz Félix kadar çığır açıcı değildi ama böyle bir olayın gerçekleşmiş olması Cathar kilisesinin yenilgiden çok uzak olduğunu ve kendinden emin olduğunu gösteriyordu.

CATHARS • 100 •

--- SAYFA 102 ---

mümkün olduğu kadar normal bir hayata devam etmek için yeterliydi: konsey, Razès'te yeni bir piskoposluk bile kurdu. Ancak barış uzun sürmeyecekti. İyi Hristiyanların başına istemeden daha fazla acı getiren kişi Amaury de Montfort'tu. Raymond VII ve Foix'li Roger Bernard'a karşı birkaç yıl toprak kaybettikten sonra Amaury ve Raymond, 1223 yazında ateşkes konusunda anlaştılar. Ocak 1224'te Raymond, Toulouse'un kontrolünü ele geçirdi ve ertesi ay Amaury, dövüldüğünü itiraf etti. Languedoc'taki mülklere ilişkin tüm iddialarını Kral Louis XIII'e devretti. Güneyli soyluların artık çok güçlü bir düşmanı vardı: Fransız tacı. Paris Barışı Güneydeki sorunları kesin olarak çözmek isteyen tek kişi Kral Louis değildi. Fransa ve Languedoc'taki yeni papalık elçisi Romano di San Angelo, acımasız ve ikiye bölünmüş bir adamdı; mükemmel Vatikan malzemesi ve güneyin kuşatılmış soylularını, özellikle Raymond VII'yi taciz etmek için mükemmel. Raymond, Simon de Montfort'u aforoz ettiğinden beri -tüm hikayenin en büyük ironisi olarak- güney davasına sempati duyan yaşlı Arnold Amaury'nin gözetimi altında faaliyet gösteriyordu. Raymond ve Arnold, de Montfort'lara bir dizi tazminat ödemesi teklifinde bulundu; ayrıca Raymond, Fransız kraliyetine bağlılık yemini etti ve Cathar'ları topraklarından sürme sözü verdi. Ancak Romano, Haçlı Seferi'nin yeniden başlatılmasını istiyordu ve Raymond ile Arnold'un barış planının asla gerçekleşmemesini sağladı.

--- SAYFA 103 ---

1226'nın başlarında Raymond'u aforoz ederek çizim masasından kalktı. Louis de Marmande'de toplu katliamın tadını aldıktan sonra diplomasiden ziyade haçlı seferine meraklıydı. Ayrıca tüm girişimi finanse etmek için Kilise'yi kullanabileceğinin de farkındaydı; bu, Fransız krallarının Kilise zenginliğini kendi amaçları doğrultusunda ele geçireceği bir dönemin başlangıcıydı ve sonuçta Kilise'nin Fransa'daki nüfuzunun azalmasına yol açtı. O ve Romano, Romano Chartres, Rheims, Rouen ve Amiens gibi zenginlerden para almayı başarana kadar finansman konusunda pazarlık yaptı ve tartıştı. 1226 yazında Haçlılar Avignon'u kuşattı. Louis ve ordusunun Ağustos sıcağında ciddi dizanteri nöbetlerine yenik düştüğü üç ay süren rahatsız edici bir duraklamaydı. Şehir nihayet teslim olduğunda 3.000 Haçlı hastalıktan ölmüştü. Ancak büyük Avignon şehrinin teslim olduğu haberi yayıldı. Eğer başarabilselerdi bile Haçlıların fazla savaşmak zorunda kalmayacaktı; Ordularının büyüklüğü o kadar büyüktü ki, güneyli soylular onu ilk gördüklerinde, hatta yakında olduğunu duyduklarında teslim olmayı teklif ediyorlardı. Ani yok edilme potansiyelinin ışığında, Montréal'li Aimery'nin yeğeni Niort'lu Bernard Otto ve Lavaur'lu Geralda gibi eski Cathar sempatizanları birdenbire Haçlı Seferi'nin sadık destekçileri haline geldi. Haçlı Seferi'nin karşılaştığı tek gerçek askeri zorluk, Raymond VII ve Foix'li Roger Bernard güçlerinin gerilla saldırılarıyla; bu, gerçek bir tehlikeden ziyade baş belası olduğunu kanıtladı. Ancak dizanteri THE CATHARS'tan daha fazla zarar verir • 102 •

--- SAYFA 104 ---

Toulouse ve Foix güçleri: Louis artık ciddi bir şekilde hastaydı ve 8 Kasım'da Montpensier'de öldü. Louis'in oğlu, gelecekteki Louis IX, babası öldüğünde sadece 12 yaşındaydı ve annesi Kastilyalı Blanche, Naip oldu. Kocasının ölümünün boşuna olmayacağına kararlıydı ve güneyli soyluları baskı altına almak ve Katharizm'i ortadan kaldırmak için kampanyaya devam etti. Baş danışmanı Kardinal Romano ile (hatta sevgili oldukları bile biliniyordu) ordularına güneyde kalmalarını ve merhum kocasının başlattığı işi bitirmelerini emretti. 1220'lerin sonları, bir Haçlı Seferi'nden ziyade, Haçlılar ile güneyli soylular arasında aralıklı olarak gerçekleşen bir dizi savaşa tanık oldu. Eğer 1228'de Haçlılar aşırı bir yakıp kül etme politikası uygulamaya başlamasaydı, bu sonsuza kadar devam edebilirdi. Bu, Raymond Roger Trencavel'in 1209'da Carcassonne'da emrettiği politikadan çok daha kapsamlıydı; Toulouse çevresindeki kırsal alanın tamamen yok edilmesinden başka bir şey değildi. Mahsuller yakıldı, meyve bahçeleri kesildi, su kaynakları kirlendi. Bir yıl boyunca gökyüzü dumandan dolayı siyahtı. 1229'un başlarında, toprakları, toparlanması yıllar alacak uçsuz bucaksız, harap bir fundalıkla doluyken, Raymond'un başka seçeneği yoktu: barış için dava açmak zorundaydı. 12 Nisan 1229'da tarih tekerrür etti. Raymond VII, kendisinden önceki babası gibi herkesin önünde kırbaçlandı. Bu, Paris Barışı olarak bilinecekti ve Kilise ile kralın ortak gücü, Toulouse Kontunu kötü durumda bırakmıştı. Raymond'un toprakları Fransız tacı tarafından ele geçirildi ve ona Toulouse şehri ve birkaç şehir dışında çok az şey kaldı.

--- SAYFA 105 ---

Hayatının geri kalanı boyunca cömertçe elinde tutmasına izin verilen küçük kasabalar, daha sonra bunlar büyüyen Fransa krallığına dahil edilecek. Ayrıca dokuz yaşındaki tek çocuğu olan kızını genç Louis'in kardeşlerinden biriyle evlendirmek zorunda kaldı. Buna ek olarak, Raymond'a Toulouse'da, Kilise onaylı teoloji doktorlarının yeni din adamlarına doğruluk yolları konusunda eğitim vereceği yeni bir üniversite kurması ve finanse etmesi talimatı verildi. Albigensian Haçlı Seferi'nin sonuydu. Languedoc'ta hayat, 20 yıllık savaşın ardından yavaş yavaş normale dönecekti, ancak St. Bernard'ın "bağları mahvetmeden" önce "küçük tilkileri" yakalama yönündeki ilk tavsiyesi artık son derece ironikti: Languedoc'un bağı gerçekten de mahvolmuştu, ancak bu küçük tilkilerin işi değildi. O zamanlar bunu bilmeseler de, Languedoc'un savaş yorgunu halkının (hem Cathar hem de Katolik) yeni bir terörle, Engizisyonla yüzleşmeden önce barışa uyum sağlamak için çok az zamanları vardı. CATHA'LAR • 104 •

--- SAYFA 106 ---

Engizisyon Fransız birlikleri Languedoc'u, Arthur efsanesi veya Bosch ve Breughel kabuslarıyla daha kolay ilişkilendirebileceğimiz türden çorak bir araziye dönüştürürken, Lateran Sarayı'nda başka türden bir kabus planlanıyordu. Papa Honorius 1227'de ölmüştü ve yerine büyük ataları Gregory VII ve Innocent III kadar aktivist bir papa olan Gregory IX geçti. Ugolino dei Conti di Segni doğumlu Gregory, Innocentius'un yeğenlerinden biriydi ve en az amcası kadar yasal düşünceye sahipti. Gregory, eğer Catharlar etkili bir şekilde yok edilecekse, Kilise'nin bireyleri takip edecek araçlara askeri müdahale yeteneği kadar ve belki de ondan da fazla ihtiyaç duyduğunu fark etti; çünkü düalistlerin Languedoc'ta ve Avrupa'nın diğer bölgelerinde hala aktif olduğu açtı; 1231'de Roma'da Catharların keşfi Gregory'nin kararlılığını ancak daha da güçlendirmiş olabilir. Engizisyon, Innocentius döneminde dik kafalı rahiplerle mücadele etmek için hazırlanan ve Engizisyonculara - genellikle Dominik rahiplerine - tutuklama ve yargılama yetkisi veren prosedürlere dayanıyordu. Din adamlarını hızla tutmanın bir yöntemi olarak başlayan şey, 'Avrupa'nın şimdiye kadar bildiği en etkili düşünce kontrol araçlarından biri' haline gelmekte.⁷³ • 105 •

--- SAYFA 107 ---

İlk Engizisyoncular 1143'te bilinen en eski Catharların uğrak yeri olan Rheinland, ilk Engizisyoncu Marburg'lu Conrad'ın dikkatini çekecekti. Conrad, iki yandaşı, bir Dominikli Conrad Tors ve John adında tek gözlü, tek elleri bir meslekten olmayan adamla birlikte Rheinland'a bir terör kampanyası başlatan aşırı bir münzeviydi. Neredeyse gittikleri her yerde her mezhepten kafirlerle karşılaştılar. Kendi gözü kapalı bağnazlığı ve Cathar inancının gerçekte ne olduğuna dair bilgisizliğinin bir araya gelmesi nedeniyle Conrad, 'Luciferanizm' adını verdiği bir sapkınlığı ortaya çıkardığını düşünüyordu. Hiç şüphe yok ki 'Cathar'ın, kedilerin arka uçlarından müstehcen öpücükler de dahil olmak üzere şeytani ayinlere düşkün biri anlamına geldiğini hatırlıyordu - ya da ona işaret etmişti. Bu kurgunun üstüne Conrad, muhtemelen dünyayı şeytanın yarattığı inancı gibi sindirilmemiş Cathar doktrininin unsurlarını da içeren ayrıntılı bir şeytan bilimi inşa etti. Kafirlerin şeytana taptıkları ve cinsel alemlerle meşgul oldukları düşünülüyordu. Bu tür inançlar yeni değildi: 1022'de Orléans'ın kafirlerine tamamen aynı suçlamalar (kediler hariç) yöneltilmişti. Conrad bulgularını Gregory'ye aktardı; o da derhal 1233 Haziran'ında Rama'da Luciferanları suçlayan Vox boğasını yayınladı. Conrad'ın prosedürü, tabiri caizse, hızlı ve acımasızdı. Üçlünün yakaladığı bahtsızlar, suçlu bulunmaları halinde hiçbir soruşturma yapılmaksızın aynı gün yakıldılar. Yüzlerce, belki de binlerce masum insan -çoğunlukla basit, okuma yazma bilmeyen müminler- ölümlerine karşılaştı. Bunların arasında CATHARS • 106 •

--- SAYFA 108 ---

Catharların küçük bir yüzdesiydi. Conrad'ın yarattığı nefretin düzeyi şaşırtıcıydı. Aylar içinde Montfortesque boyutlarda bir üne kavuştu. Ancak Seyn Kontu II. Henry'yi sapkınlıkla suçladığında bir adım daha ileri gitti. Kont Henry, adil yargılanma hakkını talep etti ve Conrad'ın sayıma karşı açtığı dava, Conrad'ın çağırdığı tanıkların Henry'nin düşmanları arasında olduğu ortaya çıkınca çöktü ve Trier ve Mainz Başpiskoposları, Conrad'ın davranışları hakkında şikayette bulunmak için Gregory'ye yazdı. Conrad, Henry ve destekçilerine karşı derhal bir Haçlı Seferi yapılması çağrısında bulunarak tepki gösterdi. 30 Temmuz 1233'te Conrad Haçlı Seferini organize ederken, yerel bir Fransiskan meseleyi kendi eline almaya karar verdi. Mainz'dan Marburg'a dönerken Engizisyoncuya yetiştirdi ve onu bıçaklayarak öldürdü. Kuzey Fransa ve Flandre, eski inancından vazgeçmiş bir Kathar olduğu anlaşılan Bulgar Robert'in dikkatine maruz kaldı. Conrad gibi o da yöntemleri "vahşi ve keyfi" olan en gayretli türden bir fanatikti.⁷⁴ Chronicles, Robert'ın kafirleri konuşma ve jest zaaflarından tespit edebildiğini bildiriyor; bir başkası, şüphelinin kafasına yerleştirildiğinde Robert'ın istediği her şeyi söylemesini sağlayan bir belgeden söz ediyordu.⁷⁵ Robert'ın en büyük başarısı, 1239 baharında Champagne'daki Mont Aimé'de 180 kafirin yakılmasına katılmasıydı. Bölge on ikinci yüzyıldan beri Katharizm ile biliniyordu ve kitlesel yakma hiç şüphesiz terörü daha da yaymayı ve aynı zamanda yaklaşık bir düzine yerel görüşten piskoposlara başlarına neler geldiğini göstermeyi amaçlıyordu. kendi bölgelerinde açığa çıkan sapkınlar. ENKİZİSYON • 107 •

--- SAYFA 109 ---

Robert, 1244 gibi geç bir tarihte hâlâ şeytana ve onun tüm eserlerine karşı kendine özgü kampanyasını yürütüyordu, ancak sonunda aşırılıklarından dolayı rezil oldu ve hapse atıldı. Languedoc Gregory'deki Engizisyon, Trier ve Mainz Başpiskoposlarının Conrad hakkındaki şikayetlerini ciddiye almış görünüyor. Onları Engizisyoncu'yu kontrol altında tutamadıkları için azarlarken, Engizisyon'un işini düzgün bir şekilde yapması için yaklaşımında çok daha sistemli ve kapsamlı olması gerektiğini fark etti. Bunu akılda tutarak, 1233 baharında Engizisyoncular Toulouse, Albi ve Carcassonne'a atandılar. Gelecek yüz yıl boyunca Languedoc'taki yaşamın fikstürü. Engizisyon bir kasaba ya da köye geldiğinde, ajanlarının yapacağı ilk şey din adamlarıyla konuşmak ve onlara prosedürleri hakkında bilgi vermektir. Daha sonra Engizisyoncuların kilisede bir vaaz vermelerine izin verildi ve bu vaazda 14 yaşın üzerindeki tüm erkeklerden ve 12 yaşın üzerindeki tüm kadınlardan inançlarını beyan etmeleri talep edildi. İnançlarını itiraf etmeyenler veya itiraf edemeyenler otomatik olarak şüpheleniyordu ve ilk sorguya çekilenler olacaktı. Cemaat sapkınlığa karşı yemin etmek zorunda kaldı ve yılda üç kez günah çıkarmaları emredildi. Engizisyoncular daha sonra onlardan geçmişteki eylemleri hakkında düşünmelerini istedi. ve ertesi hafta ya kendi günahlarını itiraf ederek ya da komşularını suçlayarak gizli açıklamalarda bulunacaklar. Gönüllü Catharlar - CATHA'LAR • 108 •

--- SAYFA 110 ---

Her zaman itiraf edilenler hiçbir sapkınlığın bilinmediği bölgelere yerleştirildiler ve giysilerinin üzerine kendilerini eski kafir olarak tanımlayan iki sarı haç dikmek zorunda kaldılar. Bu ilk hafta içinde gönüllü olarak itirafta bulunmayan sapkın olduğu bilinen veya şüphelenilen kişilere derhal Engizisyoncuların huzuruna çıkmaları için bir çağrı yapıldı. Engizisyonun gözünde sapkınlık, Kusursuz olmayı, onları barındırmayı, onlara 'tapmayı' (yani melioramentum yapmayı), bir 'sapkınlığa' (yani bir consolementum) tanık olmayı ve başkalarını bildirmemeyi içeriyordu. Engizisyoncuların birini mahkum etmek için en az iki tanığa ihtiyacı vardı; Tanıkların isimleri her zaman gizli tutuldu ve bu da, son derece dürüst bir vatandaş olabilecek bir düşmanı sapkınlıkla suçlamayı daha da kolaylaştırdı. Korkunç ve kasıtlı olarak şok edici bir hileyle Engizisyoncular, yalnızca yaşayanlar arasında kafirlerin aranmasını kısıtlamakla kalmadılar. İnsanlar ölen akrabalarını kafir olarak adlandırdıklarında cesetleri kazılıp yakılıyordu. İhbar edilen merhumun yaşayan akrabaları varsa, evlerine ve mallarına el konuldu ve akrabalarının sapkınlığını kabul etmek için sarı haç takmaya zorlandılar. Engizisyonun isimleri olduktan sonra, kafir olduğundan şüphelenilenlerin peşinde acımasızca davrandı. Engizisyoncular bir evi arama ve kafirlerin saklandığı bilinen herhangi bir binayı yakma yetkisine sahipti. Eski veya Yeni Ahit'i elinde bulunduran herkes şüpheli görülüyordu ve hastalar ve ölmekte olan kişiler 'kötü ve iğrenç şeyler'⁷⁶ meydana gelmesin diye (yani teselli almaları için) yakından izleniyordu. Bir şüpheli yakalandığında soru bombardımanına tutuldular: Bir kafir gördüler mi ya da tanıdığı biri var mı? Kaç kez gördüler • 109 • ENQUISISYONU

--- SAYFA 111 ---

onlara? Onları nerede gördüler? Kafirlerin yanında kim vardı? Şüpheli kafirleri evine kabul etti mi? Eğer öyleyse bunları kim getirdi? Kafirler kaç kez ziyaret etti? Ayrıldıktan sonra nereye gittiler? Şüpheli onlara tapıyor muydu? Şüpheli başkalarının kâfirlere taptığını gördü mü? Şüpheli bir sapkınlığa mı tanık oldu? Eğer öyleyse, törendeki kişilerin adı neydi? Eğer kişi ölüm döşeğinde sapkın ise nereye gömüldü? İyileştilerse şimdi neredeler?⁷⁷ Engizisyoncuların görevlerini yerine getirirken sergilediği acımasız fanatizm, Toulouse'daki yaşlı bir kadının kaderiyle örnekleniyor. Bir Cathar İnanlısı olarak, henüz fırsatı varken teselli almak istiyordu. Ölüm döşeğindeyken ailesi, bir Mükemmel'in gelip kutsal töreni yönetmesi için haber gönderdi. Bir Mükemmel'in yeri belirlendi, kadına hizmet edildi ve Engizisyoncular onun kadının evinde varlığından haberdar olmadan oradan ayrıldı. Ancak ölüm döşeğindeki consolementum'u duyunca kadını sorgulamaya gittiler. Cathar piskoposu Guilhabert de Castres ile konuştuğu izlenimine kapılarak inancını ayrıntılı olarak anlattı. Bu yeterliydi. Yaşamak için yalnızca birkaç saati kaldığı halde, hâlâ yatağındayken dışarı çıkarıldı ve yakıldı. Engizisyon, sahip olduğu güce rağmen şiddetli ve çoğunlukla şiddetli bir direnişle karşılaştı. Albi'de Engizisyoncu Arnold Catalan'ın yardımcıları, ölümünden sonra sapkınlıkla suçlanan bir kadının cesedini çıkarmak için mezarlığa giremeyecek kadar korkmuşlardı. Öfkelenen Arnold, piskoposun birkaç personeliyle birlikte mezarlığa kendisi gitti. CATHARS'a gitmek niyetiyle üst toprağı kırdı. • 110 •

--- SAYFA 112 ---

Asıl kazma işini piskoposun astlarına bırakın, ancak daha fazla iş yapılmadan önce bir kalabalık Arnold'un üzerine saldırdı ve onu neredeyse öldüresiye dövdü. Bilinci yerinde olmayan Engizisyoncu'nun cesedini Tarn Nehri'ne atmaları ancak piskoposun silahlı heyetinin müdahalesiyle engellendi. Arnold katedralin güvenli ortamında iyileşirken, dışarıdaki kalabalık kafasının kesilmesi, bir çuvalın içine konması ve ardından nehre atılması için bağırdı. Arnold, çektiği çileden kurtulmayı bile beklemeden tüm kasabayı aforoz etti. Başka yerlerde de benzer olaylar yaşandı. Cordes'de Engizisyoncu'nun iki ajanı bir kuyuya atılarak öldürüldü; Moissac'ta Engizisyoncular Peter Seila ve William Arnold kafirleri yakarken, Sistersiyen rahipleri onları saklıyordu; Narbonne'da Dominikliler bir şüpheliyi tutuklamaya çalıştığında, oradaki Dominik manastırının yağmalanmasına yol açan bir tartışma çıktı. Raymond VII başlangıçta destekleyiciydi -başka türlü davranacak durumda değildi- ama 1235'te karşı koyma şansı doğdu. Papalık ile Kutsal Roma İmparatoru II. Frederick arasındaki ilişkiler giderek gerginleşiyordu. Aslına bakılırsa hiçbir zaman iyi davranmamışlardı: Papa olarak Gregory'nin yaptığı ilk eylemlerden biri, Haçlı seferleri konusunda oyalandığı için Frederick'i aforoz etmek olmuştu. Frederick nihayet 1227'de Altıncı Haçlı Seferi için yola çıktığında, Gregory onu aforoz edilmiş haldeyken Haçlı Seferi'ne gittiği için tekrar aforoz etti. Raymond, Engizisyoncuların daha fazla itidal göstermeleri sağlanabilirse, Gregory adına Languedoc'a müdahale etmeyi teklif etti. Gregory bunu kabul etti ve Engizisyon'un en çok müdahalesini engellemeye çalıştı.

--- SAYFA 113 ---

Languedoc'taki fanatik ajanlar. Biraz güç kazandıklarını gören Toulousalılar daha da direnmeye başladılar. Cathar'lar ve onların sempatizanları gizlendi ya da şehir dışına sürüldü. Olaylar Ekim ayında Engizisyoncuların alaycı bir kalabalık tarafından Toulouse'dan atılmasına ve onlara taş ve dışkı yağmuruna tutulmasına kadar tırmandı. Müttefik olarak Raymond'a ihtiyacı olduğunu anlayan papa, kısa öfkeli bir mektup yazmaktan fazlasını yapamadı ve Fransisken rahibi St Thibéry'li Stephen'ı yeni Engizisyoncu olarak atadı ve Fransiskanların Dominikli kardeşlerinden daha insancıl olma konusundaki itibarının gerginlikleri hafifletmeye yardımcı olabileceğini umuyordu. Ne yazık ki bu hamle geri tepti ve Stephen herhangi bir Dominikli kadar fanatik olduğunu kanıtladı. Ancak Engizisyon bazı başarılar elde etti. Katolikliğe geçen İki Mükemmel, Raymond Gros ve Soler'li William düzinelerce isim verdi ve ayrıca Engizisyonculara Mükemmel'in tespit edilmekten kaçmalarına yardımcı olmak için bir dizi strateji benimsediğini söyledi. Bazı erkek ve kadın Perfect, evli çift gibi davranarak çiftler halinde seyahat ediyordu; bazıları kasıtlı olarak halka açık yerlerde et yiyordu; diğerleri siyah cüppelerini mavi veya koyu yeşil olanlarla değiştirdiler. Bu tür hile ve hileleri gerekli kılanın Katolik Kilisesi olduğu gerçeğine rağmen, bu tür oyunlar kafirlerin kurnazlık ve aldatmalarının kanıtı olarak görülüyordu. Trencavel ve St Gilles Ayaklanmaları Engizisyon nefret edilen işine devam ettikçe hoşnutsuzluk da arttı. Raymond Trencavel, CATHARS'ın oğlu • 112 •

--- SAYFA 114 ---

Raymond Roger, Kilise ajanlarına karşı gösterilen kötü niyetten yararlanmaya çalıştı. Aragon'da sürgündeyken, 1240 yılında atalarının merkezi Carcassonne'u kuşatan bir ordu topladı. Bir aydan fazla süren gergin ve kanlı çatışmanın ardından iki taraf ateşkes konusunda anlaştı. Raymond doğuştan gelen hakkını asla geri alamayacaktı ama en azından hâlâ hayattaydı. Raymond VII, Trencavel isyanında hiçbir rol oynamamıştı, ancak ertesi yıl VII. Gregory'nin ölümüyle askeri olarak müdahale etme şansı yakaladı. Gregory'nin halefi IV. Celestine yalnızca 17 gün papalık yaptığından ve II. Frederick'in Roma'ya yaptığı saldırılar nedeniyle halefi IV. Innocentius'un seçilmesi Haziran 1243'e kadar mümkün olmadı. 1242 baharında Raymond, İngiltere Kralı III. Henry'yi ve Aquitaine'in en güçlü baronu Hugh de Lusignan'ı güçlerini kendisiyle birleştirmeye ikna etmişti. Sanki isyanın başladığını duyurmak ister gibi, Engizisyoncular St Thibéry'li Stephen ve William Arnold, 28 Mayıs'ta Avignet'te Montségur'dan gelen küçük bir Cathar destekçisi grubu tarafından öldürüldüler. Olayın haberi hızla yayıldı ve coşkuyla karşılandı; Hatta bir ülke papazı, Engizisyoncuların ölümlerini kutlamak için kilisesinin zilini bile çaldı. Birkaç gün içinde Raymond'un güçleri saldırıya geçerek Fransız topraklarını ve Dominik mülklerini kesin bir kolaylıkla ele geçirdi. Yaz sonuna doğru darbe başarılı olacak gibi görünüyordu ama sonra işler ters gitmeye başladı: Henry kendisini yok etmekten başka bir şey yapamayacak kadar küçük bir kuvvetle karaya çıktı ve bunu Fransız kuvvetleriyle giriştiği bir çatışmada başarıyla başardı.

--- SAYFA 115 ---

Bordeaux yakınında. Henry'nin şövalyeleri arasında, taraf değiştirmesi Arnold Amaury'ninkiyle aynı seviyede olan ve hiç şüphesiz babasını mezarında alt üst edecek olan genç Simon de Montfort da vardı. Aniden kaybeden tarafta olabileceğinden korkan Lüzinyanlı Hugh, Fransızlara katıldı. Ancak ölüm çanını Foix'li Roger Bernard'dan başkası çalmadı. Ailesinin uzun güney yanlısı, Cathar yanlısı, Fransız karşıtı aktivizm geçmişine rağmen, Roger Bernard da isyanın mahkum olduğunu hissetti ve Fransızlarla ayrı bir barış müzakeresi yaptı. Raymond VII, her şeyin kaybedildiğini fark etti ve Ocak 1243'te o da uzlaşmaya vardı. Bu, St Gilles ailesinin Languedoc'taki gücünün sonuydu ve herkes bunu biliyordu. Montségur'un Düşüşü Raymond'un artık tükenmiş bir gücü olduğundan, Kilise'nin onlara açıkça meydan okuyan bu durumla başa çıkabileceği tek bir yeri kalmıştı: Innocentius'un "barış ve inanç" kampanyası günlerinden bu yana Cathar'ların kalesi olan ve "Şeytan Sinagogu" olarak adlandırılan Pireneler'deki Montségur kalesi. 1243 baharında Béziers'te yapılan bir konseyde, Montségur'a karşı harekete geçilmesi gerektiğine karar verildi. Mayıs ayının sonunda, Carcassonne'daki kraliyet kâhyası Hugh of Arcis liderliğindeki bir ordu Montségur'un eteğinde bulunuyordu, ancak kalenin zaptedilemezlik konusundaki itibarı göz önüne alındığında, uzun bir bekleyiş içinde olacaklarını biliyorlardı. Montségur, 1204'te Pereille'li Raymond tarafından yeniden güçlendirildi. O bir İnançlıydı ve hem annesi hem de kayınvalidesi Kusursuzdu. Kale bir sığınaktı. CATHARS • 114 •

--- SAYFA 116 ---

Albigensian Haçlı Seferi sırasında Catharlar için ve Engizisyon çalışmalarına başladığında, Toulouse'un Cathar piskoposu Guilhabert de Castres, kalenin inancın merkezi olması talebiyle Raymond'a yaklaştı. Guilhabert 1240 civarında (doğal sebeplerden) öldüğünde, Guilhabert'in halefi Bertrand Marty tarafından yönetilen yaklaşık 200 Perfect'e ev sahipliği yapıyordu. Pereille'li Raymond'un 1240'tan önce bir noktada Montségur'un lordu olarak atadığı Mirepoix'li Peter Roger komutasındaki 98 şövalyeden oluşan bir garnizon tarafından korunuyorlardı. Raymond, Languedoc'un etrafındaki Engizisyon ilmiği sıkılaştıkça topluluğun silahlı korumaya ihtiyaç duyacağını - haklı olarak - tahmin etmişti. Cathar inançlılarından oluşan bir aileden gelen Peter Roger'ın, pasifist Mükemmel'den çok, savaşçı Paulikanlar'la ortak noktaları vardı: Topluluğu doyurmak için silahlı soyguna karşı değildi ve Avignet'teki suikastların kışkırtıcısıydı. Montségur en parlak döneminde hem yoğun bir bağlılığın hem de endüstrinin merkezi olarak meşguldü. Hacılar, Kusursuz vaazı duymak, teselli bulmak veya sadece inzivaya çekilmek için uzun mesafeler kat ettiler. Kusursuz, İnananların ihtiyaçlarını karşılamakla meşgul olmadığı zamanlarda dokumacı (uzun süredir sapkınlıkla ilişkilendirilen bir zanaat), demirci, mumcu, doktor ve şifalı bitki uzmanı olarak çalışarak toplumun desteklenmesine yardımcı oldu. Kuşatma başladığında orada yaşayan toplam insan sayısı -şövalyelerin aileleri dahil- 400 civarındaydı. Hugh of Arcis'in dağın iki millik tabanını kuşatmaya yetecek kadar adamı yoktu ve bu tür sarp arazilerde kuşatma makineleri işe yaramazdı. Hugh'un denemekten başka seçeneği yoktu.

--- SAYFA 117 ---

kaleyi doğrudan saldırı ile ele geçirmek. Kuvvetleri zirveye tırmanmak için sayısız girişimde bulundu, ancak her seferinde Peter Roger ve adamları tarafından Montségur'un surlarına atılan oklar ve diğer füzeler tarafından geri püskürtüldü. Aylar yorucu bir şekilde geçiyordu ve Noel'e gelindiğinde Hugh'un ordusu hayal kırıklığına uğramaya başlamıştı. Eğer morali yükseltme şansı varsa, bir atılım yapması gerekiyordu. Zirvenin doğu ucundaki kayadan bir iğne olan Roc de la Tour'un tepesinde bulunan tabyaya saldırı emrini verdi. Adamlar gece Roc'a tırmandılar ve tepedeki garnizonu hazırlıksız yakaladılar. Savunanların hepsi öldürüldü. Gün ağardığında, kraliyet birlikleri tırmandıkları dik yüze dehşet içinde baktılar ve bu tırmanışı gündüzleri asla başaramayacaklarına yemin ettiler. Bununla birlikte, kraliyet kuvvetlerine ana kaleden sadece birkaç yüz metre uzakta güçlü bir dayanak sağladı ve mancınık ve mancınıkların kaldırılmasına yönelik çalışmalar hemen başladı. Bombardıman hemen başladı. Montségur'un duvarları içinde bağlılık atmosferi yoğunlaştı. Peter Roger'ın adamları, Roc'taki dayanak noktalarından giderek uzaklaşan Fransız birliklerine ateşle karşılık verirken, Bertrand Marty ve Razès'in Cathar piskoposu Raymond Agulher, hem garnizonun hem de savaşçı olmayanların manevi ihtiyaçlarını karşıladılar. Bir haberci, Raymond VII'nin, onları kaldırmak için müdahale edebileceğini söylemek için geldi. kuşatma. Frederick II'nin de Montségur'u kurtarmak için bir kurtarma görevi planladığı yönünde söylentiler vardı. Haftalar geçti ama kimse gelmedi. Sonunda, 2 Mart 1244'te Peter Roger, kalenin Hugh of Arcis'e teslim edildiğini duyurmak için dışarı çıktı. Galipler hoşgörülü davrandılar.

--- SAYFA 118 ---

kendi şartlarıyla: Engizisyon tarafından sorgulanmalarına izin vermeleri ve Kilise'ye sadakat yemini etmeleri koşuluyla herkes serbest kalabilirdi. Avignet'teki suikastlar da dahil olmak üzere geçmiş suçlar affedildi. Kusursuzlar için seçim, Minerve ve Lavaur'daki ataları için olduğu kadar katıydı: Katarizm'den vazgeçmek ya da yanmak. Bunu düşünmek için iki haftaları vardı. Mükemmel için bu hiçbir seçim değildi. 200 kişilik gruplarından hiçbiri vazgeçmeye istekli değildi. Ateşkesin iki haftasını mallarını ailelerine ve yandaşlarına dağıtmakla geçirdiler. Peter Roger'a Perfect'in uygun gördüğü şekilde satması ya da dağıtması için hazırladığı 50 çift verildi. Bu dönemde kalenin içindeki atmosfer tarif edilemez olsa gerek; Kusursuzlar için gözyaşları vadisindeki, yani maddi dünyadaki yolculuklarının yakında sona ereceğini bilmenin verdiği mutlulukla birlikte bir hüznün de dokunmuş olmalı. Ateşkesin son Pazar günü, 21 İnanlı -bazıları başlangıçta sadece Peter Roger'ın kaleyi savunmasına yardım etmek için paralı asker olarak Montségur'a gitmişti ve hepsinin serbest kalma seçeneği vardı- kendilerine konsololamentum verilmesini istediler. Bunu yaparak kendilerini dağın eteğinde halihazırda inşa edilmekte olan odun yığınlarına teslim ettiklerini biliyorlardı. Tüm Katarizm tarihinde inancın çekiciliğini ve gücünü gösteren bir şey varsa o da bu olağanüstü andır. Hepsi teselli buldu. 16 Mart 1244 Çarşamba gününün ilk ışıklarında Montségur tahliye edildi. Peter Roger, şövalyeleri ve aileleri, Mükemmel'in odun yığınlarının üzerinde birbirine kırbaçlanmasını izleyerek serbest kaldılar. Bunlar toplumun her kesimindendi: • 117 • ENQİZASYON

--- SAYFA 119 ---

Pereille'li Corba ve kızı Esclarmonde soylulardı (ayrıca Pereille'li Raymond'ın karısı ve kızıydılar), William Garnier ise köylü olmasa da kesinlikle Pereille'lerden daha mütevazı durumdaki bir adamdı. Bertrand Marty ve Raymond Agulher gibi son dakikada din değiştiren 21 kişi de onların arasındaydı. Arcis'li Hugh ve Narbonne Başpiskoposu Peter Amiel, odun yığınlarının yakılmasını izlediler. Yakılan yer bugün hâlâ Yakılan Tarla olarak biliniyor. Montségur'un Ardından Engizisyon Katarizmin son büyük tabyasının da ortadan kalkmasıyla Mükemmel ve İnananlar kendilerini çok az barınağın ve daha az koruyucunun olduğu bir dünyada buldular. Peter Garcias'ın 1247'deki Perhiz sırasında Toulouse'da öğrendiği üzere kimse güvende değildi. Fransiskan olan akrabası William, inanç ve doktrin meselelerini tartışmak için onu manastırlarına davet etmişti. Doğal olarak Peter, William'a Cathar inancını anlatmaktan çekinmiyordu; Sonuçta William bir aileydi. Petrus Roma Kilisesi'ne sövüp sayarak, "zehir verenin bir fahişe" olduğunu söylerken, Musa'nın kanunu "gölge ve kibirden başka bir şey değildi".78 Petrus fazla güveniyordu: Hekim Basil'in ifşa edilmesini anımsatan bir sahnede, Peter'in ifadesinin bir sekreter ekibi tarafından dikkatle yazıya geçirildiğini ortaya çıkarmak için bir perde geri çekildi. Peter Engizisyona teslim edildi. Ailesini Engizisyonculara ihanet eden tek kişi William Garcias değildi. Eski bir Cathar Perfect, Lunel'li Sicard, birçok eski iş arkadaşını ve CATHARS'ı kınadı • 118 •

--- SAYFA 120 ---

destekçileri "ister gece için ona bir yatak teklif etsinler, ister ona bir kavanoz bal versinler."79 Kınadığı kişiler arasında ebeveynleri de vardı. Sicard'ın ihaneti Kilise tarafından fazlasıyla ödüllendirildi ve o yaşlılığa kadar hayatta kaldı. Bu iki örnek pek çok örnek arasındaydı. Montségur'un düşüşünden hemen sonraki yıllarda Languedoc, proto-Stalinist boyutlarda engizisyon incelemesine tabi tutuldu. On üçüncü yüzyıldaki düşünce suçu eşdeğerine yönelik bu kısıtlamanın başında Caux'lu Bernard ve St Pierre'li John vardı. 5.000'den fazla ifade günümüze ulaştı, ancak bu, o dönemde gerçekte kaldırılanların yalnızca küçük bir kısmı. Malcolm Lambert'in belirttiği gibi, Bernard, John ve onların kardeşleri, faaliyet gösterdikleri alanlardaki Cathar inancı, uygulamaları ve desteği hakkında "toplam, her şeyi kapsayan bir resim"80 oluşturmaya çalışıyorlardı. Catharlar için yakalanmak büyük bir ikilem oluşturuyordu: Kusursuzların yalan söylemesi ya da yemin etmesi yasaktı. Ne yaparlarsa yapsınlar inançlarından taviz vermiş olacaklardır. Bazıları gerçeği söylemeyi tercih etti ve böylece diğer Mükemmelleri, İnananları ve destekçileri suça bulaştırdı, diğerleri ise ya yalan söyledi ya da mümkün olduğu kadar az bilgi verdi. Diğerleri işbirliğini seçtiler ve ikili ajanlar haline geldiler, Cathar İnançlıları olarak yaşamaya devam ettiler ve kaçak Mükemmel'i evlerine aldılar ve sonra onları rapor ettiler. Ancak dönemlere karşı sık sık misillemeler yapıldığından işbirliği riskliydi. Bunlardan biri de Montfort yıllarında Mükemmel olan Arnold Pradier'di, ancak daha sonra (kendisi de Mükemmel olan) karısıyla birlikte Katolikliğe geçti ve onlara şu adları vermeye başladı: • 119 • ENQUISISYON

--- SAYFA 121 ---

Engizisyon onları Toulouse'daki Château Narbonnais adlı güvenli bir eve yerleştirdi ve orada kilisenin pahasına iyi bir yaşam sürdüler. Direniş devam etmesine rağmen (Castelbon'da Engizisyoncu zehirlendi ve kale saldırıya uğradı) sonuçta çok az insanın yapabileceği bir şey vardı. Engizisyon, 'tek, tekrarlanmayan bir sınav olmaktan ziyade, yerleşik bir kurum' olarak yaşamın bir gerçeği haline geldi.⁸¹ Eğer insanların yanlış veya eksik ifade verdiğinden şüpheleniliyorsa, soylu veya köylü olmalarına bakılmaksızın, yeniden sorgulanmak üzere Engizisyoncuların önüne geri götürülüyorlardı. Böylesine yoğun bir eylemle karşı karşıya kalan soyluların çoğu, artık Kilise'ye karşı çıkmanın bir anlamı olmadığını anladı; Raymond VII bile şüpheli kafirlere zulmetmeye başladı ve Haziran 1249'da Agen'de 80 kaleyi yaktı. Quéribus'un Düşüşü Engizisyon amansız işini yaparken, tüm zorluklara rağmen ayakta durmaya çalışan bir Cathar kalesi hâlâ vardı. On birinci yüzyıldan kalma Quéribus kalesi, Corbières'in yükseklerindeki kayalık bir tepenin üzerinde oturuyordu. Montségur gibi, uzaklığı ve arazinin zorluğu onu kuzey güçlerinin dikkatinden korudu. Kale, 1220'lerin başlarında Simon de Montfort tarafından kendisine toprak verilen kuzey Haçlı Alan of Roucy'nin ölümünden sonra Oliver Termes'in Termes'teki atalarının toprakları üzerindeki hakimiyetini yeniden kazanmasından bu yana, kaçak Cathar'ları yıllardır barındırıyordu. Oliver, 1240'ların başındaki Trencavel ve St Gilles isyanlarında rol oynamıştı; bu ayaklanmalar THE CATHARS'a yol açmıştı. • 120 •

--- SAYFA 122 ---

Quéribus'un kuzeydoğusundaki Aguilar'daki kalesini kaybetmesi ve aforoz edilmesi. Kilise ona Toulouse'lu Raymond VI'ya güvendiği kadar güveniyordu. VI. Raymond gibi o da aforoz edilmekten vazgeçmedi ve ortak lordu Barbéra'lı Chabert ile birlikte, Oliver 1247'de Kral IX. Louis'e boyun eğmek zorunda kalana kadar Catharları Quéribus'ta barındırmaya devam etti. Oliver, Yedinci Haçlı Seferi sırasında (1249-54), Aguilar da dahil olmak üzere bazı mal varlığının kendisine iade edilmesini sağlayacak kadar kendini kurtardı. Ancak 1255'te Haçlı Seferi'nden döndüğünde son bir ihanet eylemine zorlandı: Pusuya düşürülmek ve Barbéra'lı Chabert'i Engizisyon'a teslim etmek zorunda kaldı. Montségur'un düşüşünün aksine Quéribus'un düşüşü hala gizemle örtülüyor. O dönemde kaç Cathar'ın ikamet ettiği bilinmiyor ve kalenin zorla mı yoksa teslim mi olduğu da kesin değil. Ancak 1255 Ağustos'unda sonbaharda oldu. Oliver, müzakere yoluyla Chabert'in hayatını kurtarmayı başardı ve kaledeki tüm Catharlar kaçmayı başardı. 1255-56 kışında Louis'in Carcassonne'daki kâhyası Peter of Auteuil kaleyi ve aynı zamanda Cathar sempatzanı olduğu bilinen komşu Puylaurens kalesini ele geçirdi. Artık İyi Hristiyanların güvenle arkasına saklanabilecekleri hiçbir duvar kalmamıştı. Cathar kilisesi yeraltına sürüldü. • 121 • ENKİZİSYON

--- SAYFA 123 ---

Autier Diriliş Katharizmi, Quéribus'un düşüşünden sonraki yıllarda hayali bir varlıktı. Sabartès'ten bir soylu ve Mükemmel Cathar olan Stéphanie de Châteaueverdun'un ifadesine göre, geriye kalan üst düzey Cathar'lar dağlarda yaşıyordu. William Prunel, kariyeri yaklaşık 1258'den 1283'e kadar uzanan mükemmel bir kişiydi. Engizisyonun yorulmak bilmez çabalarına rağmen, Languedoc'tan yok edilmesi en zor olan şey, Katharizmin yerleştirdiği derin köklerdi. Bölgenin onlarca yıldır yaşadığı tüm vahşet ve zorluklardan sonra bile insanlar eski dinden tamamen vazgeçmeye hâlâ isteksiz görünüyordu. Bunu destekleyen kanıtlar, William'ın bir zamanlar Toulouse'da bir ay geçirmesi gerçeğinden geliyor; bir Cathar olarak tanınıyordu ama kimse ona ihanet etmedi. İnancını yaymaya devam etti ve sürüsü arasında asillerin ve din adamlarının olduğu biliniyordu. Bir başka Mükemmel olan William Pagès de aynı dönemde aktıftı, ancak Lombardiya'da vakit geçirerek hayatta kalmayı başarmıştı. Engizisyon, bilinen bir Cathar'a ihanet etme isteğinin (ya da William Prunel örneğinde olduğu gibi) dışında, bu dönemde başka sorunlarla da karşılaştı. • 122 •

--- SAYFA 124 ---

Bunların en önemlisi, Engizisyoncular, piskoposlar ve kraliyet memurları arasındaki önemli ilişkiydi. Baskı mekanizması genel olarak etkili olsa da etkinliği bölgeden bölgeye farklılık gösteriyordu. Örneğin Narbonne'da Engizisyonculara karşı düşmanlık 1260'ların başlarında o kadar azalmıştı ki, Béziers'le olan laik bir anlaşmazlıkta kasaba adına hakemlik yapmaları istendi. Ancak Albi'de piskopos ve Engizisyoncular, hüküm giymiş Catharların mallarına el konulması konusunda kraliyet yetkilileriyle yıllarca anlaşmazlığa düştüler: Piskopos, ailelerin iflas etmesini önlemek için hoşgörüden yanaydı ve Engizisyoncular tarafından dikkate değer bir şekilde destekleniyordu. Kraliyet yetkilileri yerel halkın saldırısına uğradı; karşılığında piskoposun bastideleri (küçük müstahkem yeni kasabalar) kraliyet güçleri tarafından yağmalandı. On üçüncü yüzyılın son yirmi yılında Engizisyonculara karşı şikayetlerin artmasıyla birlikte işler daha da kötüleşti. Engizisyon, kraliyet yetkililerini sapkınlarla suç ortaklığı yapmakla suçlayarak karşılık verdi: 1275'ten önceki 50 yılda bu türden yalnızca iki şikayet vardı, ancak 1275 ile 1306 arasında otuz tane vardı.⁸² Fransız kralı IV. Philip ile papalık arasındaki - her zaman uyumlu olmayan - ilişki nedeniyle işler daha da karmaşık hale geldi. Philip Engizisyonculara karşı taraf tuttu. Bu gerilimlerin bir sonucu olarak, 1297-1300 döneminde sapkınlık nedeniyle yapılan tutuklamalar büyük ölçüde siyasi nitelikteydi. Papa Boniface VIII 1303'te öldüğünde, Philip desteğini geri çekti ve Engizisyoncular nispeten engellenmeden işlerine geri döndüler. Onlar bunu yaparken oldukça beklenmedik bir şey oldu: Cathar'da bir canlanma yaşandı. AUTIER CANLANIŞI • 123 •

--- SAYFA 125 ---

Peter Autier Peter Autier, Foix'in yukarıdaki küçük Ax-les-Thermes kasabasıandı. 1240 civarında doğmuştu ve noter olarak rahat bir hayat kurmuştu. Noterler, vasiyetnameler, sözleşmeler ve benzeri gibi yasal belgelerin taslağını hazırlıyorlardı ve ortaçağ toplumunun temel direklerinden biriydi. Peter'ın bir karısı, bir metresi ve her iki kadından oluşan aileleri vardı; bu da onun iyi sosyal statüsüne zarar vermiyordu. 1270'lerde aile şirketi, Foix'li III. Roger Bernard için çalıştı ve daha sonra daha fazla devlet işi yapmaya başladı; bu da firmanın statüsünü ve bütçesini artırdı. Daha sonra 1296'da her şey değişti. Bir gün Peter kitap okuyordu. Bunu küçük kardeşi William'a gösterdi ve ona ne düşündüğünü sordu. William şöyle cevap verdi: 'Bana öyle geliyor ki, ruhlarımızı kaybettik.' Peter başını salladı ve şöyle dedi: 'Haydi gidelim kardeşim ve ruhlarımızın kurtuluşunu arayalım.'⁸³ Hangi kitabı okudukları bilinmiyor, ancak René Weis bunun 'neredeyse kesinlikle Aziz John'un İncili olacağını' tahmin ediyor.⁸⁴ Teselli almak için - hâlâ aktif Cathar topluluklarının bulunduğu - Lombardiya'ya gitmeye karar verdiler. Peter'ın ailesinde bir Katarizm geçmişi vardı - 1230'larda zenginleşen baba ve oğul Peter ve Raymond Autier muhtemelen ikincil akrabalar⁸⁵ - ama dikkate değer olan şey, Peter'ın kendisini neye adaydığını çok iyi bilmesi ve çok rahat bir varoluşa sırtını dönmeye hazır olmasıydı. Ekim 1296'nın başlarında, o ve William Lombardiya'ya doğru yola çıktılar. Onların gidişyle ilgili hâlâ bir gizem var.

--- SAYFA 126 ---

tabii. Görünüşe göre Peter, Axe'in kalıtsal şatosu Simon Barre'ye büyük miktarda borçluydu. Simon borçlularını terörize etmekten ve -bazen-onların ölmesini istemekten çekinmiyordu. Bu borcu ödemek için Peter Autier tüm sığırlarını Tarascon'daki Michaelmas fuarında sattı. Bundan sonrası tamamen varsayımdan ibaret: Peter ve William muhtemelen 4 Ekim civarında Lombardiya'ya doğru yola çıktılar. Borcun, Peter'in Axe'ten manevi nedenlerden ziyade mali nedenlerle kaçıyormuş gibi görünmesini sağlayacak şekilde kasıtlı olarak tasarlanmış olması ihtimali hala devam ediyor. Axe'in çevresinde sapkınlık yerine borç söylentileri yayılmış olsaydı, bu Autier kardeşlere İtalya'ya kaçmaları için daha fazla zaman kazandırabilirdi. Simon Barre'in Cathar'a sempati duyduğu düşünülüyordu bu daha da akla yatkın geliyor. Peter ve William, Peter'in gayri meşru oğlu Bon Guilhem ve Autiers'in yakın arkadaşı olduğu düşünülen Peter de la Sclana ile birlikte seyahat ettiler. Daha sonra yolda Peter'in kızlarından biri ve kocası da onlara katıldı. Peter ve William, yüzyılın ortasından bu yana sürgündeki Langudocian Cathar'ların merkezi olan güneybatı Piedmont'ta bir kasaba olan Cuneo'daki bir İtalyan Mükemmel'den teselli belgesini aldılar. Daha sonra, St Martin Günü (11 Kasım) 1297 civarında, Bon Guilhem Axe'de yeniden ortaya çıktı. Autiers'in geniş aile ve destekçi ağına, Peter ve William'ın İtalya'da Mükemmel hale geldiklerini ve onlar için güvenli hale gelir gelmez geri dönmek istediklerini bildirdi. 1299 sonbaharında Toulouse'a ulaşan ilk kişi Peter'di. Ziyaretinin amacının bir para bozdurucuyu görmek olması, misyonun güvence altına alındığını akla getiriyor.

--- SAYFA 127 ---

mali durum onun önceliği idi. Tüm dikkatli planlamasına rağmen, Peter Autier'in üç yıl önce Katharizm'e dönüştürmeye çalıştığı zengin bir dul olan Raymonde de Luzenac'ın oğlu Peter tarafından tanındığında, Peter'in kimliği neredeyse anında ortaya çıktı. Genç de Luzenac o sırada hukuk okuyordu ve önemli miktarda borçları vardı. Peter Autier, de Luzenac'ın borçlu olduğu parayı ödeyerek genç adamın sessizliğini satın aldı. Bu arada William, misyonerlik çalışmalarının başlaması için yolu hazırlamak üzere Tarascon'da yeniden ortaya çıktı. Kardeşler Lombardiya'dayken, memleketlerindeki aileleriyle iletişim halindeydiler ve 1300 yılına gelindiğinde, kardeşlerin döndüklerinde kullanabilecekleri geniş bir güvenli evler ağı kurulmuştu. Kış boyunca ve 1300 baharına kadar, bir başka Mükemmel olan Saint-Papoul'lu William ve Peter Raymond, Cathar inançlılarından oluşan bir aileye ait olan bir güvercinlikte yaşadılar. Engizisyonun gücü göz önüne alındığında, Peter ve William'ın, en ufak bir başarı şansına sahip olmaları için komando tarzı bir operasyon düzenlemeleri gerekecekti. Ancak başarı tam da onların elde ettiği şeydi. Kardeşler, haberin yayılmasına yardımcı olmak için teselli ettikleri yaklaşık bir düzine kişiyi daha işe aldılar. Bunların arasında Saint-Papoul'lu Peter Raymond, dokumacı Prades Tavernier, Amiel de Perles, Peter'in oğlu James, James'in arkadaşı Axe'li Pons ve bilinen son mükemmel kadın Aude Bourrel vardı. Grup, koruma ve destek için Autier aile ağına güveniyordu. Bernard Marty - muhtemelen Montségur'da ölen büyük Cathar piskoposu Bertrand Marty'nin akrabası - sıklıkla CATHARS için izci ve eskort olarak görev yapan bir çobandı. • 126 •

--- SAYFA 128 ---

Perfect (babası, William ve Peter Raymond'un kaldığı güvercinliğin sahibiydi) ve ağabeyi Arnold, Autier Perfect'ten biri olacaktı. Limoux'dan Martin Frances grubun mali işler sorumlusu olarak görev yaptı; karısı dindar bir Cathar'dı ve ölüm döşeğindeyken Peter Autier'den teselli alacaktı. Taix'li Bertrand, aynı zamanda ömür boyu Cathar'a inanan küçük bir soyluydu. Mükemmel'e sık sık, Lombardiya'dan döndüklerinde Autier'lere gönderdiği şarap fıçıları gibi hediyeler sağlardı. Ayrıca ihtiyaç duyulduğunda mülklerinde kalmalarına da izin verdi. Bertrand'ın karısı dindar bir Katolikti, bu da onun yakınmaktan hiç vazgeçmediği bir gerçektir. Onun adına, Autiers'i desteklemeye devam etmesine izin verdi ve ona ihanet etmedi. Sybille Baille'in Axe'deki evinde Mükemmel'in saklanabileceği gizli bir odası vardı, Quié'deki de Area kardeşlerin ise tahıl sandıklarının altında rahip deliğine eşdeğer bir delik vardı. Grup 1300 baharında çalışmalarına başlar başlamaz tehlike altındaydılar. Bir Cathar İnanlısı gibi görünen William Dejean onlara yaklaştı. Görünüşe göre Autier grubuna katılmakla ilgilendiğini ifade ettikten sonra ertesi gün Pamiers'deki Dominik manastırını ziyaret ederek Catharları Engizisyona teslim etmeyi teklif etti. Farkına varmadığı şey, konuştuğu keşiş Raymond de Rodes'un Peter Autier'in yeğeni olduğuydu. Raymond bunu hemen kardeşi William'a anlattı, o da daha sonra Autier'in Cathar olmayan tek kardeşi olan Raymond Autier'e söyledi. William ve Raymond, Dejean'la bir an önce ilgilenilmesi gerektiğini anladılar. Dört İnanlının onu dövdüğü bir dağ geçidine çekildi. Sorulduğunda, ihanet etme niyetinde olduğu cevabını verebildi. • 127 • THE AUTIER REVIVAL

--- SAYFA 129 ---

Autiers'i Engizisyon'a gönderdiler. Dörtlü daha sonra Dejean'ı uçurumun üzerinden aşağıdaki vadiye attılar. Vücudu asla kurtarılamadı. Daha sonra Cathar'ların önemli destekçilerinden bazılarını sorgulayan sorgulayıcılar, Peter Autier'in bazen kendine özgü öğretim tarzını hatırladılar. O, Docetizm'i bir adım daha ileri götüren radikal bir düalistti. Docetic doktrin genellikle İsa'nın bedenselliğini inkar ederken, Petrus aynı zamanda Meryem Ana'nın da benzer şekilde fiziksel olmadığına, bunun yerine iyilik yapma isteğinin bir tezahürü olduğuna inanıyordu. Ayrıca bir kadının cennete girebilmesi için ruhunun öncelikle bir erkeğe ait olması gerektiğine inanıyordu. Bu kadın düşmanlığına rağmen Peter popüler ve başarılı bir vaizdi ve mizahtan da yoksun değildi. Bir keresinde haç çıkarmanın yalnızca sinekleri kovmak için iyi olduğunu belirtmiş, başka bir durumda ise İnanlılara, Katoliklerin yanındayken haç çıkarmak zorunda kalırlarsa, zihinsel olarak kendilerine 'İşte alın ve işte sakal, işte bir kulak ve işte diğeri' demeleri gerektiğini tavsiye etmişti.⁸⁶ Efkariya'da, tüm iletişimcileri beslemek için İsa'nın bedeninin bir dağ kadar büyük olması gerektiğine dikkat çekti. Dahası, eğer Transubstantiation bir gerçek olsaydı, rahipler ve İnanlılar, sindirimden sonra, bağırsaklarında Tanrı'yı bulurlardı; bu, tuvalete bir sonraki ziyaretlerinde kaçınılmaz olarak bedenden atılacak bir Tanrıydı. Endura Autier Katharizmi, gizli bir şekilde faaliyet göstermesi açısından önceki dönemlerden farklıydı. Hiyerarşi yoktu: CATHARS • 128 •

--- SAYFA 130 ---

Peter Autier bir piskopos ya da papaz değildi; o sadece bir Mükemmeldi ve bu yeterliydi. Mükemmel'i, Sabartès'in dağlık arazisinde Bernard Marty gibilerin rehberliğinde geceleri seyahat etti. Gündüz seyahat etseler bile, tüccar veya seyyar satıcı kılıfına giriyorlardı (Peter ve William, Lombardiya'daki teselli toplantılarından bıçak satıcısı kılıfında geri döndüler). Bodrumlarda, çatı katlarında, güvercinliklerde, barakalarda ve tahıl silolarında uyudular ve ders verdiler. Grubun temel faaliyeti ölmekte olan kişiye teselli vermektir. Engizisyonlardan derinden zarar gören, kocaların Cathar inançlarını eşlerinden gizlediği ve tam tersinin de geçerli olduğu bir toplumda, Mükemmel'in ziyaretlerinin ihtiyatlı ve ustalıkla zamanlanması gerekiyordu. Eğer çok erken gelirlerse, teselli edilen Mü'min ölünceye kadar bekleyecek zamanları olmayacaktı, eğer çok geç gelirlerse de yapabilecekleri hiçbir şey yoktu. Tesellilerden bazıları son derece cüretkardı. Gentile d'Ascou adında bir kadın, Eylül 1301'de Axe'deki hastanede ölmek üzereydi. William Autier bir akşam geç saatlerde geldiğinde, yürüyemeyecek ya da desteksiz dik oturamayacak kadar zayıftı. Hastane aynı zamanda resmi olmayan bir genelev olduğu için (fahişeler kasabanın yakınındaki termal spa havuzunda ticaret yapıyorlardı) William'ın hastanenin arka tarafındaki alanda konsolamentum gerçekleştirme riskini almaktan başka seçeneği yoktu. Üç yıl sonra William, Tarascon'da Peter de Gaillac'ın annesi Gaillarde için bu cesaret verici teselli törenlerinin belki de en ünlüsünü gerçekleştirdi. Yaklaşık 50 kişi son saygılarını sunmak için Gaillarde'nin başucuna geldi. William'ın konsolosluk için tam bir mahremiyete ihtiyacı olduğundan, Peter'ın teyzesi Esclarmonde ona bir bahane bulması konusunda ısrar etti: • 129 • THE AUTIER REVIVAL

--- SAYFA 131 ---

Gaillarde'yi teselli etmek için hâlâ vakit varken, iyi dileklerini sunanlar evden dışarı çıktılar. Peter, sıcağın (ağustos ayıydı) annesi için çok fazla olduğunu ve herkes giderse annesinin çok daha rahat edeceğini söyledi. Hile işe yaradı ve odada ölmekte olan kadınla birlikte yalnızca Esclarmonde ve Peter'ın büyükannesi Alissende kaldı. Daha sonra kapıyı içeriden kilitlediler ve Esclarmonde, William Autier'in beklediği gizli bir geçitten yandaki eve girdi. Giymesi için ona pelerinini ve pelerinini verdi ve William, Esclarmonde kılıfına girerek eve girdi ve teselli törenini gerçekleştirdi. Bu vakaların ilkinde, consolamentum'u endura adı verilen bir uygulama takip ediyordu. Bu, yeni teselli edilen Cathar'ın bu dünyada kalırken soğuk su dışında herhangi bir şey almaktan kaçınmasını gerektiriyordu. İhanet korkusu, Kusursuz'un teselli edilenlerin öngörülen diyetten sapmadıklarından emin olmak için yanında kalamayacağı anlamına geldiğinden, endura, yeni Mükemmelleştirilmiş Cathar'ın inancın gereklerine sadık kalmasını sağlayan pratik cevaptı. Soğuk sudan başka bir şey almayan Gentile d'Ascou, tesellisinin ardından altı gün daha dayandı. Montaillou'lu bir kadın olan Guillemette Faure, Aralık 1299'da ölüm döşegindeyken 15 gün boyunca endurada kalmıştı. Bilinen en uzun endura, ölmesi 12 hafta süren Coustaussa'lı bir kadınınkıydı. (Ancak bu, ölmek isteyen ve endurayı kendini açlıktan ölmek için bir araç olarak kullanan bir kadının uç bir durumu gibi görünüyor.)⁸⁷ Ancak Enduras her zaman plana göre gitmedi. CATHARS • 130 •

--- SAYFA 132 ---

Bernard Marty 1300'ün başlarında ateşle hastalanınca teselli edildi ve ardından enduraya konuldu. Üç gün sonra artık dayanamayıp bir şeyler yemek istedi; kendini toparlayarak Mükemmel'in en sadık mütteliklerinden biri haline geldi.⁸⁸ 1302'de Sybille Autier, Axe'deki evinde ölüm döşeğinde yatıyordu. Annesi, Katolik kayınbiraderi William ve Raymond Autier'in karısı Esclarmonde de yanındaydı. Sybille'in Cathar olmayan kocası, karısının teselli edilme niyetinin farkında değildi ve yatağında uyuyordu. William, ölmekte olan kadının başucunda rahat edemeyecek kadar uzun süre oyalandı ve Esclarmonde, yakındaki bir evde bekleyen William Autier'in gelip teselli törenini gerçekleştirebilmesi için ondan kurtulmak konusunda çaresiz kaldı. Katolik William'dan evine kadar yürümesini istedi ve o da bunu yapmayı kabul etti. Onlar gider gitmez Sybille'in annesi aceleyle William Autier'i getirmeye gitti. Mükemmel, Sybille'in yatağının yanına vardığında, Sybille çılgına dönmüştü ve tesellinin gerektirdiği gerekli tepkileri vermekten acizdi. William, eğer yeteneklerini geri kazanırsa teselli yapacağını söyledi ama Sybille bunu yapmadı ve teselli olamadan öldü. Katolik kayınbiraderin kadınların ne planladığından şüphelenmiş olması ve tesellinin mümkün olmayacağından emin olmak için kasıtlı olarak ölmekte olan kadının başucunda yeterince uzun süre kalması mümkündür. Kusursuzların tümü Peter Autier ile doktrinsel konularda aynı fikirde olmadığı için aynı şey teselli için de geçerliydi. Prades Tavernier, William Autier'den farklı olarak, yanıt verme yeteneğinde olmayan inanlılar için, ya onların da öyle olması nedeniyle, bir dizi teselli töreni gerçekleştirdi.

--- SAYFA 133 ---

hasta ya da bir durumda teselli edilecek kişinin henüz birkaç aylık bir bebek olması nedeniyle. Belli ki biraz yumuşak bir dokunuşa sahip olan ve ayini almaya uygun olmayan insanları teselli etmeye ikna edilebilen Prades evden ayrıldıktan sonra, bebeğin annesi bebeğine memeyi vererek teselli neredeyse anında geçersiz kıldı. Küçük kız Jacqueline bir yıl daha yaşadı, ancak yeniden teselli edilmekten öldü. Geoffrey d'Ablis ve Bernard Gui Autier grubu için 1305'te işler ters gitmeye başladı. Hapishaneden serbest bırakıldığında, güvenilir bir sırdaş ve Believer olan William Peyre, hapsedildiği sırada üstlendiği borcunu ödemek için para istedi. Bilinmeyen nedenlerden ötürü Autier'ler ona parayı reddetti ve Peyre, James Autier ile Prades Tavernier'i bir teselli töreni yapma bahanesiyle Limoux'ya ikna etti. Bu bir tuzaktı ve iki Mükemmel tutuklandı. Bu, Autier ağının hemen sonu anlamına gelebilirdi ama James ve Prades neredeyse anında kaçmayı başardılar. Buna rağmen hasar oluştu. Peyre, Engizisyon'a grubun operasyonları ve o zamana kadar ne kadar yaygınlaştığı hakkında bildiği her şeyi anlattı; 125 bölgeye dağılmış en az 1.000 inanlı Autier sürüsünün parçasıydı.⁸⁹ Ancak Autier'lerin hâlâ büyük bir desteği vardı; Peyre'nin erkek kardeşi, ihanetine misilleme olarak Carcassonne'da öldürüldü ve Peyre, 1321 gibi geç bir tarihte hâlâ eşdeğer bir tanık koruma programı kapsamında yaşıyordu. THE CATHARS • 132 • Çok daha büyük bir zorlukla karşılaşacaktı.

--- SAYFA 134 ---

Engizisyon. Tutuklamaların her iki tarafında da, Languedoc'taki Engizisyon'u yönetmek üzere tarihe bu görevi sürdüren en yetenekli kilise adamlarından ikisi olarak geçecek iki adam atandı: Sırasıyla Carcassonne ve Toulouse'a başkanlık eden Geoffrey d'Ablis ve Bernard Gui. Şüphelilerden aldıkları itiraflar - ve 1317'den Pamiers piskoposu James Fournier tarafından alınan itiraflar - o kadar ayrıntılı ki bunlar elimizdeki en iyi kayıtlar. Katarizm dönemi. Korkutucu itibarlarına rağmen d'Ablis ve Gui, merhamet çağrıları aldılar ve çoğu zaman da bunu kabul ettiler. Gui'nin 930 mahkumiyetinden yalnızca 42'si ölüm cezasıydı.⁹⁰ Belki de yeni Engizisyoncuların etkililiğinin en dikkate değer örneği Montailou'da yaşandı. 8 Eylül 1308'de tüm köy sapkınlık şüphesiyle tutuklandı. Son Mükemmel Engizisyon, Geoffrey d'Ablis ve Bernard Gui'den esinlenerek yenilenen gücüyle, sonunda neredeyse tüm Autier Perfect'leri yakaladı. 1309-1091 yılları arasında tutuklandılar, sorguya çekildiler ve yakıldılar. Daha 1309'da teselli edilen genç dokumacı Sans Mercadier yakalanmadı ama umutsuzluk içinde intihar etti. Peter Autier, 9 Nisan 1310'da Toulouse'da yakılmadan önce sekiz ay hapistede kaldı. Artık altmışlı yaşlarının sonlarındaydı ve sonuna kadar meydan okumaya devam etti. Direğe bağlanırken, ölümünü izlemeye gelen kalabalığa vaaz vermesine izin verilmesini istedi; Peter orada bulunan herkesi Katharizme dönüştüreceğini duyurdu. Talebi reddedildi, • 133 • THE AUTIER REVIVAL

--- SAYFA 135 ---

ve onun ölümüyle Languedoc'ta hâlâ serbest olan tek bir Mükemmel kaldı. William Bélibaste, 1305 Paskalyası'ndan bir süre önce bir çoban arkadaşını öldüren Corbières'lerdendi. Aynı yılın sonlarında, James Autier ve Prades Tavernier'in Limoux'da tutuklanmasından kısa süre önce, gece yolculuğundayken Mükemmel Philip d'Aylarac ile tanışmış ve William'ın ağılına sığınmak istemişti. Toplantı William'ın hayatını değiştirecekti. Autier ağına katıldı ve teselli buldu. 1307'de o ve Philip d'Aylarac kafir oldukları şüphesiyle Carcassonne'da hapsedildi, ancak o yılın Eylül ayında kaçmayı başardılar; bütün gün bir derede saklanarak gardiyanlarından kaçtılar. Bélibaste daha sonra sınırı geçerek Katalonya'ya girmiş görünüyor. Autier hareketi 1309-10'daki tutuklamalar ve yakmalarla fiilen yok edildikten sonra sürgünde kaldı ve burada Languedoc'tan kaçan bir grup inanılıyla ilgilendi. Bélibaste'nin bakanlığı alışılmadık bir görevdi. Raymonde Piquier şeklinde bir metresi vardı ama dıştan bakıldığında tesellinin gerektirdiği bekarlık iddiasını sürdürüyordu. 1319'da, Raymonde'un taşıdığı çocuğun babasının Peter olduğunu düşünceleri için insanları kandırmak amacıyla Raymonde'un bir çoban ve Cathar İnanıcı olan Peter Maury ile evlenmesini ayarladı. Evlilikten birkaç gün sonra Raymonde ve Peter boşandı ve Peter, Bélibaste'nin yanına geri döndü. Ancak eksikliklerine rağmen Bélibaste, azalan sürüsüne elinden geldiğince vicdanlı bir şekilde rehberlik eden ilham verici bir vaizdi. Takipçilerine asla umutsuzluğa kapılmamaları çağrısında bulunduğunu vurguladı. THE CATHARS • 134 •

--- SAYFA 136 ---

birbirlerini sevmeye ihtiyaç duyuyorlar ve hepsini gerçek dünyada, maddi olmayan ışık dünyasında bekleyen iyi Tanrı'ya şükrediyorlar. Stephen O'Shea'nin belirttiği gibi, 'Bélibaste'nin vaazları takipçileri tarafından yıllarca hatırlandı'⁹². Grup, 1317'de yeni gelen Arnold Sicre'nin gelişinden rahatsız oldu. Onun itibarı yeterince saygın görünüyordu. Annesi Sybille ve Autier Perfect'lerden biri olan erkek kardeşi Pons of Axe'in Engizisyon tarafından yakıldığı Ax-les-Thermes'ten gelmişti. İnanç eğitimi istedi ama Bélibaste'nin grubunun tamamı onun gerçek olduğuna ikna olmadı; babası bir Cathar değildi ve Montailou'ya yapılan baskının düzenlenmesine yardım etmişti. Yine de, bu çekincelere rağmen Sicre grubun bir parçası oldu ve yerel olarak ayakkabı tamircisi olarak iş buldu. Grupta geçirdiği bir yılın ardından Arnold, Bélibaste'ye zengin teyzesini ve küçük kız kardeşini aramak istediğini bildirdi; bunlar kendi ifadesine göre, Aragon'un Foix ilçesiyle sınırı olan Pallars vadisinde bir yerde yaşıyordu. Ailesini aramak için kuzeye iki gezi yaptı ve her seferinde teyzesinin Bélibaste'nin öğretimini finanse etmesini istediğini söylediği parayla geri döndü. Sonunda kız kardeşi Raymonde'un evlenmek istediğini açıkladı. Bélibaste gruptan biri olan Peter Maury'nin erkek kardeşi Arnold'a iyi bir eş olmaya karar verdi; Zengin bir hayırsevere sahip olma ihtimali de cazip geliyordu. Bélibaste, 1321 Mart'ının ortalarında Sicre ile birlikte teyzesi ve kız kardeşiyle buluşmak üzere yola çıktı. Fuxian'ın yargı yetkisi dahilindeki Tírvia'ya ulaştıklarında Bélibaste tutuklandı. Arnold Sicre bunu, mülkünü geri almak istediği için yaptığını açıkladı.

--- SAYFA 137 ---

Annesinin yakıldığında kaybedilen evi. Teyze ve ergen kız kardeş hiçbir zaman var olmamıştı: onun yokluğunda Sicre, onun yerine, yeni bir Engizisyon davası dalgasına öncülük eden James Fournier'i ziyaret ediyordu. Sicre'nin ihaneti bununla bitmedi. Bélibaste gözaltına alınır alınmaz, yanmadan önce açlıktan ölmeyi umarak kendisini hemen enduraya koydu. Sicre, Mükemmel'i yaptıklarından dolayı üzgün olduğuna ikna etti ve Bélibaste'ye, ancak Bélibaste'nin sağlıklı olması durumunda gerçekleştirilebilecek bir kaçış planı hazırladığını söyledi. Orucunu bıraktı. Sicre yine yalan söylüyordu; ne plan vardı, ne de kaçış. Dante bir Cathar⁹³ olsaydı, Sicre'nin ihanetinden dolayı cehennemın en alt katlarından birine yerleştirileceğini kolaylıkla hayal edebilirdik. Sicre, annesinin evini kendisine iade ettirdi ve diğer Catharları Engizisyona ihanet etmeye devam etti. Bélibaste'nin duruşmasına ilişkin hiçbir kayıt günümüze ulaşamadı ve kendisi, küçük Villerouge-Termenès kasabasında yakıldı. Bu arada Montailou James Fournier, on yıl önce (1316'da ölen) Geoffrey d'Ablis tarafından sorgulanan kişileri yeniden sorgulamaya devam ediyordu. Fournier çok daha titiz bir soruşturmacıydı ve zengin miktarda yeni bilgi elde etmeyi başardı. Özellikle Montailou'daki durumun başlangıçta düşünüldüğünden çok daha ciddi olduğunu buldu. Oradaki hemen hemen herkesin bir Cathar'ı vardı ya da hâlâ öyleydi, bu da yeni bir tutuklama dalgasına yol açtı. Bir dizi faktör Katharizmin neredeyse CATHARS'ı ele geçirmesine izin vermişti. • 136 •

--- SAYFA 138 ---

1299'da öldüğü için olaylara göz kulak olacak bir lord yoktu ve dul eşi Béatrice de Planisolles, köyün papazı Peter Clergue tarafından - en azından bir süreliğine - Katharizm'e dönüştürülmüş gibi görünüyor. Bir Cathar olmasına rağmen, Clergue görünüşte hâlâ Katolik bir rahipti; ayin yapıyor, itirafları dinliyor, vaftiz ve cenaze törenleri gerçekleştiriyordu. Aynı zamanda, bir zamanlar kilisede seks yaptığı Béatrice de dahil olmak üzere, köydeki birçok kadınla yattığı biliniyordu. Peter'in erkek kardeşi Bernard, köyün bayle'iydi -yerel Foix kontunun etkili bir ajanıydı- ve aynı zamanda bir Cathar'dı. İki adam birlikte köyü etkili bir şekilde kontrol ediyordu ve istenmeyen ziyaretçileri dışarıda tutma gücüne sahipti. 1320'lerin başı, Fournier'nin yüzlerce kişiyi cezalandırdığı yasal bir maratondur. Béatrice de Planisolles hapse gönderildi, ancak cezası daha sonra sarı haç takmaya çevrildi. 12 Ağustos 1324'te "sürekli hapis" cezasına çarptırılan Peter Maury ve kardeşi John da dahil olmak üzere Bélibaste grubunun çeşitli üyeleri hapse atıldı. Montaillou'nun azgın papazı Peter Clergue, cezaya çarptırılmadan öldü. 16 Ocak 1329'da kafir ilan edildi ve kalıntıları kazılarak yakıldı. Languedoc'ta Katarizmin sonuydu bu. Geriye kalan inanlıların hepsi itiraf etmeye ve vazgeçmeye zorlanmıştı. Artık teselli ya da teselli töreninin tabiriyle "kutsal vaftiz" olmayacaktı; Catharlar bu geleneğin "havarilerin zamanından bu zamana kadar" kendilerine intikal ettiğine ve İyi Adamlardan İyi Adamlara geçerek günümüze kadar geldiğine inanıyorlardı.

--- SAYFA 139 ---

ve dünyanın sonuna kadar da böyle olmaya devam edecek.' Artık İyi Adamlar kalmadığına göre, dünyanın sonu gerçekten gelmiş gibi görünüyordu. CATHA'LAR • 138 •

--- SAYFA 140 ---

İtalya ve Bosna On Üçüncü Yüzyıl İtalyan Katharizmi İtalyan Katharizmi on üçüncü yüzyıla parçalanmış bir kilise olarak girdi; Concorezzo ve Desenzano sırasıyla ılımlı ve mutlak okulların kaleleriydi. Floransa ve Val del Spoleto'dakiler gibi diğer kiliselerin düzeni hala bilinmiyor. Languedoc gibi, siyasi durum da Katharizmin büyümesine yardımcı oldu, ancak Fransa'nın güneyinden farklı olarak muhalefet genellikle Haçlılardan değil, Kilise içinden ve dışından kaynaklanan reform hareketlerinden geliyordu. İçeriden, Cathar'lardan - ya da İtalya'da sıklıkla bilindikleri şekliyle Patarene'lerden - isim olarak bahsetmese de, Fransisken tarikatına yeni katılacak potansiyel kişilerin inançlarının yakından incelenmesinin önemini vurgulayan Assisi'li St Francis yol gösteriyordu. Hem kiliseye hem de itiraflara düzenli olarak katılmanın öneminden ve rahiplere saygı duyulması gerektiğinden bahsetti. Aynı zamanda, Catharların Doketizmine aykırı olan, İsa'nın doğuşunun fiziksel gerçekliğini de vurguladı. Ayrıca büyük kalabalıkların dikkatini çeken Vicenzalı John gibi popüler vaizler de vardı • 139 •

--- SAYFA 141 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 142 ---**

her seferinde vaaz veriyorlardı. John'un durumunda, bu, VII. Gregory'nin zamanındaki reform yanlısı Pataria geleneğinde kısa ömürlü de olsa popüler bir fenomen olan Alleluia hareketinin yükselişine yol açtı ve John, Ağustos 1233'te Verona'da 200 kafirin (çoğunlukla Katharlar ve Waldensyalılar) toplu yakılmasına başkanlık etti. John'un başarısı, Misericordlu St Maria gibi bir dizi din dışı kardeşliğin kurulmasına yol açtı. Bergamo, keşiş ya da rahibe olmak zorunda kalmadan manevi uygulamalarını iletirmek isteyen insanlara yönelikti. Üyeleri, kan dökmeyi reddetmek, silah taşımak ve etik olmayan bir yaşam tarzından kaçınmak gibi belirli kurallara uymaya yemin etti. Ayrıca sapkınliğin bastırılması için de aktif olarak çalıştılar. Çeşitli hareketler, geleneksel dindarlık biçimlerinden memnun olmayan insanlar için çıkış noktası işlevi görürken, papalık ile imparatorluk arasındaki çatışma, Katharizmin gelişebileceği alanı yarattı. İmparator II. Frederick'in hükümdarlığı (1220-50) bu çatışmaların doruğa ulaştığını gördü ve İtalyan siyasetine iki grup hakim oldu: papalık yanlısı Guelph'ler ve imparatorluk yanlısı Ghibelline'ler. Frederick kafirlere yönelik zulmü teşvik etmek için çok az şey yaptı ve Lombardiya'nın önemli şehirlerinde müttefikler kazanmaya hevesli olan papalık da sapkınlık meselesi üzerinde baskı yapmadı. Ayrıca, bağımsızlıklarını korumak isteyen birçok şehir, sapkınlık karşıtı yasaları uygulamadı; bunun nedeni, özellikle Katharlar veya Waldocular gibi gruplara sempati duymaları değil, kafirlere zulmetmeye yönelik herhangi bir girişimin mutlaka Kilise'nin daha büyük bir role sahip olmasına ve dolayısıyla şehirlerin özerkliğinin azalmasına yol açmasıydı. Katharlar göreceli olarak İTALYA VE BOSNA • 141 •

--- SAYFA 143 ---

Ghibelline soylularının koruması altında işlerini yapmakta özgürdüler ve Lombardiya'da sürgündeki bir Languedocian Cathar kilisesi gelişti. Cathar Yazıları Bize ulaşan çok az sayıda Cathar broşürü var. Hayatta kalan eserlerin çoğu, okuryazarlık seviyelerinin genellikle Languedoc'takinden daha yüksek olduğu ve çeşitli Cathar grupları arasındaki tartışmaların polemikleri teşvik ettiği İtalya'dan geliyor. Üstelik İtalya'nın Balkanlar'a coğrafi yakınlığı, Bogomil Gizli Akşam Yemeği ve İşaya'nın Vizyonu gibi doğudan gelen kitapların genellikle ilk olarak batıda İtalyan yarımadasında ortaya çıkacağı anlamına geliyordu. Bu iki eser batıda on ikinci yüzyılın sonlarında biliniyordu. Gizli Akşam Yemeği, Şeytan'ın Tanrı'dan daha büyük olmayı arzuladığı için cennetten kovulduğu Bogomil/Cathar yaratılış mitini açıklıyor. Şeytan tövbe ediyormuş gibi yapınca Tanrı onu bağışladı ve istediğini yapmasına izin verdi. Şeytan, yeni bulduğu özgürlükle madde dünyasını yarattı ve ilkel çamurdan insanı yarattı. Her ruh cennetten gelen tuzağa düşmüş bir melekti. Şeytan daha sonra insanlığı kendisinin tek gerçek tanrı olduğuna ikna etti; bu eylem, insanlığı şeytanın yolları konusunda uyarmak ve gerçek tanrının varlığını duyurmak için gerçek tanrının, Meryem'in kulağı yoluyla Meryem'e giren bir ruh olan Mesih'i göndermesine neden oldu. İşaya'nın Vizyonu, 'maddi bir dünyayı ve Şeytani ve Tanrısal güçler arasındaki savaşın parçaladığı gökkubbeyi gösterdiği' için hem ılımlı hem de mutlak okullar tarafından kabul edildi.'94 CATHARS • 142 •

--- SAYFA 144 ---

Hayatta kalan en önemli Cathar risalesi, 1240'larda, muhtemelen Desenzano'nun mutlakiyetçi kilisesinin bir parçası olan Arnavutluk⁹⁵ okulundan bir Kathar olan John of Lugio tarafından yazılan İki İlkenin Kitabı'dır. Bu, "Katarların Dualizm'in doğası hakkında kendi fikirlerini geliştirdiklerinin en kesin kanıtıdır"⁹⁶ ve sadece Bogomil materyalini geri dönüştürmekle yetinmediler. İki İlke Kitabı, yazarın Katoliklerden (aynı zamanda tartışma sırasında saldırıya uğrayan) neredeyse daha iyi görmediği ılımlı okula karşı sürekli bir polemiktir. Çalışma, her biri kendi alanlarını yaratan, iyi ve kötünün iki ortak ilkesinin var olduğunu öne sürer: cennet ve maddi dünya. sırasıyla. Gerçek tanrı kötülüğün yazarı olamaz. Yuhanna İncili'ndeki 'Her şey onunla [Tanrı Sözü] var oldu ve o olmadan hiçbir şey olmadı'⁹⁷ ayeti, 'hiçbir şeyin', yani maddi dünyanın Şeytan tarafından yaratıldığı şeklinde yorumlandı. Gerçek dünya, gerçek yaratıcı tanrının alanıydı; bu, madde dünyası değil, kendi yasalarına uyan daha yüksek bir dünyaydı. Ayrıca, Tanrı Kilisesi'nin Doğrulanması adı verilen, muhtemelen on dördüncü yüzyılın üçüncü çeyreğine ait, çok geç bir döneme ait bir broşür de günümüze ulaşmıştır. Katharları 'Deccal'in ve Kıyamet'in gelişinden önce acı çeken, zulüm gören ve şehit edilen bir kilise olarak'⁹⁸ sunar. 'Bu Tanrı Kilisesi, Rabbimiz İsa Mesih'ten öyle bir güç almıştır ki, duasıyla günahlar affedilir', 'bu Kilise zinadan kaçınır', 'bu Kilise hırsızlıktan kaçınır' ve şu sonuca varır: 'bu Kilise ve • 143 • İTALYA VE BOSNA

--- SAYFA 145 ---

"kötü Roma Kilisesi"nin tam tersine, yaşam yasasının tüm emirlerini yerine getirir".⁹⁹ İtalyan Katharizminin Gerileyişi İmparatorluk yanlısı Ghibelline partisi, İmparator II. Frederick'in 13 Aralık 1250'de ölümüyle büyük bir yenilgiye uğradı. Oğlu Conrad IV mücadeleye devam etti, ancak papalık, 1268'de Frederick'in sonuncusu olan torunu Conradin'in yakalanıp idam edilmesiyle zafere ulaştı. Hohenstaufen hükümdarları. Ana müttefiklerinin kaybıyla birlikte Ghibellinler düşüşe geçti ve korudukları Catharlar kendilerini Engizisyonun dikkatine karşı savunmasız buldular. 1252'de Engizisyoncu ve Verona'lı eski Cathar Peter'in Cathar tarafından kiralanan suikastçılar tarafından öldürülmesinin ardından, Papa Innocent IV bunu Kilise'nin avantajına kullanmak için hiç vakit kaybetmedi: Peter, Aziz Peter Şehit olarak aziz ilan edildi ve Innocentius, soruşturma prosedürü sırasında işkence yapılmasına izin verdi. Engizisyonun çabalarının yoğunlaşması birçok Cathar'ı yeraltına ya da ikili hayatlar yaşamaya itti. Belki de bunun en sıra dışı örneği Ferrara'lı Armano Pungilup'o'dur. İyi işleriyle tanınan dindar bir Katolik olarak düşünüldü ve 10 Ocak 1268'deki ölümünden sonra katedrale gömüldü. Onun aziz şöhreti devam etti ve mezarının etrafında mucizeler olduğu bildirildi. Engizisyon tarafından uzun süre araştırıldıktan sonra Armano'nun sadece bir Kathar İnanlısı olmadığı, aynı zamanda hayatının son 20 yılı boyunca bir Mükemmel olduğu ortaya çıktı. CATHARS'la yaşadığı çatışmadan bile kurtuldu • 144 •

--- SAYFA 146 ---

1254'te kendisine işkence yapan Engizisyon, Katolik Kilisesi'ne bağlılık yemini ettirdi ve gelecekte sapkın uygulamalara katılırken yakalanırsa ağır para cezası vermekle tehdit etti. Armano kabul etti ve hemen eskisi gibi devam etti. Mezarındaki sözde mucizelerden birinin, yani birdenbire konuşma gücünü yeniden kazanan bir dilsizin mucizesinin bile, Kilise'nin mucizeler kültürünü yermeye çalışan bir Cathar tarafından sahte olduğu ortaya çıktı. Sonunda Engizisyon galip geldi ve Armano'nun kalıntıları 1301'de kazılıp yakıldı ve külleri Po Nehri'ne atıldı. İtalyan Katharlarının uğradığı en ciddi kayıp, Garda Gölü'ne uzanan bir yarımada üzerinde bulunan Sirmione'deki kalenin 1276'da düşmesiydi. Sirmione İtalyan Montségur'du ve aralarında Kuzey Fransız Cathar kilisesinin bilinen son piskoposu ve ayrıca Toulouse'un son Cathar piskoposu Bernard Oliba'nın da bulunduğu çeşitli sürgün edilmiş Cathar'lara ev sahipliği yapmıştı. Şubat 1278'de 200 Sirmionese Perfect'in tamamı Verona'daki amfitiyatroda yakıldı. Ancak İtalya'da Katharizmin gerilemesinin tek nedeni kaba kuvvet ve toplu katliam değildi. Malcolm Lambert'in belirttiği gibi, 'kurtuluş için alternatif yollar açılmıştı'¹⁰⁰ ve insanlar Kilise'ye yönelik memnuniyetsizliklerini sadece Cathar olmakla kalmayıp başka şekillerde de ifade edebildiler. Fransiskanların muazzam başarısında olduğu gibi, meslekten olmayan dernekler gibi gruplar da bunda kesinlikle büyük bir rol oynadı. James Fournier'in Engizisyonu ve yakılmasıyla sonuçlanan Kilise destekli bir soykırımla Katharizmin söndürüldüğü Languedoc'tan farklı olarak • 145 • İTALYA VE BOSNA

--- SAYFA 147 ---

William Bélibaste'nin yükselişiyle İtalya'da Katharizm yavaş yavaş yok oldu. Son aktif Kathar piskoposu 1321'de tutuklandı ve Floransa'da bilinen son Kathar 1342'de Engizisyon'un huzuruna çıkarıldı. Bu tarihe kadar geriye kalan tek Katharlar Alpler'deki gizli dağ topluluklarında yaşıyordu ve burada birkaç on yıl daha Engizisyonun uzun kolundan kaçmayı başardılar. Son Catharlar Son Catharlar Piedmont'un uzak vadilerine musallat oldu. Neredeyse görünmez bir varlıkla, kaçak Valdocu gruplarla bir arada yaşıyorlardı; yalnızca ara sıra 1332'de Engizisyon'a bulundukları yer hakkında bilgi veren bir rahibi ve 1365 ve 1374'te aynı kaderi paylaşan iki Engizisyoncuyla öldürmek için kimliklerini açığa çıkarıyorlardı. Bir zamanlar düşman olan Waldensyalılar ve Katharlar artık koşullar nedeniyle bir araya gelmek zorunda kalmışlardı ve 'zulmü gerçek yaşamın özel bir işareti olarak görmeye başladılar. 101 Zulüm ara sıra askeri hareket şeklinde devam etti: Fransızlar 1375'te Dauphiné'de Valdoculara karşı bir sefer düzenlediler, ancak Alplerin Lombard tarafında güç kullanımı lojistik ve politik olarak imkansız olmaya devam etti. Yavaş ama emin adımlarla Engizisyon kalan son topluluklara da yaklaştı. Cathar duyguları 1373'te Val di Lanzo'da keşfedilirken, Antonio di Settimo di Savigliano'nun 1387-9 Engizisyonu son iki büyük Cathar'ı ortaya çıkardı: Antonio di Galosna ve Jacob Bech. Antonio di Galosna, Chieri'de bir Fransisken idi, CATHARS • 146 •

--- SAYFA 148 ---

Torino yakınlarındaydı ama 1362'de Chieri'nin kuzeydoğusundaki küçük bir kasaba olan Andezeno'daki bir evde sapkınlıkla tanışmıştı. Katıldığı tören kısmen Waldens ve kısmen Kathar gibi görünüyordu, bu da çok geç bir tarihte Piedmont Katharlarının inancın melez bir formunu uyguladığını gösteriyor. Galosna, Engizisyon'a, İsa'nın enkarnasyonuna ve Katolik Kilisesi'nin kutsal ayinlerine olan inancından vazgeçtiğini anlattı. Andezeno'da Katharizmin bağdaştırıcı ya da yozlaşmış bir biçiminin vaaz edildiği, Antonio'nun öğretmenini birkaç kez ziyaret ettikten sonra onu sapkınlığa sürüklemek için ritüel olarak kafasına kılıçla vurulmasından açıkça anlaşılmaktadır.¹⁰² Daha sonra kendisine düalist eğitim verildi; burada Tanrı, yeryüzünün değil, cennetin yaratıcısı olarak övülüyordu; ikincisi görünüşe göre dünyevi alemde gerçek tanrıdan daha fazla güce sahip olan korkunç bir ejderha tarafından yaratılmıştı.¹⁰³ Bir başka öğretmen, Martin de Presbitero, Antonio'yu itirafları dinlemesi için görevlendirmişti ve görünüşe göre iki yozlaşmış consolementumda hazır bulunuyordu; burada teselli edilenler enduraya konulmak yerine yastıklarla boğuluyordu. Antonio, işkence altındayken, aceminin tarikattan asla ayrılmamasını sağlamak için kurbağa pisliği ve kasık kıllarından sihirli bir iksir yapan Bilia la Castagna adlı bir kadının başkanlık ettiği seks partisi hikayelerini anlattı. Cinsel sapkınlığa olan inanç 1022'deki Orléans'tan bu yana sapkınlık suçlamalarının standart bir parçası olduğundan bu kesinlikle doğru değildi ve Antonio'nun yalnızca Engizisyonculara sadece duymak istediklerini söylediği oldukça kesindi. Ancak Jacob Bech'in itirafı şunu açıkça ortaya koyuyor: • 147 • İTALYA VE BOSNA

--- SAYFA 149 ---

Piedmont Katharlarının tümü ejderhalar hakkında fikir sahibi değildi - ona maddi yaratılışın Şeytan'ın etkisi altında olduğu yönündeki daha ortodoks Cathar görüşü öğretilmişti ve aynı zamanda Engizisyon'a Piedmont Katharları ile görünüşe göre o dönemde hala aktif olan Ecclesia Sclavoniae arasındaki bağlantılardan bahsetmişti. Aslında Bech, iki İtalyan Katharı ve 'Sclavonia'dan üçüncü bir kişi tarafından din değiştirildiğini ve Balkan sapkınlarının kendi papalarının olduğunu iddia ediyordu.¹⁰⁴ Bundan önce Bech, Apostoliklerin de aralarında bulunduğu çeşitli sapkın grupların üyesiydi ve seyahatleri onu Roma ve Avignon'a kadar götürmüştü. Bir ara, Balkan kafirlerinden daha fazla eğitim alması için Adriyatik'i geçmesi için bir iyi dilekçi tarafından kendisine para bile verilmişti, ancak sert hava koşulları nedeniyle geçişi yapamadı. Zamanla Bech kendisi de mürit toplamaya başladı ve Castagnole'de bir ziyafetle onurlandırıldı. Kendisine konsolamentum hakkında soru sorulduğunda Bech, Galosna'nın boğulma yoluyla ötanaziye atıfta bulunduğunu doğruladı, ancak teselli edilenlerin başka bir seçeneği olduğunu, enduranın temel maddesi olan soğuk suyu bile alamadıkları üç günlük tam bir oruç seçeneğinin olduğunu ekledi. Eğer hayatta kalırlarsa Mükemmel olacaklardı ama tüm dünyevi mallarını kendilerini teselli eden kişiye vermek zorunda kalacaklardı. Bech, Engizisyon'a, ılımlı Katharizmin yaygın olduğu Chieri'ye yerleştiğini ve diğer bazı Katharların daha fazla eğitim almak üzere oradan Bosna'ya gittiğini söyledi.¹⁰⁵ Hem Galosna hem de Bech yakıldı ve batıdaki Katharizm de onlarla birlikte fiilen öldü. 1412'de Engizisyon Chieri'ye geri döndü ve 15 ölü Cathar'ı ortaya çıkardı - bunlardan bazılarının isimleri Bech tarafından verilmişti. CATHARS • 148 •

--- SAYFA 150 ---

Bosna'ya seyahat etmiş ve kalıntılarını yakmış gibi. Engizisyon sapkınlığının Adriyatik'te hala yaygın olduğunu kabul etmesine rağmen görünüşe göre hayatta kalan hiçbir Cathar kalmamıştı. Bosna Kilisesinin Gizemi Bosna her zaman sapkınlıkla ünlüydü. Innocentius, 1203 gibi erken bir tarihte, Kilise'nin Doğu Avrupa ve Balkanlar'daki tek gerçek müttefiki olan Macaristan kralını, buradaki sapkınlara karşı bir kampanya başlatmaya teşvik etmişti. Bosna'nın Ban'ı veya hükümdarı Kulin'in, tıpkı 10.000 tebaası gibi, bir kafir olduğu düşünülüyordu. En sonunda, Innocentius'un papazı John de Casamaris, soruşturma için gönderildi. Ban Kulin tüm sapkınlık suçlamalarını reddetti ve John'a yakın zamanda kazanılan bir askeri zaferi kutlayan bir kilise inşa ettiğini belirtti. Ancak Bosna'da Hristiyanlık az gelişmişti ve Ban Kulin'in ortodoksluğun nerede bitip sapkınlığın nerede başladığının farkında olmaması mümkündür. Bir önlem olarak, çeşitli manastır topluluklarından yedi üst düzey lider, Ban Kulin ve papalık elçisinden önce 8 Nisan 1203'te Bilino Polje'de Roma yönetimine teslim oldu. 30 Nisan'da tören, Budapeşte'nin güneyinde, Tuna Nehri'ndeki Csepel açıklarındaki bir adada tekrarlandı, ancak bu kez yedi başrahip, Macaristan kralı Emeric Ban Kulin ve üst düzey Macar din adamlarının önünde teslim oldu. Kilisenin yönetimine boyun eğmenin yanı sıra Bosnalılara, 'Maniheist' olduğundan şüphelendikleri hiç kimseyi kabul etmeme konusunda da anlaşma sağlandı. Buna rağmen Bosna'daki sapkınlık durumu devam etti. • 149 • İTALYA VE BOSNA

--- SAYFA 151 [Görsel / Boş] ---**--- SAYFA 152 ---**

ardı ardına gelen papaları endişelendirin. 1232'de Bosna'nın Katolik piskoposunun, vaftiz etmeyi bilmeyen, aynı zamanda kafirlerle aynı köyde yaşayan eğitimsiz bir simoniak olduğu ortaya çıktı.¹⁰⁶ Görevden alındı ve yerine bir Dominikli getirildi. Gregory IX için askeri bir çözümün gerekli olduğu açıkça ortaya çıktı. Macaristan kralını Bosnalı kafirlere karşı Haçlı seferlerine liderlik etmesi için atadı ve 1234 ile 1246 yılları arasında çok sayıda kafirin yakıldığı seferler düzenlendi. Ban Ninoslav'ın 1250 civarında ölümünün ardından Bosna, Macar yönetimini kabul etmek zorunda kaldı. Bu, Bosna'nın dini meselelerinde önemli bir dönüm noktası olmuş gibi görünüyor. Haçlı Seferleri sapkınlığın kökünü kazımaya yönelik girişimler olsa da, sonuçta geri teptiler; çünkü Bosna Kilisesi muhtemelen Macar hükümdarlığı altında kurulmuştu; Döneme ait kayıtların az olması nedeniyle bu hala tartışma konusudur. Sapkınlığı kontrol etmek için çok az şey yapılmış gibi görünüyor; Dominikliler kovuldu ve manastırları yakıldı. Macaristan'ın erkek kralı Ladislas'ın (1272-90) annesi Elisabeth, 1280'de Papa III. Nicholas'a kafirlere karşı önlem alacağına dair söz verdi, ancak bu önlemlerin bir sonuç verip vermediği bilinmiyor. Bosna Kilisesi, 1322 civarında tarihi kayıtlarda yeniden ortaya çıktığında, hem Roma hem de Sırp Ortodoks Kilisesi tarafından sapkın olarak kınandığından, bunu yapmaları pek mümkün değil. Bosna Kilisesi'nin sapkınlığının kesin doğası hala bir spekülasyon meselesidir. Üyelerinin Patarenes (İtalya'daki Catharların adı) olarak bilinmesi, Catharist yönelimi akla getiriyor. Ayrıca Kilise • 151 • İTALYA VE BOSNA

--- SAYFA 153 ---

consolementum'a çok benzeyen bir ritüel kullandı ve Rab'bin Duası'nda "süper maddesel ekmek" hediye ifadesini içeriyordu; bu, Bosna Kilisesi'nin ya Kathar, yarı-Kathar olduğuna ya da en azından onun içinde Kathar uygulamalarına hoşgörü gösterildiğine dair güçlü bir öneriydi. 1325'te Papa XXII. John (1316-34), "birçok sapkın" Bosna'ya akın ederken, bazı liderleri Bosna Kilisesi'ne karşı harekete geçmeye teşvik etti. Halefi, sapkınlık hakkında her şeyi biliyordu, çünkü o, Benedict II (1334-42) olarak hüküm süren Pamiers piskoposu James Fournier'den başkası değildi, ancak o bile bir Haçlı Seferi'ni harekete geçiremedi. Katolik Kilisesi'nin başarabildiği en büyük ilerleme, Bosna'ya bir Fransisken misyonu göndermekti, ancak Stephen Kotromanic', Ban 1318-53, Bosna Kilisesi'ne karşı hoşgörülü kaldı ve hiçbir zulüm yaşanmadı. Fransiskanlarla iyi ilişkiler içinde kaldı ve Katolikliğe geçti. Kafirler, Stephen'ın halefi, yeğeni I. Tvrtko (1353-91) döneminde herhangi bir zulme uğramadan kaldı; öyle ki Fransiskenler, ayin sırasında "Patarenler" in kiliseye girmesine izin verildiğinden şikayet ediyorlardı ve kafirlere verilen destek o kadar büyüktü ki, Fransiskenler neredeyse dinlerini gizlice uygulamak zorunda kalıyorlardı. Kafirler uzun süre Bosna'da önemli konumlarda kaldılar ve hatta on beşinci yüzyılın ilk yarısında o zamanlar bağımsız bir cumhuriyet olan Dubrovnik'e yapılanlar gibi diplomatik misyonlara bile gönderildiler. (Aslında Dubrovnik'li bir tüccar, 1458'de Boşnakların 'Maniçi geleneklerini takip ettiğini' belirtmişti.¹⁰⁷) Bosna Kilisesi'nin son büyük gosti'si -ya da ihtiyarı- Radin, diplomat olarak uzun ve başarılı bir paralel kariyere sahipti ve hem Bosnalılara hem de Bosnalılara hizmet ediyordu.

--- SAYFA 154 ---

monarşi ve Dubrovnik. 1466'da vasiyetini hazırlarken, Bosna Kilisesi üyeleri ile Katolikler arasında keskin bir ayrım yaptı, ancak bu, Katoliklere para miras bırakmasına engel olmadı. Osmanlı Türklerinden gelen artan tehdit, Bosna kralı Stephen Thomas'ın (1443-61) yardım için Batı'ya başvurmasına yol açtı. Destek alma şansını artırmak için Katolikliğe geçti ve Bosna Kilisesi'ne zulmetmeye başladı; bu da onun tebaası arasında son derece sevilmeyen bir hareket olmasına neden oldu. Kilise üyelerine din değiştirme ya da sürgüne gitme seçeneği sunuldu. Radin'in cemaatinin bir kısmı Dubrovnik ve Venedik'e sığınma hakkı alırken, diğerleri krallarına karşı gelip Osmanlılarla işbirliği yapmayı seçti. Bosna 1463'te Osmanlı Türklerinin eline geçti, ancak sürgüne gitmeyen Bosna Kilisesi üyelerinin akıbeti hâlâ belirsizliğini koruyor. On sekizinci yüzyıla kadar Bosna'da Bogomiller, Patarenler ve Maniheistlere dair raporlar olmasına rağmen geleneksel olarak İslam'a geçtikleri düşünülüyor; bilinen son rapor 1867 tarihlidir.¹⁰⁸ Görünüşte onuncu yüzyılda birdenbire ortaya çıkan Büyük Sapkınlığın da aynı derecede belirsiz ve gizemli bir sona sahip olması belki de yerindedir. • 153 • İTALYA VE BOSNA

--- SAYFA 155 ---

Cathar Hazinesi Ölümünden bu yana, Catharlar hakkında, genellikle Montségur kuşatması sırasında ortadan kaybolduğu söylenen sözde Cathar Hazinesi ve onların Ozanlar ve Tapınak Şövalyeleri ile olan ilişkileri etrafında dönen birçok efsane ortalıkta dolaştı. Bunların çoğu, Napoléon Peyrat (1809-81) ve Déodat gibi yazarlar tarafından inancın romantikleştirilmesinin bir sonucu gibi görünüyor. Roché'ye (1877-1978) göre, bu tür efsaneler aslında en azından 1320'lerden beri dolaşımdadır¹⁰⁹ ve aşağıda ana hatlarıyla belirtilmeyi hak etmektedirler, çünkü bunlar Catharları çevreleyen gizemi şekillendirmede çok önemli bir rol oynamıştır; bu da halkın, spekülasyon tarihçilerin, mistiklerin ve pek de güvenilir olmayanların ilgisini ve hayal gücünü nesiller boyunca korumaya yardımcı olma konusunda uzun bir yol kat etmiştir. Catharlar ve Kutsal Kase Catharlar hakkında belki de en kalıcı efsane, onların Kutsal Kase'ye sahip olduklarıdır. Her ne kadar aşağıda belirtileceği gibi, on dokuzuncu ve yirminci yüzyıl yazarları Kutsal Kâse'den büyük bir mesafe kat etmeyi başarmışlar ve genellikle Kathar'ı/Kase'yi icat ettikleri varsayılmaktadır.

--- SAYFA 156 ---

Aslında bu efsanenin kökeni on üçüncü yüzyılda, Katharizm hâlâ oldukça canlıyken ortaya çıkmıştır. Bugün bildiğimiz şekliyle Kâse mitleri, Chrétien de Troyes'in tüy kalemî sayesinde Troyes şehrinde ortaya çıkmıştır; 1180 civarında yazılan Conte del Graal, ilk Kâse anlatısıdır.¹¹⁰ Kral Arthur'un şövalyelerinin Kâse'yi ele geçirme girişimlerini konu alır, ancak Chrétien'in ölümü nedeniyle Kâse'ye ulaşılmadan kesilir. Hikaye, Robert de Boron ve ardından hakkında Kâse mitlerinin çoğunun dolaştığı yazar Wolfram von Eschenbach tarafından ele alındı. Wolfram'ın en büyük eseri, çoğunlukla ruhsal gelişimin bir alegorisi olarak okunan ve doğunun (Wolfram'ın Haçlı Seferine çıktığı düşünülüyordu) ve ayrıca simyanın etkisini ele veren Parzival'dir. Ancak Tituel'de Kâse hakkında yazmaya devam etti ve Kâse kalesinin Pireneler'de olduğunu tespit etti. Dahası, kâse kalesinin efendisinin adının 'Perilla' olduğunu söylüyor. Montségur'un Pireneler'de olduğu gibi, lordu Raymond Pereille'in de adını sıklıkla Latince Perilla olarak imzaladığı hatırlandığında, spekülasyonların alarm zilleri çalmaya başlıyor. Böyle tuhaf bir tesadüf elbette Wolfram'ın daha sonraki yazarların bilmediği bir şeyi bildiği anlamına gelmez, ancak onun açıklaması Kâse/Kathar mitini tamamen reddetmeye yönelik her türlü girişimi karmaşık hale getirir. En azından Kâse mitinin, İyi Hristiyanlar zamanından bu yana Cathar hikâyesinin bir parçası olduğunu ve yalnızca daha sonraki yazarların icadı olmadığını öne sürüyor. Parzival'deki Wolfram'ın kâsesinin simyadaki Felsefe Taşı'nı hatırlatan bir taş olduğu söyleniyordu. • 155 • CATHAR HAZİNESİ

--- SAYFA 157 ---

Bununla birlikte, geleneksel kadehten, daha tartışmalı olarak, Mesih'in kanını Golgota'da değil, Kana'daki düğünden sonra toplayan kadeh olarak görülen Mecdelli Meryem'in rahmine kadar, kâseyle ilgili alternatif yorumlar da mevcut. Bir hipoteze göre, teslimiyetten kısa bir süre önce Montségur'dan kaçırılan Cathar hazinesi aslında Kâse idi ve o zamanlar ya yakındaki bir mağarada saklanmıştı ya da Tapınak Şövalyeleri'ne emanet edilmişti. (Ne var ki, Montségur'un çavuşu Salles'li Imbert, Engizisyon'a, Cathar hazinesinin yalnızca para ve değerli taşlar olduğunu söylemişti.¹¹¹) Magdalene hipotezi, Fransızca'da san graal anlamına gelen Kutsal Kase'nin aslında sang real, kutsal kan, yani İsa ve Magdalalı'nın soyu anlamına gelen yanlış yazılışı olduğunu öne sürüyor. Bu teori en ünlüsü Michael Baigent, Richard Leigh ve Henry Lincoln'ün klasiği Kutsal Kan ve Kutsal Kase. Yakın zamanda Dan Brown'un dünya çapında en çok satan kitabı Da Vinci Şifresi'ne konu oldu. Bununla birlikte, İsa'nın Mecdelli Meryem ile evlendiği fikri Baigent, Leigh ve Lincoln'den kaynaklanmamaktadır: Cathar'ların sadece Mükemmel'e aktarılan içsel öğretilerinden biri, Magdalene'nin İsa'nın karısı olduğu yönündeydi.¹¹² Cathar'lar evliliği küçümsediği için, bu en hafif tabirle kafa karıştırıcıdır. Üstelik bu, Bogomillerden miras kalan bir inanç değildi. İsa ve Mecdelli Meryem'in evli olduğuna inanarak Catharların popüler bir Languedocian geleneğini yansıttığını düşünmek mümkündür, ancak bundan emin olamayız. CATHA'LAR • 156 •

--- SAYFA 158 ---

• 157 • Ozanlar ve Tapınak Şövalyeleri Catharların en sık ilişkili olduğu iki grup, her ikisi de on üçüncü yüzyılda Languedoc'ta çok güçlü bir varlığa sahip olan Troubadourlar ve Tapınak Şövalyeleri'dir. Troubadourlar, on birinci ve on üçüncü yüzyıllar arasında Oksitanca yazan gezgin şairlerdi. Almanya'da, Wolfram von Eschenbach'ın da aralarında bulunduğu Minnesinger'lar gibi yol arkadaşları vardı. Troubadour'ların ana temaları, şair tarafından belirli bir hanımın erdemlerinin övüldüğü şövalyelik ve saray aşkıydı. Bazen bunlar, genellikle ulaşılmaz bir kadına hitap eden gerçek aşk şarkılarıydı; diğer Troubadour şiirleri ve şarkıları ise aslında ruhsal gelişimin alegorileriydi ve İlahi Dişil'in farkındalığına ihanet ediyordu. En ünlü Ozanlar arasında Peter Vidal, William Figueira ve Jaufré Rudel vardı. Languedoc'ta, Catharları koruyan aynı ailelerin korumasından yararlanıyorlardı. En azından bir Ozan, William de Durfort'un bir Cathar olduğu biliniyordu; şüphesiz başkaları da vardı. İlahi Dişil kavramı, iki hareket arasında başka bir bağlantıyı akla getiriyor: Kusursuz olana teselli edildikten sonra, genellikle Meryem Ana ile ilişkilendirilen bir görev olan Tanrı Taşıyıcısı anlamına gelen Theotokos unvanı verildi. Tapınak Şövalyeleri, zamanlarının en güçlü askeri dini tarikatıydı ve Languedoc'un büyük toprak sahipleriydi. Teoriler, doğası ne olursa olsun, Cathar hazinesinin, CATHAR HAZİNESİ'ne emanet edildiğini öne sürerken

--- SAYFA 159 ---

Tapınakçılar hayalperest olmaya devam ediyor; kafirlerle asker-keşişler arasında daha kesin bağlantılar var. Tapınakçıların büyük Üstadlarından biri olan Bertrand de Blancfort, bir Cathar ailesinden geliyordu ve Albigenian Haçlı Seferi sırasında kaçak Catharları tarikata kabul ettiler. Languedoc'taki bazı Tapınakçı öğretilerinde Cathar'ların sayısı Katoliklerden fazlaydı. Ayrıca Tapınakçılar Albigenian Haçlı Seferi'ne katılmayı reddettiler. Bunun pek çok nedeni olabilir. Languedoc'ta büyük bir destekleri vardı, dolayısıyla oraya herhangi bir askeri müdahale Tarikat için siyasi açıdan felaket olurdu ve de Montfort yıllarının sonlarına doğru, belirleyici bir rol oynadıkları Beşinci Haçlı Seferi'ne (1217-21) aktif olarak katıldılar. Bununla birlikte, Tapınak içindeki bazı unsurların Katharlara sempati duyup duymadığını merak etmeden duramayız; bu sempati, Tapınakçıların 1307 ve 1312 yılları arasında sapkınlık, küfür ve sodomi suçlamalarıyla (daha önce İyi Hristiyanlara yöneltilen suçlamalar) acımasızca bastırılmış olması gerçeğiyle daha da makul hale geldi.113 Modern Catharlar Catharların romantikleştirilmesi Languedocian'la başladı. yazar Napoléon Peyrat. Kendisi bir rahip olmasına rağmen, Rahip Yiyenler olarak bilinen din karşıtı bir grubun da üyesiydi ve Katolik Kilisesi'nin gerici doğası olarak gördüğü şeye karşı çok sayıda saldırı başlattı. İddialarını desteklemek için THE CATHARS'a başvurdu. • 158 •

--- SAYFA 160 ---

güneyli şehitler olarak gördüğü Catharların adı. 1870'lerde yayınlanan devasa Albigenians Tarihi, Katharları mitolojikleştirmek ve Kiliseyi karalamak adına bilinen gerçekleri sık sık dile getiriyordu. Montségur, hâlâ keşfedilmeyi bekleyen harikalarla dolu bir tür Camelot'a dönüştü ve Peyrat, Cathar Hazinesi'nin Lombrives yakınındaki bir mağarada saklanan kutsal metinlerden oluşan bir zula olduğuna ikna olmuştu. Sadece bu da değil, bir Cathar topluluğu da mağaralara sığındı ve onları mağaraya canlı canlı duvarla çeviren kuzeyli birlikler tarafından keşfedilene kadar orada yaşadılar. Papalık karşıtı duruşlarıyla Catharlar sadece Protestanlığın öncüsü değil, aynı zamanda Fransız Cumhuriyeti'nin de habercisiydi. Peyrat'ın mitolojik, yarı kurgusal Katharları, Oksitanca yazılmış eserleri korumaya hevesli bir grup bilim insanı olan Félibrige gibiler üzerinde büyük bir etki yarattı. Bu hedefin altında Languedocian'ın bağımsızlığını ve kimliğini yeniden tesis etmek isteyen ayrılıkçı bir hareket yatıyordu. Peyrat bir nevi guru olarak görülüyordu ve grup, Catharları doğudan asırlık bilgeliği miras almış okült inisiyeler olarak görme eğiliminde olan kendi Cathar teorilerini üretmeye başladı. Böylece Cathar Hazinesi kadim bilgeliğin deposu haline geldi. Kendine özgü bir başka güneyli Cathar uzmanı olan Déodat Roché, L'Église romane et les Cathares albigeois (1937) ve Le Catharisme (1938) dahil olmak üzere bir dizi Cathar yanlısı eser yayınladı. 1948'de Cahiers d'Études Cathares adında bir dergi çıkarmaya başladı ve iki yıl sonra Société du Souvenir et des Études Cathares adında bir grup kurdu. 1930'larda, aralarında aşağıdakilerin de bulunduğu gevşek bir gruba liderlik etti: • 159 • CATHAR HAZİNESİ

--- SAYFA 161 ---

Filozof Simone Weil (1909-43) ve romancı Maurice Magre (1877-1941), her ikisi de Cathar yanlısı polemikler yazmıştı. Magre, Mükemmel'den 'Batı'nın Budistleri' olarak söz etmişti. Roche'un yörüngesine giren üçüncü kişi ise genç Alman yazar Otto Rahn'dı (1904-39). Rahn, ilk kitabı The Crusade Against the Grail'de (1933), Wolfram von Eschenbach'ın Parzival'ını Albigensian Haçlı Seferi'nin incelikli bir şekilde gizlenmiş bir anlatımı olarak yorumluyor. Olayların bu versiyonunda, Cathar Hazinesi Kutsal Kase'den başka bir şey değildir. Bir sonraki kitabı The Court of Lucifer'de (1937) Rahn, Catharların Haçlılara karşı mücadelelerini Hitler'in Bin Yıllık Reich'ı kurma mücadeleleriyle karşılaştırdı ve Catharları sadece Roma'ya değil aynı zamanda Yahudiliğe de karşı çıkan iyi Aryanlar olarak gördü. Bu sırada Rahn'ın Himmler için çalıştığını öğrenmek hiç de şaşırtıcı değil. Daha sonra, Kase'yi bulan ve onu savaşın bitiminden kısa bir süre önce Bavyera Alpleri'nde saklandığı Almanya'ya geri götüren Nazi Indiana Jones olarak görülen Rahn'ın etrafında efsaneler gelişti. Psikiyatrist Arthur Guirdham (1905-92) muhtemelen en önde gelen İngiliz neo-Cathar'dır. 1960'larda hastalarından biri olan Bayan Smith, ona on üçüncü yüzyılda Languedoc'ta bir Cathar olarak geçirdiği önceki yaşamını anlatmaya başladı. Başlangıçta şüpheli olan Guirdham, onun iddialarını araştırmaya başladı ve Katharizm'in önde gelen tarihçilerinden biri olan Jean Duvernoy'a yazdı. Guirdham'ı çok şaşırtacak şekilde Duvernoy, Bayan Smith'in hikayesinin ayrıntılarını doğruladı. Sonuçta ortaya çıkan kitap, The Cathars and Reincarnation (1970), Guirdham'ın diğer keşiflerini detaylandırıyor; bunlar arasında THE CATHARS • 160 •

--- SAYFA 162 ---

kendisinin reenkarnasyona uğramış bir Cathar olma ihtimali. Hikaye Biz Birbirimiz (1974) ve Göl ve Kale (1976) filmleriyle devam etti. Guirdham'ın The Great Heresy (1977) adlı eseri hareketin kısa bir tarihçesidir ve sonraki bölümlerinde kristallerin iyileştirici gücü, aura, dokunmanın yayılma güçleri ve simyanın gerçek doğası gibi konuları kapsayan, bedensiz Catharlar tarafından kendisine dikte edilen vahiyleri içermektedir. Guirdham'a göre Kusursuzlar, dünyevi varoluşları sırasında bu tür şeylerde oldukça bilgiliydi. Zulüm Toplumu Catharlar, Avrupa'da köklü bir değişim zamanında ortaya çıktı. Tarihçi R.I. Moore, batı toplumunun kurumlarını 13. yüzyılda kafirlere ve diğerlerine yapılan zulüm yoluyla oluşturduğunu iddia etti.¹¹⁴ Dahası, sapkınlık tanımları, 16. ve 17. yüzyıllardaki Cadı Çılgınlığı sırasında binlerce masum insanın -çoğunlukla kadınlar- zulme uğramasına ve idam edilmesine büyük ölçüde yardımcı olan büyücülük kavramının şekillenmesinde büyük rol oynadı. Belki de Cathar'ların hikayelerini hâlâ geçerli kılan özgün bir maneviyat arayışıdır. Gerçek Hristiyanların Kilise değil de kendilerinin olduğuna dair inançları, Dostoyevski'nin, İspanyol Engizisyonu'nun en parlak döneminde İsa'nın dünyaya, özellikle de Sevilla'ya geri döndüğü Büyük Engizisyoncu benzetmesini akla getiriyor. Bir kafir olduğu gerekçesiyle hemen tutuklanır ve yaşlı Baş Engizisyoncu tarafından sorgulanır. Yaşlı adam güvenliği ve gücü tercih eder: • 161 • CATHAR HAZİNESİ

--- SAYFA 163 ---

Kilise ona Mesih'in basit mesajını sunuyor. İsa'ya şöyle der: 'Ateşlerimizi hak eden biri varsa o da Sensin. Yarın Seni yakacağım.' İsa'nın yanıt vermesini bekler: "Mahkumun tüm bu süre boyunca dikkatle dinlediğini, nazikçe yüzüne baktığını ve görünüşe göre yanıt vermek istemediğini gördü. Yaşlı adam onun ne kadar acı ve korkunç olursa olsun bir şey söylemesini bekliyordu. Ama aniden yaşlı adama sessizce yaklaştı ve onu kansız, yaşlı dudaklarından yumuşak bir şekilde öptü. cevap. Yaşlı adam ürperdi. Dudakları hareket etti. Kapiya gitti, kapıyı açtı ve O'na şöyle dedi: 'Git ve bir daha gelme... hiç gelme, asla, asla!' Ve O'nu kasabanın karanlık sokaklarına çıkardı. Mahkum gitti." '115 Catharların, İsa'nın zamanına kadar uzanan gerçek bir havariyel geleneğin parçası oldukları iddiası kanıtlanamaz, yalnızca çıkarım yapılabilir. Katolik Kilisesi'nin Petrus'un soyundan geldiği iddiası da tarihsel olarak doğrulanamaz. Belki de Cathar'ların lehine bulunan bir şey, ilk kez 1991'de kamuoyuna açıklanan Ölü Deniz Parşömenlerinden biridir. Şam Belgesi'nin sonu - Doğruluğun Temelleri: Bir Aforoz Metni - Pavlus'un Hristiyan toplumundan aforoz edilmesini gösteriyor gibi görünüyor.¹¹⁶ Eğer durum gerçekten böyle olsaydı, o zaman çoğu kişi gibi Katolik Kilisesi'nin Tanrı'nın yeryüzündeki vekilleri olduğu iddiası otomatik olarak geçersiz kılınırdı. organize Hristiyanlığın başlıca biçimleri İsa'nın değil, Pavlus'un öğretilerine dayanmaktadır. Kilise, metnin yayınlanmasının kendi konumuna zarar vermediğini açıkça düşünmektedir ve Mart 2000'de Papa II. John Paul, Haçlı Seferleri için bir özür yayınlamıştır. Pek çok kişi açıklamanın fazla ileri gitmediğini düşünüyordu. CATHARS • 162 •

--- SAYFA 164 ---

Arap dünyasına yakınlaşma teklifinde bulunmak yeterli. Albigens Haçlı Seferi'nden hiç söz edilmediğini söylemeye gerek yok. Papalığın özür dilemesi pek mümkün görünmüyor. Gerçek Cathar hazinesi onların sadelik, eşitlik, şiddetsizlik, çalışma ve sevgi üzerindeki vurgularında bulunabilir. Kilise inşa etmemekle, zorunlu olarak tanrısallığı ev alanına getirdiler; bu da Catharlar için günün her anının kişinin ruhsal yaşamını derinleştirmek için kullanılabileceğini öne sürüyordu. Maurice Magre'nin onların Avrupa'nın Budistleri olduğuna dair inancı çok da gerçekçi değil. Kilisenin (hem Katolik Kilisesi hem de Amerika'daki dini sağı) her zamanki kadar muhafazakar ve dışlayıcı görüldüğü göz önüne alındığında, Catharların mesajı belki de on ikinci ve on üçüncü yüzyılların Languedoc'unda olduğu kadar günceldir. Büyük Amerikalı bilim kurgu yazarı Philip K. Dick, VALIS adlı romanında Cathar'ların maneviyat tarzına olan ihtiyacı ve uygulamanın zorluklarını özetledi. Modern dünyanın önemsizliklerinin acısını çeken kahraman, Gnostisizme yönelir (tıpkı Dick'in kendisi gibi). Birinci yüzyılda bir Hristiyan olarak yaşama çabalarından dolayı arkadaşları tarafından alay ediliyor, ancak zulmeden toplumun (romadaki Roma İmparatorluğu'nun) 'asla sona ermediğine' dikkat çekiyor. Tek çözümün bir Gnostik olarak yaşamak olduğunu hisseder ve romanın sonuna doğru şu sonuca varır: 'Evren aslında bilgidir olduğuna göre, o zaman bilginin bizi kurtaracağı söylenebilir. Bu, Gnostiklerin aradığı kurtarıcı irfandır. Kurtuluşa giden başka bir yol yoktur... Böylece Tanrı'nın lütfuyla kurtulduğumuz söylenir. • 163 • CATHAR HAZİNESİ

--- SAYFA 165 ---

ve iyi işlerle değil, tüm kurtuluşun bir doktor olduğunu söylediğim Mesih'e ait olduğu... Doktor bize birçok kez çeşitli isimlerle geldi. Ama henüz iyileşmedik.¹¹⁷ CATHARS • 164 •

--- SAYFA 166 ---

Son Notlar Epigraflar: 'İnsanlık tarihi boyunca...' Michael Baigent ve Richard Leigh, Engizisyon, s.148. 'Piskopos Fulk...' Malcolm Lambert, Catharlar, s.138. 'Kurtuluş daha iyi elde edilir...' Emmanuel Le Roy Ladurie, Montaillou. Baigent ve Leigh'den alıntı, s.7. 1 Lambert, Catharlar, s.103. 2 Lyon'un Yoksul Adamları olarak da bilinen Valdocular, Apostolik yoksulluk içinde yaşadılar. 1184'te Papa III. Celestine tarafından yayınlanan Ad abolendam bildirisinde sapkın olarak suçlandılar; bu hareket onları daha da radikalleştirmeye hizmet etti. 3 2 Timoteos 2:19: 'Rab kendisine ait olanları bilir.' (Tyndale çevirisi). 4 O'Shea, Kusursuz Sapkınlık, s.86. 5 Yuri Stoyanov, Öteki Tanrı, s.2. Zamanının önde gelen oryantalisti Hyde (1636-1703), Oxford'daki Bodleian Kütüphanesi'nin baş kütüphanecisiydi. 'Çivi yazısı' kelimesini icat etti ve satrancın kökenlerini araştırdı. 6 Ugo Bianchi, Il Dualismo Religioso (Roma, 1958), Stoyanov'dan alıntı, s.4-5. 7 Mary Boyce, Zerdüştler: Dini İnançları ve Uygulamaları (Routledge ve Kegan Paul, 1979), s.1. 8 Mary Boyce, s.29. 9 Ahemeniş dönemindeki bir başka gelişme de Zerdüştlük'ün bir kolu olan Zurvanizm'di; bu din hem Ohrmazd'ın hem de • 165 •

--- SAYFA 167 ---

• 166 • Ahriman, zaman ve kader tanrısı Zurvan'ın ikiz çocuğuydu. 10 René Descartes (1596-1650) zihin ve beden arasında uzlaşmaz bir ayrım olduğunu savundu. Yaygın olarak modern felsefenin kurucularından biri olarak görülüyor. 11 Bu, Orfizm üzerinde olası bir Mısır etkisine işaret ediyor. Efsanenin bazı versiyonlarında Seth'e karşı çıkan Horus değil Osiris'tir ve bu versiyonlarda Seth önce Osiris'i boğar, sonra cesedi parçalara ayırır; Osiris daha sonra yeniden dirilir. 12 Başlangıçta, İbranice 'düşman' anlamına gelen Şeytan kelimesi, bu sıfatla hareket eden herhangi bir meleğe atıf yapan bir isimdi. Bkz. Elaine Pagels, Şeytanın Kökeni, s.39. Bu durum ilginç bir paralelliğe yol açmaktadır, zira Mesih kelimesi aynı zamanda başlıktır (Mesihlenmiş anlamındadır). 13 Yaratılış kitabında Havva Şeytan tarafından değil, Yılan tarafından ayartılmıştı. 14 Gerçekten de Şeytan, birden fazla açıdan Tanrı'nın yerine geçer: Daha önceki (yazılı olarak) Eski Ahit literatüründe, -gazabında- insanlığın düşmanı her zaman Tanrı'dır. 15 Bazı versiyonlarda bu durum yedi yıllık kıtlık olarak geçmektedir. 16 Örneğin bkz. Elaine Pagels, Şeytanın Kökeni, s.42ff. 17 Alıntı: Pagels, s.60-61. 18 Matta 16.18: 'Ve sana şunu söylüyorum, Petrus: sen bir kayasın ve ben kilisemi bu kaya temel üzerine inşa edeceğim.' 19 Örneğin bkz. Robert Eisenman'ın James the Brother of Jesus (İsa'nın Kardeşi Yakup). 20 A.N. Wilson, Paul: Havarinin Aklı, s.258. 21 Michael Baigent ve Richard Leigh, Ölü Deniz Parşömenleri Aldatmacası, s.266. 22 Thomas Jefferson, W. Short'a yazdığı bir mektuptan, George Sildes'in Büyük Düşünceleri'nde (Ballantine Books, 1985), s.208. 23 Konstantin'in annesi Konstantinopolis İmparatoriçesi Helena'nın (c.255-c.330) zaten dindar bir Hristiyan olması, oğlunun din değiştirme isteği üzerinde bir miktar etkiye sahip olabilir. Rüyasında yeri kendisine açıklanan Gerçek Haç'ı bulduğuna inanılır. SON NOTLAR

--- SAYFA 168 ---

• 167 • 24 Bu madde aslında 381'de İkinci Ekümenik Konsil'de eklenmiştir - ilki İznik'tir - 25 Aslında onlar Romalı papaz Novatius'un takipçileriydi ve aynı zamanda Novatyalılar olarak da biliniyorlardı. 26 Hemen hemen aynı sıralarda, Kelt ve Nasturi kiliseleri gibi Roma'dan ayrılan Hristiyanlığın diğer biçimlerine ek olarak, İlk Günah'ı reddeden Pelagianizm gibi düalist olmayan sapkınlığın diğer biçimleri de bastırıldı. Birincisinin Hristiyanlığın Avrupa'daki orijinal biçimi olduğu, ikincisinin ise -zulme rağmen- günümüze kadar varlığını sürdürdüğü iddia edilebilir. 27 Nina G. Garsoïan, Paulikanlar, s.112ff, s.186-231. 28 Bu dönemin daha kapsamlı bir değerlendirmesi için bkz. Stoyanov, s.139-58. 29 Stoyanov, s.170. 30 Gerbert'in olası sapkın eğilimleri için bkz. Runciman, The Medieval Manichee, s.117. Gerbert'in aynı zamanda bir kahin olduğundan, Moors'tan astroloji ve simya öğrendiğinden ve papalığa ait bir büyü okulu kurduğundan da şüpheleniliyordu. 31 Stoyanov, s.185. 32 Siyah bir adam olarak şeytanın kökenlerinin kısa bir özeti için bkz. Lois Martin, The History of Witchcraft, s.18. 33 Lambert, s.13. 34 Lambert'ten alıntı, s.14. 35 Eberwin of Steinfeld, Epistola ad S. Bernardum, alıntı: Wakefield ve Evans, Heresies of the High Middle Ages, s.126-32. 36 Wakefield ve Evans, s.126-32. 37 Alıntı: Lambert, s.20. Annals'ın kaydettiği şeyin aslında Köln olayının yanlışlıkla Bonn'a aktarılmış olması mümkündür. 38 Lambert, s.21. 39 İyi Haber İncil çevirisi. 40 Clairvaux'lu Aziz Bernard, Seksen Altı Vaaz, ed. Eales, s.407, Lambert'ten alıntı, s.40. 41 R.I. Moore, Avrupa Muhalefedinin Kökenleri, s.113. SON NOTLAR

--- SAYFA 169 ---

42 Lille'li Alan, De fide Catholica, Lambert'ten alıntı, s.43. 43Katarlar Eski Ahit'in tamamını reddetmediler ve Mezmurlar'a, Eyüp'e ve peygamberlere büyük saygı duymaya devam ettiler. 44 Lavabo anekdotları, Lambert s.29. 45 Mükemmel'in bu akılda kalıcı tanımı, Lambert'in s.30'unda alıntılanan Fichtenau'dan gelmektedir. 46 Konsolamentum töreni, Wakefield ve Evans, s.467. 47 'Kamuoyucular' o dönemde düalist sapkınları belirtmek için kullanılan çok sayıda isimden biriydi. Muhtemelen 'popelikan' sözcüğünden türemiştir. Jüri hâlâ Publicanların Cathar olup olmadığı konusunda kararsız. Öyle olmasa bile iki grubun kesinlikle pek çok ortak noktası vardı. 48 Bazı yetkililer, örneğin Malcolm Barber, St Félix toplantısının birkaç yıl sonra, 1174-77 arasında gerçekleştiğine inanıyor. Her ne kadar akademik görüşlerin ağırlığı kesin olarak gerçekleşmesi yönünde olsa da, bazıları bunun hiç gerçekleşmediğine inanıyor. Bkz. O'Shea, s.272. 49 Lambert, s.45-6. 50 Heinrich Fichtenau, Orta Çağ'da Kafirler ve Akademisyenler 1000-1200, s.152-3. 51 Lambert, s.34. 52 Bernard Hamilton, 'Doğu'dan Bilgelik', Heresy and Literacy, 1000-1530, ed. P. Biller ve A. Hudson (Cambridge, 1994), s.39-40. 53 C. Thouzellier, 'Hérésie et croisade au XIIe siècle', Revue d'histoire ecclésiastique, 49 (1954) s.855-72, Stoyanov s.191'de alıntılanmıştır. 54 Lambert, s.33. 55 O'Shea, s.45. 56 O'Shea, s.51. 57 O'Shea, s.53. 58 Béziers ve Carcassonne'daki tartışmaların her biri 15 gün sürdü. Montréal'deki duruşmalar yazıcılar tarafından kaydedildi, ancak bunların kronikleri Albigensian Haçlı Seferi sırasında kaybolmuş gibi görünüyor. • 168 • SON NOTLAR

--- SAYFA 170 ---

59 O'Shea, s.65. 60Bu ana Navarre'ın büyükelçisi tanık oldu. Lambert, s.102. 61 It remains a possibility that Peter was killed by one of Raymond's enemies in the south, hoping that the count of Toulouse would get the blame for the assassination. Alternatif olarak Peter, Masum'u eyleme geçmeye kışkırtmayı uman bir Katolik ajan tarafından bile öldürülmüş olabilir. Eğer durum böyleyse, o zaman kesinlikle başarılı oldu. 62 O'Shea, s.87. 63 İngiliz yazar (fl.1200). It was while working as a clerk in the household of William of Champagne, cardinal archbishop of Rheims (d. 1202), that Gervase accused a young girl of heresy when she rejected his advances. Onurunu koruduğu için kazıkta yakıldı. 64 Alıntı: Lambert, s.103. 65Bu sahne Cathar Savaşlarının Şarkısı'nda kaydedilmiştir. 66 Berber, s.133. Bu bölümdeki bilgilerin çoğu için Barber'a borçluyum. 67 Berber, s.133. 68 Berber, s.135. 69 Gaucelm (1204-c.1220) ve halefi Guilhabert de Castres (c.1220-c.1241). 70 Berber, s.135. 71 Cathar Savaşlarının Şarkısı, s.176. 72 Discussed in Claire Dutton, Aspects of the Institutional History of the Albigensian Crusades 1198-1229, PhD Dissertation, Royal Holloway and Bedford New College, University of London, 1993. 73 Joseph R. Strayer, The Albigensian Crusades, p.i. 74 Lambert, s.123. 75 Bu, Ortodoks bir savunucu için olağanüstü bir itiraftır. Bu tür iddialar daha sonra Cornelius Agrippa gibi bilim adamlarına karşı ileri sürüldü ve geniş çapta büyücülükle ilişkilendirildi. • 169 • SON NOTLAR

--- SAYFA 171 ---

76 Kaynağı bilinmeyen bir alıntı, muhtemelen Engizisyonculara yönelik bir kullanım kılavuzundan alınmış, alıntı, Barber, s.145. 77 Bernard Gui, Practica Inquisitionis, Zoé Oldenbourg'un Montségur'daki Katliamı'ndan alıntı, s.307-8 78 Lambert, s.160. 79 O'Shea, s.229. 80 Lambert, s.217. 81 Abels ve Harrison, Ortaçağ Çalışmaları, 41, s.223. 82 Lambert, s.226. 83 René Weis, Sarı Haç, s.77. 84Weis, s.77. 85Weis, s.73. 86 Lambert, s.249. Peter'in Mükemmel arkadaşlarının tamamının Meryem ve kadınlar konusunda onunla aynı fikirde olmadığı belirtilmelidir. James Autier birçok konuda babasıyla aynı fikirdeyken, William Autier Mary'nin gerçek bir kadın olduğuna inanıyordu; Bélibaste ise Araf'a ve Teslis'in bir biçimine inanıyordu, bu da onu ironik bir şekilde Katolikliğe oldukça yakın kılıyordu. Lambert, s.252-5. 87 Guillemette Marty, Endura sırasında Engizisyoncuların gelip onu yemek yemeye zorlamalarından o kadar korkmuştu ki, zehir içerek, sonra kanayarak kendini öldürmeye çalıştı ve zehir nihayet etkili olmuş gibi görüldüğünde, bir ayakkabıcı dikiş iğnesini kalbine saplamaya hazırlanıyordu. Weis, s.97. 88 René Weis, 'enduranın muhtemelen ateşi aç bırakarak Bernard'ın hayatını kurtardığını' belirtiyor. Weis, s.90. 89 Lambert, s.259. Autier'e sadık olanların sayısının 1000'den fazla olduğu neredeyse kesindir, zira pek çok değerli Engizisyon kayıtları günümüze ulaşamamıştır. 90 Berber, s.196-7. 91 Philip d'Aylarac 1312'ye kadar serbest kalmış gibi görünüyor. Bkz. Weis, s.244. 92 O'Shea, s.241. 93 Dante bir Cathar değildi ama kesinlikle onların farkındaydı ve Troubadour'ların çalışmalarına sempati duyuyordu. Bkz. William • 170 • SON NOTLAR

--- SAYFA 172 ---

• 171 • Anderson'ın Yaratıcı Dante'si. 94 Berber, s.88. 95Grup, Albanus adlı bir kardeşten adını almıştır, ancak onun var olup olmadığı hâlâ tartışma konusudur. 96 Berber, s.86. 97 Yuhanna 1.3-4 (Tyndale çevirisi). 98 Berber, s.202. 99 Lambert'in alıntıldığı The Vintained of the Church of God, s.223. 100 Lambert, s.289. 101 Lambert, s.291. 102 Senkretizm aynı zamanda köylülerin, Béatrice de Planisolles'in çocuklarının göbek bağlarını saklaması gibi İyi Hristiyanların yanı sıra büyülü inançlara da sahip olduğu Montalion Katharizminin bir özelliğiydi. Dahası, Kara Ölüm (1347-51), hâlâ Alplerde kalan Mükemmellerin bir kısmının yok edilmesinde rol oynayabilirdi. 103 Lambert, s.293. 104 Bir çeşit Bogomil/Cathar Prester John gibi sapkın bir Balkan anti-papası efsanesi varlığını sürdürüyordu. 1025'te Montforte'de tutuklanan kafirler, kafir bir anti-papanın var olduğunu ilan ederken, Jacob Bech 1387'de Engizisyon'a, Katharların kendi papaları olduğunu ve ona Binbaşı Baba adını verdiğini doğruladı. Stoyanov, Gizli Gelenek, s.190-1. 105 Bech'in itirafı için bkz. Lambert, s.294-5. 106 Lambert, s.299. 107 Lambert, s.307. 108 O'Shea, s.23. 109 Berber, s.182-4. 110 Kâse mitleri sıklıkla Kelt Bolluk Kazanı mitlerinin Hristiyanlaştırılması olarak görülmüştür, ancak Kâse aşklarının on ikinci yüzyıldaki ani patlaması Haçlı Seferleri ve özellikle Tapınak Şövalyeleri ile bağlantılı gibi görünmektedir. 111 Montségur'la ilgili bir başka bilmece de iki haftalık SONNOTLARIN nedeni

--- SAYFA 173 ---

ateşkes. Çeşitli teoriler, bunun Catharlara güneşe tapınma töreni düzenlemeleri veya Paskalya'yı kutlamaları için zaman vermek olduğunu öne sürüyor. Durum böyle de olamaz: Montségur çevresindeki bölgede güneşe tapınma devam etmiş olabilir, ancak bu muhtemelen en geç Tunç Çağı'ndaydı ve kesinlikle Katharlar döneminde değildi (her ne kadar güneş Maniheizm'de kullanılan bir sembol olsa da). Paskalya argümanı da aynı şekilde geçerli değil: Katharlar Paskalya'yı kutlamadılar ve dahası, 1244'teki Paskalya, ateşkesin sona ermesinden yaklaşık üç hafta sonra, 3 Nisan'a denk geldi. 112 Stoyanov, Gizli Gelenek, s.222-3. 113 Catharlar örneğinde olduğu gibi, şeytana tapınma ve rastgele cinsel ilişki suçlamaları, siyasi düşmanlara yönelik en güçlü ticari suçlamalar arasındaydı. Hatta bu tür suçlamalar Fransa Kralı IV. Philip tarafından Papa Boniface VIII'e yöneltildi. 114 R.I. Moore, Zulüm Eden Bir Toplumun Oluşumu. 115 Fyodor Dostoyevski, Karamazov Kardeşler, Kitap 5, Bölüm 5, Constance Garnett tarafından çevrilmiştir. 116 Robert Eisenman ve Michael Wise, Ortaya Çıkan Ölü Deniz Parşömenleri, s.212-9; ayrıca bkz. Holger Kersten, İsa Hindistan'da yaşadı; Baigent ve Leigh, Ölü Deniz Parşömenleri Aldatmacası, s.286-7. 117 Philip K. Dick, VALIS, s.236. • 172 • SON NOTLAR

--- SAYFA 174 ---

Ek I: Kronoloji 930'lar – 40'lar Bulgaristan'da Bogomilizmin Ortaya Çıkışı c. 970 İlk Bogomil karşıtı broşür, Rahip Cosmas'ın Kafirlerle Karşı Vaazı 991 Gerbert d'Aurillac, daha sonra Papa II. Sylvester, Rheims'de ortodoksluğuna yemin etmeye zorlandı 999 Leutard, batıda bilinen ilk kafir, Châlons-sur-Marne'da aktif 1022 Batıda sapkınlık nedeniyle ilk tutuklamalar ve infazlar, Orléans'ta 1082 Bogomil misyonerleri muhtemelen Sicilya'da aktiftir. c. 1100 Bogomil Heresiarch Basil'in Konstantinopolis'teki infazı 1110'lar – 50'ler Genel olarak Kafirler: Anversli Tanchelm dönemi, Brescialı Arnold, Lozanlı Henry ve diğerleri. 1143 Katharlardan ilk kaydedilen söz, Köln'de yakıldı. 1145 St Bernard, Katharlara karşı vaaz veriyor ve Languedoc'u ziyaret ediyor 1163 Turlar Konseyi; Schönau'lu Eckbert'in Vaazları ve Katharos'u 1165 Lomers'de Kathar/Katolik tartışması 1167 St Félix'te Kathar Konferansı 1179 Üçüncü Lateran Konseyi: kafirlerle karşı güç kullanılması önerilir 1181 Lavaur'da Katharlara karşı Henri de Marcy liderliğindeki kısa süreli askeri kampanya 1184 Ad abolendam, Katharları ve diğer kafirleri suçlar mezhepler • 173 •

--- SAYFA 175 ---

1198 Papa III. Innocentius'un tahta çıkışı; Languedoc'ta sapkınlara vaaz vermek üzere atanan sarnıçlar 1199 Vergentis in senium sapkınlığı vatana ihanetle eşitliyor ve kafirlerin mallarına el konulmasına izin veriyor 1203 Nisan: Bosna Kilisesi Roma'ya sadakat yemini etmeye zorlandı Arnold Amaury ve Castelnau'lu Peter Languedoc'ta papalık elçileri atadı 1204 Montségur'un yeniden güçlendirilmesi 1204–7 Languedoc'ta Kathar/Katolik tartışmaları 1206 Mart: Dominic de Guzmán, insanları Kilise'ye geri getirmek için Languedoc'ta yoksulluk içinde vaaz vermeyi önerir; Dominik Tarikatı daha sonra bunun sonucunda kuruldu 1208 14 Ocak: Castelnau'lu Peter suikastı 10 Mart: Masumlar, Catharlara karşı bir Haçlı Seferi çağrısında bulundu 1209 18 Haziran: Raymond VI halkın önünde kırbaçlandı 22 Temmuz: Béziers'in yağmalanması. Haçlılar tarafından en az 9.000 kişi öldürüldü; Albigensian Haçlı Seferi'nin başlangıcı Ağustos başı: Carcassonne kuşatması 15 Ağustos: Carcassonne'un teslim olması Ağustos sonu: Simon de Montfort, Béziers ve Carcassonne'un vikontu olur ve Albigensian Haçlı Seferi'nin liderliğini üstlenir 10 Kasım: Raymond Roger Trencavel hücrelerinde ölü bulundu 1210 Nisan: Bram'ın kuşatılması ve düşüşü; 100 kör ve sakat adamın Kabare'ye zorla yürüyüşü; Kabare'nin düşüşü Haziran/Temmuz: Minerve'nin kuşatılması ve düşüşü 22 Temmuz: 140 Minerve'nin dışında mükemmel bir yanma 1211 Nisan/Mayıs: Lavaur'un kuşatılması ve düşüşü; 80 şövalye asıldı; Lavaurlu Leydi Geralda bir kuyuya atıldı ve taşlanarak öldürüldü 3 Mayıs: 400 Lavaur'un dışında mükemmel bir şekilde yandı Mayıs sonu: 50–100 Les Cassès'de mükemmel bir şekilde yandı 1213 17 Ocak: Innocent, Albigensian Haçlı Seferi'ni askıya aldı 21 Mayıs: Innocent, Haçlı Seferi'ni yeniden başlatmaya ikna edildi • 174 • EK I: KRONOLOJİ

--- SAYFA 176 ---

12 Eylül: Muret Muharebesi; Aragon Kralı II. Peter öldürüldü; onunla birlikte en az 7.000 kişi ölür 1215 20 Kasım: Dördüncü Lateran Konseyi araziye Simon de Montfort'a devreder ve onu tüm Languedoc'ların Efendisi yapar 1216 16 Temmuz: Masum Perugia'da beklenmedik bir şekilde ölür Ağustos: Toulouse'un yağmalanması 1217 13 Eylül: Raymond VI'ya sadık askerler Toulouse'a girer; Toulouse kuşatması başlıyor 1218 25 Haziran: Simon de Montfort, Toulouse surlarının dışında öldürüldü 1219 Marmande Katliamı: 7.000 ölü 1221 St Dominic'in ölümü 1222 Ağustos: Raymond VI'nın ölümü 1224 Amaury de Montfort, Languedoc'un kontrolünü Fransız tahtına bırakıyor 1225 Arnold Amaury'nin ölümü 1226 Bahar: Louis VIII'in güneye karşı Haçlı Seferi başlıyor Pieusse Cathar Konseyi: Razès piskoposluğu 8 Kasım'da kuruldu: Louis 39 yaşında öldü; dul eşi Kastilya'lı Blanche naip olur 1228 Toulouse'a karşı yakılmış toprak seferi 1229 12 Nisan: VII. Raymond Paris'te halkın önünde kırbaçlanır; Albigensian Haçlı Seferi'nin sonu 1231 Engizisyon, Katarizm'le mücadele etmek için kuruldu 1233 Bahar: Engizisyon Languedoc'a ulaştı 30 Temmuz: Marburg'lu ilk Engizisyoncu Conrad öldürüldü Ağustos: Verona'da 200 Kathar ve Waldocular yakıldı 1234–46 Bosna'da sapkınlığa karşı haçlı seferleri 1239 Mont'ta 180 kafir yakıldı Aimé in Champagne 1240 Trencavel İsyanı 1240'lar Yazıldığı düşünülen İki İlkenin Kitabı 1242 28 Mayıs: Engizisyoncu Stephen of St Thibéry ve William Arnald Avignonet'te öldürüldü; Raymond VII, Papalığa ve Fransız tahtına karşı son seferini başlatıyor • 175 • EK I: KRONOLOJİ

--- SAYFA 177 ---

1243 Mayıs: Montségur kuşatması başlıyor 1244 2 Mart: Montségur iki haftalık ateşkes şartıyla teslim oluyor 13 Mart: 21 inanlılar ve paralı askerler Consolamentum'u istiyor ve onlara veriliyor. 16 Mart: Montségur tahliye edildi; 225 Mükemmel'in tümü Yakılanlar Alanı olarak adlandırılan alanda yakıldı 1245-46 Languedoc'taki Kapsamlı Engizisyon duruşmaları 1249 Haziran: Raymond VII, Agen'de 80 Cathar'ı yakıtı Eylül: Raymond VII'nin ölümü 1252 Veronalı Engizisyoncu Peter (Aziz Peter Şehit) İtalya'da öldürüldü; Innocentius tarafından papalık tarafından onaylanan işkence kullanımı 1255 Ağustos: Quéribus'un düşüşü, Languedoc'taki son Cathar kalesi 1276 Sirmione'nin düşüşü, İtalya'daki son Cathar kalesi 1278 Şubat: Verona'da 200'den fazla Perfect'in yakılması 1296 Ekim: Peter ve William Autier teselli edilmek için Lombardiya'ya gittiler 1299 Sonbahar: Autiers Languedoc'a döndü: başlangıcı Cathar'ın yeniden canlanması 1303 Geoffrey d'Ablis'in Carcassonne'da Engizisyoncu olarak atanması 1305 Eylül: William Bélibaste'nin bir çoban arkadaşını öldürdükten sonra saklanırken Autier Perfect ile ilk karşılaşması 1307 Geoffrey d'Ablis'in Toulouse'da Engizisyoncu olarak atanması Eylül: Sapkınlık nedeniyle hapsedilen Bélibaste hapisten kaçar 1308 8 Eylül: Montailou köyünün tamamı sapkınlık suçlamasıyla tutuklandı 1309 Yaz sonu: Peter Autier tutuklandı 1310 9 Nisan: Autier Toulouse'da kazığa bağlanarak yakıldı 1315 Bélibaste, Katalonya'da Tarragona'nın güneyinde Morella ve Sant Mateu'da Cathar topluluğu kurdu 1317 James Fournier Pamiers piskoposu oldu ve Soruşturma işlemlerine başladı • 176 • EK I: KRONOLOJİ

--- SAYFA 178 ---

1321 Mart: Bélibaste ihanete uğradı ve tutuklandı Bilinen son İtalyan Kathar piskoposu tutuklandı 1325 Papa XXII. John, Bosna Kilisesi'ne karşı eylem çağrısında bulundu 1329 16 Ocak: Montailou rektörü Peter Clergue ölümünden sonra yakıldı 1342 Floransa'da bilinen son Kathar Engizisyon huzuruna çıkarıldı 1387-9 Antonio di Settimo di Savigliano Engizisyonu. Antonio di Galosna ve Jacob Bech tutuklandı ve yakıldı 1412 Chieri'de 15 Cathar'ın ölümünden sonra yakılması 1459 Kral Stephen Thomas tarafından zulme uğrayan Bosna Kilisesi 1463 Bosna'nın Osmanlı Türklerinin eline geçmesi 1867 Bosna'daki Bogomillerin son raporu • 177 • EK I: KRONOLOJİ

--- SAYFA 179 ---

Ek II: Bir Kafir Sözlüğü Bu kitapta bahsedilen sapkınlıklar, sapkın uygulamalar ve diğer gruplar sözlüğü. Evlat Edinmecilik Mesih'in ilahi olarak doğmadığına, ancak vaftizinden sonra ilahi hale geldiğine dair inanç. Apostolik Tarikatı Fransiskanları örnek aldı. 1260 yılında Gerard Segarelli tarafından kuruldu ve yoksulluk, tevazu ve hizmet içinde yaşamaya çalıştılar. Kilisenin Büyük Konstantin zamanından bu yana güç ve dünyevi zenginlik peşinde koşması nedeniyle gerilediğine inandılar ve 1287'de sapkın ilan edildiler. Segarelli 1300'de Parma'da yakıldı, ancak mezhep Dulcin Kardeş'in önderliğinde devam etti. Alplerde bilinen son Kathar olan Jacob Bech, Katharizme geçmeden önce grubun bir üyesiydi. Apparellamentum Genellikle bir Cathar papazına veya ara sıra bir piskoposa itirafta bulunan Mükemmel tarafından gerçekleştirilen aylık günah çıkarma töreni. Arianizm Adını, Mesih ve Tanrı'nın tek kişi olduğunu inkar eden ve onları iki farklı ilahi varlık olarak gören İskenderiyeli Hristiyan rahip Arius'tan (256-336) almıştır. Sapkınlık, Konstantin tarafından yasallaştırıldıktan sonra Kilise'nin yüzleşmek zorunda kaldığı ilk ciddi doktrinsel anlaşmazlıktı ve İznik Konseyi'nin karşılaştığı en önemli sorundu. İnananlar Katharların çoğunluğu inançlıydı. Yani toplantıya katılmışlardı ama henüz teselli edilmemişlerdi. Herhangi bir beslenme kısıtlamasına tabi değillerdi. • 178 •

--- SAYFA 180 ---

Bogomilizm Onuncu yüzyılın başlarında rahip Bogomil tarafından kurulan düalist sapkınlık. Her ne kadar en eski somut kanıt yalnızca 1167'ye tarihlenebilse de, Katharizm'i güçlü bir şekilde etkilemiş gibi görünüyor. Hareket, Bogomillerin on dokuzuncu yüzyıla kadar devam ettiğine dair raporlar sayesinde, Cathar'lardan önemli ölçüde daha uzun süre hayatta kaldı. Kelt kilisesi Geleneğe göre, Kelt kilisesi Arimathea'lı Joseph tarafından MS 1. yüzyılın ortalarında Glastonbury'de kuruldu ve Kelt kilisesinin Avrupa'daki Hristiyanlığın orijinal biçimi olduğu iddia edilebilir. 664'teki Whitby Sinod'undan sonra düşüşe geçti ve burada zorla Katolik Kilisesi'ne dahil edildi. Bugün çok sayıda modern Kelt kilisesi mevcuttur. İnanlıy Kusursuz durumuna yükselten Consolamentum Cathar vaftiz töreni. Birçok Cathar ölüm döşğinde teselliye aldı. Convenanza Bir Cathar Dinleyicisini İnançlı yapan resmi ayini. Doketizm Gnostikler arasında yaygın olan, Mesih'in fiziksel bir bedene sahip olmadığı inancı. Docetics, İsa'nın çarmıha gerilmesi gibi bedeninin de bir illüzyon olduğuna inanıyordu. Docetizm Kilise tarafından sapkın ilan edildi. Hem Bogomiller hem de Catharlar Doketistti. Bağışçılık Rüşvetçi rahipler tarafından söylenen makamların geçerliliğini reddeden sapkınlık. On birinci ve on ikinci yüzyıllardaki reform hareketlerinin çoğu Donatist görüşe sempati duyuyordu. Catharlar, daha sonra - kazara bile olsa - yeminlerini bozan bir Mükemmel tarafından gerçekleştirilen teselli töreninin geçersiz olması nedeniyle Donatistti. Düalizm İyi ve kötünün birbirinden bağımsız, birbirine karşıt iki ilke olduğu inancı. Mutlak düalistler, kötülük ilkesinin iyi kadar güçlü olduğunu düşünürler ve bu ikisini her zaman için bir çatışma içinde kilitli görürler. Mutlak düalistler sıklıkla zamanı döngüsel olarak görürler ve reenkarnasyona inanırlar. İlimli düalistler, kötülüğün, zamanın sonunda ona galip gelecek olan iyilik ilkesinden daha aşağı düzeyde olduğunu düşünürler. Her ikisi de maddi dünyaya düşmanlık besliyor. Languedoc'un Cathar'ları ilimli olarak başladılar, ancak St Félix Konseyi'nde mutlak Dualizme dönüştüler. Concorezzo Kilisesi gibi bazı Catharlar ilimli kaldı. • 179 • EK II: KİRLİ BİR SÖZLÜK

--- SAYFA 181 ---

İlginç bir şekilde katharoi olarak da bilinen Elchasaite Yahudi Hristiyan mezhebi. Bunların en ünlü üyesi Pers peygamberi Mani idi. Yeni teselli edilen kişinin soğuk sudan başka hiçbir şeye izin vermediği Endura Cathar ayini. Temel olarak Autier'in yeniden canlanmasıyla ilişkilendirilen (pratik bir gereklilikti) endura aslında başından beri Katharizm'in bir özelliğiydi. Esseneler M.Ö. 2. yüzyıldan MS 1. yüzyıla kadar var olan radikal Yahudi mezhebi. Hem İsa'nın hem de Vaftizci Yahya'nın tarikatla bağlantısı olduğuna dair iddialar ileri sürülüyor. Ölüm Deniz Parşömenlerini üreten Kumran'daki topluluğun Essene olduğu düşünülüyor. Gnostisizm Terimi, MS ilk birkaç yüzyılda gelişen birçok farklı mezhebi belirtmek için kullanılır. Sözde Hristiyan olmasına rağmen, Gnostisizmin birçok ögesi, örneğin Dualizm inancı gibi, Hristiyanlık öncesidir. Adı, Yunanca bilgi anlamına gelen gnosis sözcüğünden türemiştir. Dinleyiciler Cathar bağlamında, Dinleyici, Katharizm'e ilgi duyan ancak kilisenin gerçek bir üyesi olmaya hazır veya istekli olmayan bir kişiydi; bu da toplantı yapılmasını gerektiriyordu. Luciferanizm Sapkınlığı, Marburg'lu Engizisyoncu Conrad'ın Avrupa çapında yaygın olduğuna inanıyordu. Luciferanların şeytana ibadet ettiği, alemlere katıldığı ve çocuk kurban ettiği kabul ediliyordu. Sapkınlık aslında hiçbir zaman var olmadı, ancak bu, Papa IX. Gregory'nin 1233'te Rama'da Vox boğasını yayınlayarak onu kınamasını engellemedi. Maniheizm Pers peygamberi Mani (216-75) tarafından kurulan evrenselci, düalist din. Bu, Markionizm'den bu yana en kötü sapkınlık olarak görüldü (aşağıya bakın) ve bir zamanlar mezhebin bir üyesi olan St Augustine bunu kınadı. Asya'da bir bin yıl daha hayatta kalmasına rağmen altıncı yüzyılda Avrupa'da büyük ölçüde yok oldu. 'Maniheist' Orta Çağ'da kafirin atasözü haline geldi. Markionizm Mesih'in gerçek tanrının oğlu olduğu ve Eski Ahit'teki Yehova'nın kötü tanrı olarak görüldüğü iki tanrı ilkesini öğreten Gnostik düalist mezhep. • 180 • EK II: KİRLİ BİR SÖZLÜK

--- SAYFA 182 ---

Massalianizm Dördüncü yüzyılda Mezopotamya'da ortaya çıktığı düşünülen dualist sapkınlık. Adı 'dua eden insanlar' anlamına geliyor. Meraklılar olarak da bilinir. Melioramentum Bir Cathar İnanlısının bir Kusursuza yaptığı resmi selamlama. Nasturilik İlk olarak Konstantinopolis patriği Nestorius (c. 386-c. 451) tarafından ortaya atılan, Mesih'in kişiliğinin biri insan, diğeri ilahi olmak üzere iki ayrı varlık içerdiği inancı. 431'deki Efes Konsili'nde Nasturiliğin sapkın olduğu ilan edildi, ancak Nasturi kilisesi -zulme rağmen- günümüze kadar ayakta kalmıştır. Patarenes Cathar'ların İtalyanca adı. Terim Bosna'da da kullanılıyordu. Pauliciansim Yedinci yüzyıl Ermenistan'ında ortaya çıkan düalist sapkınlık. 717'de Ermeni Kilisesi'nin bir konseyi onları 'Şeytan'ın oğulları' ve 'sonsuz ateşin yakıtı' olmakla suçladı. On yedinci yüzyıla kadar hayatta kaldıkları sanılıyor. Pelagianizm Pelagius (c. 360-c.435), öğretileri İlk Günah'ı reddeden İngiliz bir keşişti. Pelagianizm 417'deki Kartaca Konsili'nde sapkınlık olarak kınandı. Mükemmel Rahiplerin Cathar eşdeğeri olan onlar, Cathar hareketinin kalbi ve ruhu olan katı siyah cübbeli münzevilerdi. Bogomilizm'de de Mükemmel vardı. Piphles Schönau'lu Eckbert'e göre bu, Flanders'daki düalist sapkınlar için kullanılan isimdi, ancak kimse kelimenin nereden geldiğini bilmiyor. Publicans On ikinci yüzyılda, II. Henry'nin hükümdarlığı sırasında bir grup dinini tebliğ etmek için İngiltere'ye gelen kafirler için kullanılan isim. Simony Aslına bakılırsa, benzetme manevi bir şeyin dünyevi bir şeyle takas edilmesidir, ancak genellikle din adamları tarafından makamların ve ayrıcalıkların satın alınması şeklindeki dini suça atıfta bulunur. Simon'un adını almıştır • 181 • EK II: KİRLİ BİR SÖZLÜK

--- SAYFA 183 ---

Elçilerin İşleri 8.18-24'te Büyücü, Petrus ve Yuhanna'ya Kutsal Ruh'u bahşetme yeteneği karşılığında para teklif ediyor. Dante, Cehennemin Sekizinci Çemberini Cehennemdeki simonikler için ayırdı. Texerant Schönau'lu Eckbert'e göre bu, Fransa'daki düalist sapkınlar için kullanılan isimdi. Bu isim, uzun süredir sapkınlıkla ilişkilendirilen bir zanaat olan dokuma kelimesinden türemiştir. Valdocular Lyons'lu vaiz Waldo (1140-1217) tarafından kurulan grup, evanjelik yoksulluğu benimsedi ve bunun sonucunda Lyon'un Yoksulları olarak da tanındı. 1184'te Katharları da kınayan Ad abolendam boğasında sapkın ilan edildiler. Zulme rağmen Valdocu kilisesi günümüze kadar ayakta kalmıştır. • 182 • EK II: KİRLİ BİR SÖZLÜK

--- SAYFA 184 ---

Daha Fazla Okuma İçin Öneriler Catharlar üzerine İngilizce yazılmış en kapsamlı güncel kitap Malcolm Lambert'in The Cathars'ıdır (Blackwell, 1998). Biraz daha kolay okunan bir kitap olarak Malcolm Barber'in The Cathars: Dualist Heretics in Languedoc in the High Middle Ages (Longman, 2000) adlı kitabı da tavsiye edilir. Stephen O'Shea'nın The Perfect Heresy: The Life and Death of the Cathars (Profil Kitapları, 2000) adlı kitabı, kitap esas olarak Languedoc'taki olaylara odaklanmış olsa da (ancak bol ve sıklıkla eğlenceli son notlarla birlikte gelir), belki de Cathar'lara akademik olmayan en iyi giriştir. Geç Katharizm en ünlüsü Emmanuel Le Roy Ladurie'nin Montaillou'su (Paris, 1975; İngilizce baskısı, 1980) tarafından temsil edilir. Daha yakın zamanda René Weis'in muhteşem eseri The Yellow Cross: The Story of the Last Cathars 1290-1329 (Penguin, 2001) aynı zemini özenli ve etkileyici ayrıntılarla ele aldı. Konuyla ilgili daha eski klasikler arasında Sir Steven Runciman'ın The Medieval Manichee (1947) ve Zoé Oldenburg'un Montségur'daki Katliamı (1959) sayılabilir. Gerçek Cathar metinleri için en iyi kaynak Wakefield ve Evans (Columbia University Press, 1969) tarafından düzenlenen Yüksek Orta Çağ'ın Heresies'idir. Albigensian Haçlı Seferi'nin iki önemli çağdaş anlatımı, Janet Shirley (Scolar Press, 1996) tarafından çevrilen, Tudela'lı William ve anonim bir halef tarafından yazılan The Song of the Cathar Wars: A History of the Albigensian Crusade'dir ve The History of the Albigensian Crusade: Peter of les Vaux-de-Cernay's Historia Albigensis, W.A. ve M.D. Sible tarafından çevrilmiştir. (Boydell, 1998). Meraklı okuyucu bu başlıklara ek olarak Katharizm konusunda önemli otoriteler olan Anne Brenon, Jean Duvernoy, Bernard Hamilton ve Michel Roquebert'in eserlerine yöneliyor. • 183 •

--- SAYFA 185 ---

Düalizmin tarihi için Yuri Stoyanov'un ilk baskısı The Hidden Tradition in Europe (Penguin Books, 1994) adıyla yayınlanan ustaca eseri The Other God'dan (Yale University Press, 2000) başka bir yere bakmamak gerekir. Erken Hristiyanlık ile ilgili olarak, John Davidson'un The Gospel of Jesus: In Search of His Original Teachings (Element Books, 1995) adlı kitabı, tıpkı Robert Eisenman'ın James, the Brother of Jesus (Faber ve Faber, 1997) adlı eseri bu alanda bir referans noktasıdır. Son olarak Arthur Guirdham'ın - T.C. Cathar'lı Lethbridge çalışmaları - özellikle The Cathars and Reincarnation (Neville Spearman, 1970) ve The Great Heresy: The History and Beliefs of the Cathars (Neville Spearman, 1977). Ve maceraperestler için her zaman Chris Ratcliffe ve Elaine Connell'in Catharların İzinde Bisiklete binme kitabı vardır (Pennine Pens, 1990). Kaynakça Seçin The Cathars Arnold, John H., Inquisition and Power: Catharism and the Confessing Subject in Medieval Languedoc University of Pennsylvania Press, 2001 Barber, Malcolm, The Cathars: Dualist Heretics in Languedoc in the High Middle Ages Longman, 2000 Birks, Walter ve Gilbert, R.A., The Treasure of Montségur: A Study of the Cathar Sapkınlık ve Cathar Gizli Potasının Doğası, 1987 Brenon, Anne, Le Vrai Visage du Catharisme Loubatieres, 1988; Les Femmes Cathares Perrin, 1992 Cartner, George, Flames of Faith: The Cathars of the Languedoc B & C Press, 2003 Costen, Michael, The Cathars and the Albigensian Crusade Manchester University Press, 1997 Dutton, Claire, Aspects of the Institutional History of the Albigensian Crusades 1198-1229 Royal Holloway ve Bedford New College, University of London, 1993 (Doktora Tezi) Duvernoy, Jean, Le Catharisme (2 Cilt) Privat, 1976/9 Fichtenau, Heinrich, Heretics and Scholars in the High Middle Ages 1000-1200 Pennsylvania State University Press, 1998 • 184 • EK OKUMA ÖNERİLERİ

--- SAYFA 186 ---

Gordon, James, The Laity and the Catholic Church in Cathar Languedoc Oxford Doktora Tezi, 1992 Guirdham, Arthur, The Great Heresy: The History and Beliefs of the Cathars C.W. Daniel, 1993 Hamilton, Bernard, The Albigensian Crusade Historical Association, 1974; Manastır Reformu, Katarizm ve Haçlı Seferleri (900-1300)Variorum, 1979; Haçlılar, Katharlar ve Kutsal Yerler Ashgate/Variorum, 2000 Ladurie, Emmanuel Le Roy, Montaillou Penguin, 1980 Lambert, Malcolm, Cathars Blackwell, 1998 Lansing, Carol, Güç ve Safılık: Ortaçağ İtalya'sında Cathar Sapkınlığı Oxford University Press, 1998 Markale, Jean, Montségur ve Catharların Gizemi İç Gelenekler, 2003 Mundy, John Hine, Toulouse'da Katarizmin Bastırılması: 1279 Papalık Ortaçağ Araştırmaları Enstitüsü Kraliyet Diploması, 1985; Cathars Çağında Toulouse'da Erkekler ve Kadınlar Papalık Ortaçağ Araştırmaları Enstitüsü, 1990 Oldenbourg, Zoé, Montségur Katliamı: Albigensian Crusade Phoenix'in Tarihi, 1998 O'Shea, Stephen, The Perfect Heresy: The Revolutionary Life and Death of the Medieval Cathars Profil Kitapları, 2000 Rahn, Otto, Kreuzzug gegen den Gral. Die Tragödie des Katharismus Stuttgart, 1964 Ratcliffe, Chris ve Connell, Elaine, Cycling in Search of the Cathars Pennine Pens, 1990 Roach, Andrew, The Relationship of the Italian and Southern French Cathars, 1170-1320 University of Oxford, 1989 (Doktora Tezi) Roché, Déodat, Le CatharismeToulouse, 1947; L'Église romaine et les cathares albigeois Éditions Cahiers d'études cathares, 1969 Roquebert, Michel, L'Épopée cathare (5 Cilt) Privat/Perrin, 1970-98 Roquette, Yves, Cathars Loubatieres, 1992 Sumption, Jonathan, Albigensian Crusades Faber ve Faber, 1978 Strayer, Joseph R., Carol Lansing'in yeni sonsözüyle The Albigensian Crusades University of Michigan Press, 1992 Wakefield, W.L., Heresy, Crusade and Inquisition in Southern France, 1100-1250 Allen & Unwin, 1974 Weis, René, The Yellow Cross Penguin, 2001 • 185 • ÖNERİLER DAHA FAZLA OKUMA

--- SAYFA 187 ---

Çağdaş Anlatımlar ve Kaynaklar Hamilton, Janet ve Hamilton, Bernard (Editörler/Çevirmenler), Yuri Stoyanov'un (Çevirmen) yardımıyla, Bizans Dünyasındaki Hristiyan Dualist Sapkınlıklar, c. 650–c. 1450: Seçilmiş Kaynaklar Manchester University Press, 1998 Shirley, Janet (Çevirmen), The Song of the Cathar Wars: A History of the Albigensian Crusade, Yazan: William of Tudela ve anonim halefi Scolar Press, 1996 Sible, W.A. ve Sively, M.D. (Çevirmenler), The History of the Albigensian Crusade: Peter of les Vaux-de-Cernay's Historia Albigensis Boydell, 1998 Wakefield, W.L. ve Evans, Austin P. (Editörler) Heresies of the High Middle Ages Columbia University Press, 1991 James Fournier'in Engizisyon tutanaklarından seçmeler Nancy P. Stork tarafından tercüme edilmiştir ve çevrimiçi olarak San José Eyalet Üniversitesi'nin web sitesinden izlenebilir: <http://www.sjsu.edu/>. Sayfaların mevcut konumunu bulmak için ana sayfada 'Fournier kaydı' ifadesini arayın. Heresy Biller, Peter ve Hudson, Anne (Editörler), Heresy and Literacy, 1000–1530 Cambridge University Press, 1994 George, Leonard, The Encyclopedia of Heresies and Heretics Robson Books, 1995 Lambert, Malcolm, Medieval Heresy: Gregoryen Reformundan Reformasyona Popüler Hareketler Blackwell, 2002 Runciman, Sir Steven, The Medieval Manichee Cambridge University Press, 1947 Stoyanov, Yuri, Diğer Tanrı: Antik Çağdan Cathar Sapkınlığına İkinci Dinler Yale University Press, 2000 Early Christian Baigent, Michael ve Leigh, Richard, The Dead Sea Scrolls Deception Arrow Books, 2001 Davidson, John, The Gospel of Jesus: In Search of His Original Teachings Element, 1995 • 186 • DAHA FAZLA OKUMA İÇİN ÖNERİLER

--- SAYFA 188 ---

Eisenman, Robert, James the Brother of Jesus Faber, 1997; Ortaya Çıkan Ölü Deniz Parşömenleri (Michael Wise ile birlikte), Penguin, 1992 Elliott, J.K. ve James, M.R. (Editörler), The Apocryphal New Testament Oxford University Press, 1993 Kersten, Holger, Jesus Lived in India Element, 1986 Miller, Robert J. (Editör), The Complete Gospels HarperCollins, 1994 Pagels, Elaine, The Gnostic Gospels Penguin, 1982 Robinson, James M. (Editör), The Nag Hammadi İngilizce HarperCollins Kütüphanesi, 1990 Sparks, H.F.D. (Editör), The Apocryphal Old Testament Oxford University Press, 1984 Vermes, Geza (Çevirmen/Editör), The Complete Dead Sea Scrolls in English Penguin, 2004 Wilson, A.N., Paul: The Mind of the Apostle Sinclair-Stevenson, 1997 Satanology Pagels, Elaine, Adam, Eve and the Serpent Penguin, 1990; Şeytanın Kökeni Allen Lane, 1996 Russell, Jeffrey Burton, Şeytan: Erken Hristiyan Geleneği Cornell University Press, 1981; Lucifer: Orta Çağ'daki Şeytan Cornell University Press, 1984 İlgili İlgi Alanları Anderson, William, Dante the Maker Routledge & Kegan Paul, 1980 Angebert, Jean-Michel The Occult and the Third Reich Macmillan, 1974 Angelov, Dimiter, The Bogomil Movement Sofia Press, 1987 Armstrong, T.J., Cecilia's Vision Headline, 2001 Baigent, Michael, Leigh, Richard ve Lincoln, Henry, Kutsal Kan ve Kutsal Kase Corgi, 1983 Baigent, Michael ve Leigh, Richard, The Inquisition Penguin, 2000 Bihalji-Merin, O. ve Benac, Alojz, fotoğraflarıyla Toso Dabac, The Bogomils Thames & Hudson, 1962 Boyce, Mary, Zerdüşter: Onların Dini İnançları ve Uygulamalar Routledge & Kegan Paul, 1979 Cohn, Norman, The Pursuit of the Millennium Pimlico, 1993; Avrupa'nın İçi • 187 • DAHA FAZLA OKUMA İÇİN ÖNERİLER

--- SAYFA 189 ---

Şeytanlar: Ortaçağ Hristiyanlığında Hristiyanların Şeytanlaştırılması Pimlico, 1993 Dick, Philip K., VALISVintage Books, 1991 Fine Jr, J.V.A., Bosna Kilisesi: Yeni Bir Yorum, Doğu Avrupa Üç Aylık Dergisi, 1975 Frayling, Christopher, Garip Manzara: Orta Çağ Pengueninde Bir Yolculuk, 1996 Garsoïan, Nina G., Paulician Heresy Mouton & Co, 1967 Ginzburg, Carlo, Peynir ve Solucanlar: 16. Yüzyıl Miller Pengueninin Kozmosu, 1992 Godwin, Malcolm, Kutsal Kase: Kökenleri, Sırları ve Anlamı Açığa Çıktı Bloomsbury, 1994 Guirdham, Arthur, Catharlar ve Reenkarnasyon C.W. Daniel, 1990; Biz Birbirimiziz C.W. Daniel, 1991; Göl ve Kale C.W. Daniel, 1991; Her İki Dünyada da Bir Ayak C.W. Daniel, 1991 Holroyd, Stuart, Gnostisizmin Öğeleri Ögesi, 1994 Levack, Brian P., Erken Modern Avrupa'da Cadı Avı Longman, 1995 Martin, Lois, Büyücülük Tarihi Cep Temelleri, 2002 Martin, Sean, Tapınak Şövalyeleri Cep Temelleri, 2004 Moore, R.I., The Formation of a Zulüm Toplumu: Batı Avrupa'da Güç ve Sapkınlık, 950-1250 Blackwell, 1987 ---, Avrupa Muhalefedinin Kökenleri, Toronto Üniversitesi, 1993 Obolensky, Dmitri, The Bogomils: Balkan Neo-Maniheizmi Üzerine Bir Araştırma Cambridge University Press, 1948 Panichas, George (Editör), Simone Weil Reader Moyer Bell, 1977 Picknett, Lynne ve Prince, Clive, The Templar Revelation Bantam, 1997 Richards, Jeffrey, Sex, Dissidence and Damnation: Minority Groups in the Middle Ages Routledge, 1990 Roszak, Theodore, Flicker No Exit Press, 2005 Sharenkov, Viktor N., A Study of Manichaeism in Bulgaria, Bogomils New York'a özel referansla, 1927 Tashkovski, Dragan, Makedonya'da Bogomilizm Makedon İnceleme Baskıları, 1975 Tuchman, Barbara W., Uzak Bir Ayna: Calamitous On Dördüncü Yüzyıl Macmillan, 1992 • 188 • DAHA FAZLA OKUMA İÇİN ÖNERİLER

--- SAYFA 190 ---

Ad abolendam, 76, 165, 173 Albi, 49, 50, 60, 73, 79, 84, 97, 108, 110, 123 Albigenian Crusade, 13, 71, 83-84, 87-88, 92, 96, 100, 104, 158, 160, 169, 174, 175 Alexander III, Pope, 50 Apparellamentum, 59, 178 Amaury, Arnold, 10, 12-13, 79, 81, 83, 85-89, 92, 95, 99, 101, 114, 174-175 Arnold of Brescia, 46, 65-66, 75, 173 Ermenistan/Ermeni Kilisesi, 33-35, 181 Augustine of Hippo, St, 32, 43, 46, 50, 180 Autier, Peter, 124-129, 131, 133, 176 Autier, William, 129-131, 170 Barber, Malcolm, 96, 168 Basil the Physician, 38, 118 Bech, Jacob, 147, 172, 177, 178 Bélibaste, William, 134, 146, 176-177 İnanan (yani Cathar ve Bogomil sıralaması) 25, 28, 31, 34, 37, 46, 53-54, 56, 57, 59, 81, 90, 106, 110, 114-115, 117-119, 126, 129, 131-132, 137, 144, 176, 178-179, 182 Clairvaux'lu Bernard, St, 46, 168 Béziers, 11, 13, 16, 72, 81, 84-86, 88, 90, 114, 123, 168, 174 Siyah Kardeşlik, 91 Kastilyalı Blanche, 103 Lauraclı Blanche, 75 Bogomil (yani Bogomilizmin kurucusu), 25, 34, 36-39, 41-43, 52-54, 62-63, 142-143, 153, 156, 172-173, 177, 179 Bogomilizm, 36, 38-39, 54, 62-63, 173, 179, 181 Bogmils, 25, 34-39, 42, 52, 54, 62-63, 153, 156, 179-180 İki İlkenin Kitabı, The, 175 Bosnalı Katarizm, 149-153, 172 Bram, 89, 97, 174 Budizm, 17, 31 Kabare, 89, 97, 174 Carcassonne, 12, 63, 71-72, 79, 80, 84-89, 94, 97, 100, 103, 108, 113-114, 121, 132-134, 168, 174, 176 Kathar yazıları, 142 Katharizm, 15-16, 20, 25, 28, 42, 50-51, 53, 54, 58, 62-63, 65-66, 68-69, 72, 74, 92, 96, 98, 103, 107, 117-118, 122, 124, 126, 128, 133, 136-137, 139, 141, 144-148, 155, 159, 171, 175, 178, 180 • 189 • Dizin

--- SAYFA 191 ---

Catharlar, 11-17, 24-26, 30, 34-35, 46-48, 50-54, 59-62, 64-67, 72, 74-77, 79-82, 85-87, 89-93, 96-98, 101, 105-108, 112, 119, 120-123, 125, 127-129, 136, 138-141, 143-148, 150, 154, 156-162, 165, 168, 172-178, 181-184 Katoliklik, 15, 28, 47, 90, 112, 119, 152-153, 170 Katolikler, 13, 15, 80, 92, 128, 143, 153, 158 Châlons-sur-Marne, 41, 43, 173 Sistersiyenler, 77, 80-81, 86, 174 Clergue, Peter, 137, 177 Köln, 46-48, 50, 59, 168, 173 Comnenus, Alexius, 38 Concorezzo, 63-68, 139, 179 Conrad of Marburg, 106, 175 Consolamentum, 37, 52, 54, 57, 59, 66-67, 109-110, 117, 124-125, 127, 129-133, 138, 147-148, 152, 168, 176, 179 Büyük Konstantin, 178 Convenanza, 54, 178-180 d'Ablis, Geoffrey, 132-133, 136, 176 Desenzano, 66, 68, 139, 143 İlahi Dişil, The, 157 Dominikliler, 100, 111, 151 Donatistler, 45 Dualizm, 16-18, 20, 24, 27, 40, 60, 143, 179-180 Dualizm, Mutlak, 17-18, 68, 179 Dualizm, Orta/Azaltılmış, 17-18, 68 Doğu Ortodoks Kilisesi, 35 Eberwin of Steinfeld, 168 Ecclesia Bulgariae, 64 Ecclesia Dalmatiae, 64 Ecclesia Dragometiae, 64 Ecclesia Drugunthia, 64-65 Ecclesia Melenguiae, 64 Ecclesia Romanae, 64 Ecclesia Sclavoniae, 64, 148 Eckbert of Schönau, 173, 182 Elchasaites, 31, 180 Seçilmiş, 31-32, 34, 37, 46 Endura, 128, 130-131, 136, 147-148, 170, 180 Esclarmonde of Foix, 75 Essenes, 24-27, 180 Eugenius III, Papa, 50 Oruç, 58-59, 136, 148 Beşinci Haçlı Seferi, 93 Filius minör, 63 Filius major, 63 Foix, 11, 72, 90, 92-93, 99, 101, 124, 135, 137 Dördüncü Haçlı Seferi, 11, 13, 88 Fransiskanlar, 99, 112, 145, 152, 178 Frederick II, 75, 111, 112, 116, 141-152 Frederick Barbarossa, 65, 75 Fryazin, Sydor, 38 Fulk of Marsilya, 73, 75, 82, 93 Galosna, Antonio di, 146, 177 Gnostisizm, 163, 180 Gnostikler, 24, 28, 163, 179 Büyük Sapkınlık, The, 15, 32, 50, 161 Gregory VII, Papa, 44, 65, 105-110, 112, 141 Gregory IX, Pope, 105, 151, 180 Gui, Bernard, 132-133, 170 Guirdham, Arthur, 160 Guzman, Dominic (St Dominic), 81, 99 Lozanlı Henry, 45, 47, 173 Bingenli Hildegard, 50 • 190 • DİZİN

--- SAYFA 192 ---

Kutsal Kase, 154, 156, 160 Honorius III, Papa, 100, 105 Masum III, Papa, 12, 75-86, 91-94, 96, 98, 100, 105, 113-114, 144, 149, 174-177 Engizisyon, The, 104-105, 107-112, 115-177, 121-123, 126-129, 132-133, 135-136, 144-149, 156, 161, 165, 170, 172, 175, 177 İslam, 17, 19, 34, 153 İtalyan Katharizmi, 62, 65, 67-68, 72, 139, 144-145, 148, 177 Yeremya (Bogomil vaizi, Eski Ahit kitabı değil), 38 Kudüs, 23, 26-27, 60, 72, 76 İsa Mesih, 56, 99, 143 Yuhanna, İncil/Dördüncü İncil, 143 Yahudilik, 16, 19, 160 Katharoi, 30-31, 180 Katharos, 51 Tapınak Şövalyeleri, The, 154-158 Lambert, Malcolm, 44, 47, 62, 119 Languedoc, The, 11-12, 15-16, 48-49, 61-62, 64, 66-67, 69-77, 80-84, 88, 92-95, 98, 101, 104-105, 108, 111-112, 114-115, 119, 122, 124, 133-134, 138-139, 142, 145, 156, 158-160, 163, 173-176 Lateran Konseyi Üçüncü, 1179, 76, 173 Dördüncü, 1216, 93, 98 Lavaur, 76, 90-91, 96-98, 102, 117, 173-174 Les Cassès, 89, 96-98, 174 Dinleyiciler, 31, 34, 37, 46, 53-54, 180 Leutard, 41-42, 45, 173 Lombers, 60-61, 72, 88, 173 Rab'bin Duası, 36, 52, 55, 57, 152 Louis VIII, Fransa Kralı, 175 Louis IX, Fransa Kralı, 103, 121 Mani, 31-32, 180 Maniheizm, 31-33, 36, 38, 172, 182 Maniheistler, 32-34, 36, 42-43, 46, 149, 153 Marcionites, 28 Markion the Gravedigger, 66, 68 Markward of Anweiler, 78, 83 Mary Magdalene, 11, 156 Massalianism, 33, 181 Massalians, 33-34, 38 Melioramentum, 58, 109, 181 Minerve, 89-90, 96, 98, 117, 174 Montailou, 130, 133, 135-137, 165, 177 Montfort, Amaury de, 101, 175 Montfort, Simon de, 87, 92, 94-95, 99-101, 120, 174-175 Genç Montfort, Simon de, 99 Montforte, 43, 172 Montségur, 97, 100, 113-121, 126, 145, 154-156, 159, 170, 172, 174, 176 Muret, Muharebesi, 175 Yeni Ahit, 57, 60, 109 İznik Konseyi, 26-29, 31, 178 Eski Ahit, 22, 36, 53, 163, 168 Orléans, 42, 106, 147, 173 Papa Nicetas, 62 Patarenes, 139, 151-153, 181 Pataria, 65, 141 Pavlus, St, 27, 78 Paulikanizm, 33, 36, 38 Paulikanlar, 34-35, 38-39, 78, 115, 168, 181 • 191 • DİZİN

--- SAYFA 193 ---

Paris Barışı, 101, 104 Mükemmel, 15, 28, 37, 53-54, 56-60, 64-66, 71, 74, 81, 85, 90, 93, 96-98, 100, 109-110, 112, 114-115, 117-119, 122, 125-127, 129, 130-134, 136, 144-145, 148, 156, 158, 160-161, 168, 170, 172, 174, 176, 178, 181 Peter II, 80, 86, 91, 175 Peter of Bruys, 45 Peter of Castelnau, 79, 174 Peter Roger of Mirepoix, 115-117 Peyrat, Napoléon, 154, 158-159 Pieusse, Council of, 175 Piphles, 50-51, 182 Planisolles, Béatrice de, 137, 172 Publicans, 59-60, 168, 182 Quéribus, 100, 120-121, 176 Ralph, Kardeş, 79, 81-82 Rahn, Otto, 160 Raymond V, Toulouse Kontu, 72, 76 Raymond VI, Toulouse Kontu, 72-74, 76, 79-80, 82-85, 91-92, 94-95, 99, 121, 174-175 Raymond VII, Toulouse Kontu, 92, 94, 99, 101-102, 111, 113-114, 116, 120, 175-176 Raymond Roger, Foix Kontu, 75, 93, 99 Raymond Roger Trencavel, 85-87, 90, 94, 103, 112, 174 Rhineland, The, 48, 61, 106 Rhône Valley, 11, 84 Robert the Bulgar, 107 Roché, Déodat, 154, 159 Roger Bernard, Foix Kontu, 99, 101-102, 104, 124 St Félix, Council of, 61, 179 St Gilles Revolt, 112, 120 Selahaddin Eyyubi, 76, 78 Şeytan, 12, 20-24, 36, 47, 52-53, 80, 106, 114, 142-143, 148, 167, 181 Gizli Akşam Yemeği, The, 142 Sirmione, 145, 176 Cathar Savaşlarının Şarkısı, 169 Sylvester II (Gerbert d'Aurillac), Pope, 42, 173 Anvers Tanchelm, 173 Texerant, 51, 182 Üçüncü Haçlı Seferi, 75 Toulouse, 12, 43, 49, 53, 61, 63, 71-73, 75-77, 79, 82, 84-85, 91-97, 99-101, 103-104, 108, 110, 112, 115, 118, 120-123, 125, 133, 145, 169, 175, 177 Trencavel İsyanı, 113, 175 Troubadours, 71-72, 154, 157, 170 Tsentsal, Jacob, 38 Vergentis in senium, 174 Ravennalı Vilgard, 42 Tanrı Kilisesinin Doğrulanması, The, 171 Meryem Ana, 30, 128 İsaiah'ın Vizyonu, The, 142 Rama'da Vox, 106, 180 Valdocular, 11-12, 59, 141, 146, 165, 175, 182 Beyaz Kardeşlik, 91 Cadı Çılgınlığı, 43, 161 Zerdüş, 19, 31, 40 Zerdüştlük, 18-21, 31, 38, 40, 165 DİZİN • 192 •